

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΣΤ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

1/15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1987

ΑΡΙΘ. 6

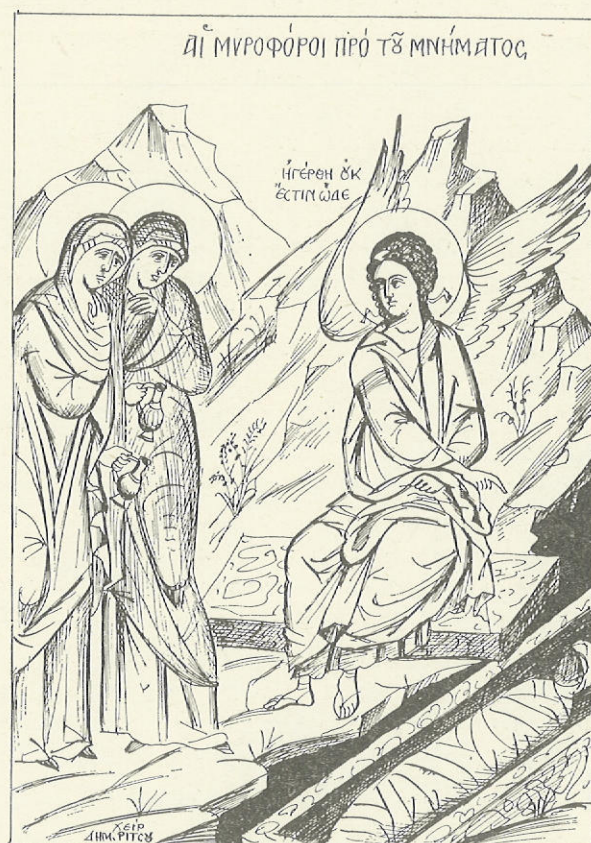
— ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ —

Ἀναστάσεως ἡμέρα.
— Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Οἱ νεομάρτυρες καὶ τὸ ἔργον τῆς ἀγωγῆς. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Μηνύματα Δεκαπενταγούστου. — Ἰωάννου Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες. — Δημοσθ. Σαθράμη, Ὁ Σταυρὸς ὡς προϋπόθεσις τῆς Ἀναστάσεως. — Σ. Ε. Θ. Λατρείας καὶ Ποιμαντικοῦ Ἔργου, Ἀναζωογόνησις καὶ δραστηριοποίησις τῆς Ἑνορίας (Εἰσήγησις). — Ἀρχιμ. Εὐθ. Ε. Ἐλευθεριάδης, Τί μᾶς προσφέρουν ὁ Σταυρὸς καὶ ἡ Ἀνάστασις; — Ἀρχιμ. Δημ. Μπεκιάρης, Πρὸς δόξαν Θεοῦ. — Πρωτοπρ. Κων. Πλατανίτη, Σκέψεις πάνω σ' ἓνα «ψυχοχάρτι». — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Ἀνάπτυξις Θεολογικῆς προσέγγισις. — Ἰ. Σ. Ἱεραρχίας, Ἐγκύκλιος 2447 πρὸς τὸν Ἱερὸν Κλήρον. — Πρωτοπρ. Νικ. Γ. Σκιαδαρέσης, Ἐκκλησία καὶ φυλακές. — π. Ἀντ. Ἀλεξίζοπούλου, Μισαλλοδοξία τῶν ποιμένων; — Εὐαγ. Λέκκου, Ἡ μισθοδοσία τῶν ἱερέων - ἐκπαιδευτικῶν. — Σπυρ. Δ. Κοντογιάννη, Ὁ Πορφυροπόλεως Ἰωάννης (?). — Τὸ Βιβλίον. — Ἐπίκαιρα.

● ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθῆναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀριστοτέλους 179,
112 51 Ἀθῆναι.

ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΗΜΕΡΑ

«Ἀναστάσεως ἡμέρα, λαμπρυνθῶμεν λαοί, Πάσχα Κυρίου
Πάσχα ἐκ γὰρ θανάτου πρὸς ζωὴν καὶ ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν,
Χριστὸς ὁ Θεός, ἡμᾶς διεβίβασεν, ἐπινίκιον ἄδοντας».

★

«Ἀναστήτω ὁ Θεὸς καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ
καὶ φηγέτωσαν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ οἱ μισοῦντες αὐτόν».

ΟΙ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΕΣ ΕΙΣ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ(*)

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Δὲν ὑπάρχει κανονικὸ ἢ ποραδοσιακὸ κώλυμα στὸ νὰ γίνωνται μερικὲς μεταβολὲς στὸ ἐκάστοτε ἑορτολόγιό μὲ ἀπόφασιν καὶ ἔγκρισιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἡγεσίας. Πρῶτα-πρῶτα θὰ ἦταν δυνατὸ νὰ καθιερωθῇ γενικὴ ἑορτὴ ὅλων τῶν γνωστῶν καὶ ἀγνώστων Νεομαρτύρων. Ἐπειτα ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ φέρῃ στὸ προσκήνιο καὶ νὰ δώσῃ μεγαλύτερη ἐμφασιν στὸν ἑορτασμὸ μεγάλων ὑποδειγματικῶν μορφῶν νεομαρτύρων. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὕτῃ θὰ ἔπρεπε νὰ κινηθοῦν οἱ Ἱερὲς Μητροπόλεις γιὰ νὰ ἀναδείξουν στὸ τοπικὸ Ἀγιολόγιό τους μεγάλες μορφὲς νεομαρτύρων, οἱ ὁποῖοι συνδέονται μὲ τὴν περιφέρειά τους. Στὸ ἔργο αὐτὸ ἀσφαλῶς θὰ κατεῖχε τὸ προβάδισμα ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Θεσσαλονίκης ὅχι μόνον γιὰ τὴ λαμπρὴ πρωτοβουλία τοῦ Παναγιωτάτου Μητροπολίτου κ. Παντελεήμονος πρὸς σύγκλησιν τοῦ Συνεδρίου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ περιφέρεια τῆς Θεσσαλονίκης ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ μεγαλύτερο ἀριθμὸ γνωστῶν νεομαρτύρων. Ἐντύπωσιν μοῦ ἔκαμε ὅτι στὸ «Λεξικὸ τῶν Νεομαρτύρων», ποὺ ἐκδόθηκε ἀπ' τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν στὴ σειρὰ τῶν Ἐκδόσεων τῆς Ἐθνικῆς Ἐκατονπεντηκονταετηρίδος ὁ Πίναξ Πραγμάτων καὶ Ὀνομάτων μὲ τὸν ἀριθμὸ τῶν σχετικῶν παραπομπῶν τοῦ ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ Θεσσαλονίκη μέσα στὰ ὅρια τῆς σημερινῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔρχεται πρώτη εἰς ἀριθμὸν γνωστῶν νεομαρτύρων, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀναφέρονται ὅλοι στὴν τοπικὴ Ἀγιολογία τοῦ «Ἡμερολογίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος». Στὴ Θεσσαλονίκη λ.χ. μαρτύρησε ὁ ὁσιος καὶ νέος μάρτυς Ἀββακοῦμ (1628). Ἐξω ἀπὸ αὐτὴ ἀπαγχονίσθηκε ὁ Ἀθανάσιος τὸ 1774, μὴ θέλοντας νὰ ἀρνηθῇ τὴν πατρῶα πίστιν. Ἀπὸ τὴ Νιόβη Θεσσαλονίκης προερχόταν ὁ μοναχὸς Ἀκάκιος, ποὺ ἀποκεφαλίσθηκε τὸ 1816 στὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἀπὸ τὸ χωριὸ Ζαγκλιβέρι τῆς Θεσσαλονίκης καταγόταν ἡ μάρτυς Ἀκυλίνα,

ποὺ πέθανε τὸ 1764 κατόπιν πολυημέρων ρυβδισμῶν. Ἐκ Θεσσαλονίκης προῆλθεν ὁ Ἀλέξανδρος, ποὺ τὸ 1794 ἀποκεφαλίσθηκε μὲ ξίφος στὴ Σμύρνη, ἀφοῦ ἀπαρνήθηκε τὴν τάξιν τῶν δερβίσιδων. Ἐξω ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη, κοντὰ στὴν «καινουρία πόρτα» τὸ 1794 ἀπαγχονίσθηκε ὕστερα ἀπὸ φοβερὰ βασανιστήρια ὁ Ἀναστάσιος, ποὺ καταγόταν ἀπὸ τὸ Ροδοβίσι. Στὴ Θεσσαλονίκη ἐργαζόταν ὡς ράπτῃς καὶ ἀπαγχονίσθηκε τὸ 1806 ὁ Ἀργύρης ἢ Ἀργυρός, ποὺ γεννήθηκε στὴν Ἀπανομὴ τῆς Μακεδονίας. Στὴ Θεσσαλονίκη ἀπαγχονίσθηκε τὸ 1813 ὁ μοναχὸς ὁσιομάρτυς Δαυὶδ, ποὺ γεννήθηκε στὸ Αἰβαλί (Κυδωνίες) τῆς Μ. Ἀσίας. Κατὰ τὸν Νικόδημο τὸν Ἀγιορεῖτη, τὸν Σωφρόνιο Εὐστρατιάδην καὶ τὴν τοπικὴ Ἀγιολογία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης, στὴ Θεσσαλονίκη μαρτύρησε τὸ 1773 ὁ ἐκ Μονεμβασίας Ἰωάννης. Στὴ Θεσσαλονίκη γεννήθηκε ὁ ἀποκεφαλισθεὶς τὸ 1802 δεκαοκταετῆς Ἰωάννης ὁ Νάννος. Στὴν ἰδίαν πόλιν ὑπάρχουν ἀκόμη καὶ τὰ ἔχνη τῶν ποδῶν τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, ὁ ὁποῖος πέθανε τὸ 1779 στὴν Ἡπειρο, προσδεθεὶς ἀπὸ τὸν τράχηλο μὲ σχοινὶ στὸν κορμὸ ἑνὸς δένδρου. Στὴ Θεσσαλονίκη κήρυξε μὲ τόλμην τὸν Χριστὸ ὁ ἱερομάρτυς Κυπριανός, ποὺ ἀποκεφαλίσθηκε στὸ Φανάρι τὸ 1679. Ἀπὸ τὸ χωριὸ Ἀβυσσώκα τῆς Θεσσαλονίκης καταγόταν ἡ ἁγία νύμφη τοῦ Χριστοῦ Κυράννα, ποὺ πέθανε στὴν πόλιν αὕτῃ τὸ 1751, ἀφοῦ μέσα στὴ φυλακὴ ἐδάρη καὶ βασανίσθηκε ἀνηλεῶς. Ἐκ Θεσσαλονίκης προερχόταν ὁ ὁσιομάρτυς Κυρίλλος, ποὺ ἤθλησε γιὰ τὴν πίστιν τὸ 1566. Στὴ Θεσσαλονίκη δέχθηκε τὸ στεφάνιν τοῦ μαρτυρίου τὸ 1527 Μακάριος ὁ μοναχός. Ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη καταγόταν ὁ μεγαλομάρτυς Μᾶρκος ὁ νέος, ποὺ τελειώθηκε μὲ ξίφος τὸ 1801 στὴ Χίο. Στὴ Θεσσαλονίκη ἔζησεν ὡς ἀρτοπώλης ὁ Μιχαὴλ Μαυρουδῆς, ὁ ὁποῖος τὸ 1547 ἀλειμμένος μὲ θειάφι κάηκε ζωντανός. Ἐκ Θεσσαλονίκης καταγόταν ὁ ἅγιος ἱερομάρτυς Νικόλαος, ποὺ ὡς διάκονος

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 83 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 τεύχους.

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

Β' Η ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΚΛΗΣΙΣ

Γενική θεματολογία. Αἱ ἀνάγκαι τῶν πιστῶν

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

2. «ΜΗΤΡΟΠΑΡΘΕΝΟΣ»

«Εὐχαρίστως δοῶ Σοι
χαῖρε Μητροπάρθενος!».

Παράδοξος φαίνεται καὶ ἀνθρωπίνως ἀκατανόητος ἡ ὀνομασία αὕτη, τὴν ὁποῖαν ἀπευθύνει πρὸς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον ἡ Μ. Παράκλησις.

Μητροπάρθενος! Μητέρα καὶ παρθένος συγχρόνως! Ἀνήκει τοῦτο, ὁμολογουμένως, εἰς τὰ ἀδύνατα παρ' ἀνθρώπους.

Ὅπως ἐπεξηγεῖ ἕνας ἄλλος ἐόρτιος ὕμνος πρὸς τὴν Θεοτόκον:

«Ἀλλότριον τῶν μητέρων ἡ παρθενία,
καὶ ξένον ταῖς Παρθένοις ἡ παιδοποιία.
Ἐπὶ Σοί, Θεοτόκε, ἀμφοτέρα ὠκονομήθη...».

Ἡ ὀνομασία αὕτη («μητροπάρθενος»), ἐξυπονοεῖ τὰ τρία ταῦτα, τὰ ὁποῖα ὁ ἱερός Δαμασκηνός, εἰς τὴν Ὀκτώηχον, διετύπωσε περὶ τῆς Θεοτόκου: (καὶ τὰ ὁποῖα συμβολίζουν τρεῖς ἀστέρες, εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὦμους, τῆς εἰκόνης τῆς «Πλατυτέρας»).

«πρὸ Τόκου παρθένος»
καὶ ἐν Τόκῳ Παρθένος»
καὶ μετὰ Τόκον πάλιν οὔσα παρθένος».

1. Πρὸ Τόκου παρθένος. Διὰ τῆς

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 85 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 τεύχους.

φράσεως αὐτῆς τονίζομεν ὅτι ἡ Γέννησις τοῦ Κυρίου ἐγένετο (ὅπως λέγομεν εἰς τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως) «ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου».

Ὡς γνωστόν, κατὰ τὸν Εὐαγγελισμόν, ἡ Παναγία ἀπήντησεν εἰς τὸ μήνυμα τοῦ Ἀρχαγγέλου, ὅτι θὰ γεννήσῃ ὡς ἄνθρωπον τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ: «πῶς ἔσται μοι τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω;». Καὶ ἔλαβε τὴν ὑπερφυσικὴν πληροφορίαν: «Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ Σέ, καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι». Αὐτὸν ἀκριδῶς τὸν ὑπερφυσικὸν τρόπον, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐγεννήθη ὁ Κύριος εἶχε προείπει πρὸ αἰώνων πολλῶν ὁ προφ. Ἡσαΐας: «ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται καὶ τέξεται Υἱόν» καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα Αὐτοῦ Ἐμμανουήλ».

Τὰς διαθεβαιώσεις δὲ αὐτὰς τῆς Π. καὶ τῆς Κ.Δ. μόνον θαῦμα δύναται νὰ ἐρμηνεύσῃ. Καὶ πράγματι μέγιστον θαῦμα εἶναι ἡ ἐκ παρθένου Γέννησις τοῦ Κυρίου. Ἀλλ' οἱ χριστιανοὶ δὲν ἐκπλήσσονται. Μᾶλλον θεωροῦν πολὺ εὐλογον, ἡ παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ μὲ ἕνα τοιοῦτο νὰ ἐγκαινιάσῃ τὴν Κ.Δ. (Μήπως ἡ θεία αὕτη παντοδυναμία δὲν ἐδημιούργησε τὴν Κτίσιν ἐκ τοῦ μηδενός;) Νέαν κτίσιν, ἄλλωστε, ἦλθε νὰ δημιουργήσῃ ὁ Χριστὸς ἐπὶ τῆς γῆς. Διὰ τοῦτο δὲν γεννᾶται φυσιολογικῶς «ἐκ θελήματος σαρκὸς καὶ ἐκ θελήματος ἀνδρός», ἀλλ' «ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου», διὰ νὰ εἶναι ὁ νέος Ἀδάμ, νέος γενάρχης

μαρτύρησε τὸ 1463 στὴ Θερμὴ τῆς Λέσβου μαζί με τὸν ἅγιο Ραφαὴλ τὸν ἱερομάρτυρα. Στὴ Θεσσαλονίκη ὁ ὁσιομάρτυς Ρωμανὸς ὁμολόγησε μὲ παρρησία μπροστὰ στὸν κριτὴ τὸν Ἰησοῦ Χριστό, γιὰ ν' ἀποκεφαλίσθῃ ἀργότερα τὸ 1694 στὴν Κωνσταντινούπολι. Στὴ Θεσσαλονίκη ἐργάσθηκε ὡς ράπτῃς ὁ ἐκ Κασσανδρείας ἅγιος νεομάρτυς Χριστόδουλος καὶ στὴ Θεσσαλονίκη ἀπαγχονίσθηκε τὸ 1777 κοντὰ στὸν ναὸ τοῦ ἁγίου Μηνᾶ. Μὲ

μεγάλη χαρὰ ὁ ὁμιλῶν ἀντίκρισε μέσα στὴν ὠραία αὐτὴ αἵθουσα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης τὴ μεγάλη πολυπρόσωπη εἰκόνα, ποὺ ἔγινε μὲ πρωτοβουλία τοῦ Παναγιωτάτου Μητροπολίτου κ. Παντελεήμονος καὶ ποὺ μὲ θαυμάσια χρώματα παρουσιάζει τοὺς νεομάρτυρες τῆς περιοχῆς τῆς πόλεως τοῦ ἁγίου Δημητρίου.

(Ἔπεται τὸ τέλος)

τῶν ἀνθρώπων τῆς (ἐν Αὐτῷ τῷ Χριστῷ) «καὶ νῆς καὶ τῆς ἐξουσίας».

2. Εἶναι δὲ ἐπόμενον ὅτι ἡ πρὸ Τόκου Παρθένος θὰ ἔμενε καὶ ἐν Τόκῳ παρθένος. «Πᾶν ἄρσεν, διανοίγον μήτραν, ἅγιον Κυρίῳ κληθήσεται». ἔλεγεν ὁ Νόμος ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς Παρθένου (ὡς ὑπερφυσικῇ) δὲν ἔθιξε τὴν παρθενίαν Τῆς, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἑκθασίς τῆς κυφορίας, θαυματουργικῶς πάλιν, ἀφῆκεν αὐτὴν ἀνέπαφον.

Ὡραιότατα συμβολίζει τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν μίᾳ προφητικῇ εἰκῶν τοῦ προφ. Ἰεζεκιήλ (μὲν 2). Βλέπει μίαν πύλιν κλεισμένην καὶ λέγει·

«Ἡ πύλη αὕτη κλεισμένη ἔσται· οὐκ ἀνοιχθήσεται καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς, ὅτι Κύριος... εἰσελεύσεται δι' αὐτῆς, καὶ ἔσται κλεισμένη».

Εἰς τὴν ὅλην ἐπὶ γῆς παρουσίαν τοῦ Κυρίου τοιαῦτα θαύματα ἐπαναλαμβάνονται. Ἀναστάς, ἐξέρχεται ἐκ τοῦ Τάφου, ἐνῷ οὗτος εἶναι ἐσφραγισμένος, καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς ἐμφανίζεται εἰς τὸ ὑπερῶν «τῶν θυρῶν κλεισμένων». Μετ' ἀνάλογον θαυμαστὸν τρόπον γεννᾶται ἐκ Παρθένου, «τὰς ἐξουσίας τῆς Παρθένου» καὶ ἡ λυμηνία ἐν τῷ Τόκῳ κατὰ τὸν ἱερὸν Δαμισκηνόν (εἰς τὸν Κανόνα τῆς Ἀναστάσεως).

3. Κατὰ μέγιστον λόγον, ἐννοεῖται, ἡ Παναγία Θεοτόκος, καὶ μετὰ τὸ Τόκον (καὶ μετὰ τὴν Γέννησιν τοῦ Κυρίου) ἔμεινεν ἑσσεῖ ἀειπαρθένος.

Καὶ ἡ Ἰδία, ἀλλὰ καὶ ὁ μνηστὴρ Αὐτῆς Ἰωσήφ, μετὰ τὰ θαυμαστά γεγονότα, τὰ ὁποῖα διεδραματίστησαν εἰς τὴν Βηθλεέμ, καὶ μετὰ τὰς ἐπανειλημμένας δι' ἀγγέλου ἀποκαλύψεις καὶ τὰς ἐν γένει θείας καὶ οὐρανίας ἐκδηλώσεις (ἐπὶ τῇ Γεννήσει τοῦ Σωτῆρος καὶ μετ' αὐτὴν) κατενόησαν ἀμέσως ὅτι ἡ μνηστεία των δὲν εἶχε προσωρισμὸν νὰ καταλήξῃ εἰς γάμον. Ὁ Ἰωσήφ παρέμεινεν ἀπλῶς φύλαξ καὶ συμπαρστάτης τῆς Παναγίας Παρθένου. Ἦτο τὸ ὄργανον τῆς Προνοίας τοῦ Θεοῦ, ἵνα εἰς τὰς δυσκόλους καὶ κρίσιμους περιστάσεις τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ Θεοῦ Βρέφους προσφέρῃ τὰς χρήσιμους ὑπηρεσίας του. Καὶ οὐδὲν πέραν τούτου. Οὐδεμία συζυγία ἤγνωσέ ποτε αὐτὸν μετὰ τῆς Παναγίας Παρθένου. (Οἱ λεγόμενοι «ἀδελφόθεοι» ἦσαν μᾶλλον τέκνα τοῦ Ἰωσήφ ἐκ προτέρου γάμου του «μετὰ γυναικὸς συνωκηκυίας αὐτῷ πρὸ τῆς Μαρίας»).

Ἀλλὰ, διὰ νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν Μ. Παράκλησιν· ἂς προσέξωμεν, ἐποικοδομητικῶς τώρα, μίαν σχετικὴν φράσιν αὐτῆς·

«Χαίρε τῶν παρθένων δόξα

καὶ μητέρων ὠράϊσμα καὶ κλέος».

Ἦμνεῖται ἡ Παναγία ὡς σέμνωμα καὶ πρότυπον παρθένων καὶ μητέρων. Ἐξ ὧσων δὲ εἶπομεν περὶ Αὐτῆς ὡς ἀειπαρθένου καὶ ὡς μητροπαρθένου, προβάλλει ἐν διδάγμα ἐνδιαφέρον πάντας ἡμᾶς, τὰς γυναῖκας πρῶτον (τῶν ὁποίων ἡ Παναγία εἶναι δόξα καὶ κλέος) ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄνδρας.

Ὁνομάζοντες Αὐτὴν «μητροπαρθένον», εἶναι φανερόν ὅτι ἀναφερόμεθα ὅχι ἀπλῶς εἰς τὴν ἀειπαρθενίαν τῆς Θεοτόκου ἀπὸ σωματικῆς ἀπόψεως, ἀλλὰ τονίζομεν —μαζὶ μετ' αὐτὴν— τὴν πνευματικὴν ἐκείνην κατὰ

στασιν τῆς ἐξαιρέτου ἀγνότητος ἡ ὁποία παρουσιάζει παρθένον τὴν ψυχὴν, τ.ἔ. ἀδιάφθορον «μὴ ἔχουσαν σπῖλον...» (Ἐφεσ. ε' 27) καθαρὰν καὶ ἀμόλυντον.

Εἰς τὴν ἐποχὴν μας, δυστυχῶς, ὀλίγοι ἄνθρωποι —ἄνδρες καὶ γυναῖκες— ἐνδιαφέρονται νὰ μὴ μολύνωνται ψυχικῶς. Πολλοὶ καὶ πολλὰ μόνον τὰ προσχήματα διασώζουσιν (ἀν μὴ καὶ ταῦτα δὲν λαμβάνωσιν ὑπ' ὄψιν).

Ἀλλ' εἶναι καιρὸς νὰ μάθωμεν ὅτι ὀφείλομεν «καὶ τοῦτο ποιῆσαι, κἀκεῖνο μὴ ἀφιέναι». Καὶ τὸ σῶμα ἁγνὸν καὶ ἁμῶμον· καὶ τὴν ψυχὴν ἄσπιλον καὶ ἀκηλίδωτον· ἀποφεύγοντες «πάντα μολυσμὸν (καὶ) σαρκὸς καὶ πνεύματος» καὶ «δοξάζοντες (οὕτω) τὸν Θεὸν ἐν τῷ σώματι ἡμῶν καὶ ἐν τῷ πνεύματι ἡμῶν ἅτινὰ ἐστὶ τοῦ Θεοῦ».

3. «ΠΑΝΑΧΠΑΝΤΟΣ»

Ἦδη ἀπὸ τῶν πρώτων γραμμῶν τῆς Μ. Παρακλήσεως (2ον Τροπάριον) προσαγορεύεται ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος καὶ μετ' αὐτὴν προσωυμία «Πανάχραντος».

«Ἐξ ἀμετρήτων ἀναγκῶν καὶ θλίψεων καὶ ἐξ ἐχθρῶν δυσμενῶν καὶ συμφορῶν θίου λυτρωθεῖς, Πανάχραντε, τῇ κραταίᾳ δυνάμει Σου, ἀνυμνῶ, μεγαλύνω...» κ.λπ..

Ἐπαναλαμβάνεται δὲ καὶ κατωτέρω ἡ ἰδία προσωυμία (εἰς τροπάριον τῆς ΣΤ' Ὠδῆς).

«Ἐκύκλωσαν αἱ τοῦ θίου με ζάλαι, ὥσπερ μέλισσαι κηρίον, Παρθένε... ἀλλ' εὐρομὶ Σε Βοηθόν, καὶ διώκτην καὶ ρύστην, Πανάχραντε».

Γνωστὴ καὶ συνηθεστάτῃ ἡ προσωυμία αὕτη. «Τῆς Παναγίας ἀχράντου» μνημονεύομεν συχνότατα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ εἰς πολλὰ Τροπάρια καὶ Εὐχὰς ὀνομάζομεν Αὐτὴν οὕτως. Ἄς ἴδωμεν τὸ νόημα ταύτης.

1. Ἀχράντος σημαίνει, κατὰ κυριολεξίαν, τελείως ἀνέπαφος (ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, ἐννοεῖται). Εἶναι λοιπὸν ταυτόσημον πρὸς τὰ ἄλλα συναφῇ ἐπίθετα, διὰ τῶν ὁποίων προσφωνοῦμεν τὴν Παναγίαν: «Ἀσπιλε, ἀμόλυντε, ἄφθορε, ἀχράντε, ἁγνή Παρθένε» κ.λπ.. Διακηρύσσομεν ἐπαμένως ὅτι ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος ὑπῆρξε τελείως ἀνέπαφος ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Κυριολεκτικῶς παν-αγία καὶ ὑπερ-αγία. Ἀγία εἰς τὸ ἔπακρον.

Δὲν ἀποδίδομεν θεδαίως εἰς Αὐτὴν ὅτι ἀνήκει εἰς μόνον τὸν Θεόν. Διότι ἀπολύτως ἅγιος, ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ πηγὴ τῆς ἁγιότητος εἶναι μόνον ὁ Θεός.

Διὰ τὴν Παναγίαν δὲν ἀποκλείομεν τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα.

Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ὁμιλεῖ περὶ ἐξαιρέσεως τῆς Θεοτόκου καὶ ἀπὸ τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, μετὰ τὸ ὁποῖον θαρύνονται καὶ γεννῶνται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ ἀπόγονοι τῶν πρωτοπλάστων. Δὲν εἶναι ὁρθὴ ἔμψω —καὶ δὲν στηρίζεται καθόλου εἰς τὴν ἁγίαν Γραφήν— μία τοιαύτη ἀντίληψις, περὶ ἀσπίλου, δῆθεν, συλλήψεως τῆς Θεοτόκου (τ.ἔ. ὅτι Αὕτη ἐγεννή-

θη χωρίς προπατορικὸν ἁμάρτημα)!. Ἀντιθέτως εἰς τὸ ἰ. Εὐαγγέλιον ἀκούομεν Αὐτὴν νὰ λέγῃ «μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ Σωτῆρί μου». Ὁνομάζει τὸν Θεὸν σωτῆρα Αὐτῆς. Ἀνομολογεῖ δηλ. ὅτι καὶ δι' Αὐτὴν ἦλθεν ἡ σωτηρία καὶ ὁ Σωτὴρ εἰς τὸν κόσμον. Ἐφ' ὅσον δὲ ἡ Παναγία δὲν ἔχει ἰδικὰ Τῆς ἁμαρτήματα, ὥστε νὰ ἔχῃ ἀνάγκην σωτηρίας ἐξ αὐτῶν, εἶναι φανερόν ὅτι ὁ Σωτὴρ ἔσωσε τὴν Παναγίαν Μητέρα Του, ὅχι ἀπὸ ἰδικὰς Τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν γενικὴν καὶ πανανθρωπίνην εὐθύνην καὶ συμμετοχὴν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ τῶν πρωτοπλάστων.

2. Προσωπικῶς ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος ὑπῆρξεν —ὅπως τὴν ἀπεκάλεσεν ὁ Ἀρχάγγελος, κατὰ τὸν Εὐαγγελισμὸν— «Κεχαριτωμένη». Πλήρης χαρίτων. Γεμάτη ἀρετὴν καὶ ἀγιότητα.

Ἐμβαθύνοντες περισσότερον εἰς τὴν λέξιν «Κεχαριτωμένη» διακρίνομεν ὅτι ὁ Ἀρχάγγελος τονίζει διὰ τῆς λέξεως ταύτης ὅτι ὁ Θεὸς ἔχαριτωσεν Αὐτὴν. Ὁ Θεὸς Τὴν ἀνέδειξε τόσο ἀγίαν (Ὑπεραγίαν - Παναγίαν).

Καὶ βεβαίως ἡ πηγὴ τῆς ἀγιότητος εἶναι ὁ Θεός, ὡς προείπομεν, καὶ ἐκ τοῦ Θεοῦ πηγάζει «πᾶσα δόσις ἀγαθῇ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον». Εἰς τὴν περίπτωσιν δὲ τῆς Παναγίας, προσέφερεν Ἐκεῖνῃ ὁλόκληρον τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν Τῆς εἰς τὸν Θεόν, ἐδόθη εἰς Αὐτὸν ὁλοφύχως, ἡ διάθεσις Αὐτῆς καὶ ὁ ζῆλος καὶ ἡ προσπάθεια ἦτο πάντοτε ἵνα εὐαρεστῇ τῷ Θεῷ ἐν πᾶσι· πέραν δὲ τῆς ἰδικῆς Τῆς προσφορᾶς ταύτης καὶ ἀπολύτου ἀφοσιώσεως εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸν Νόμον Του (καὶ ἔνεκα ἀκριδῶς αὐτῆς τῆς ὁλοκληρωτικῆς παραδόσεως τοῦ Ἑαυτοῦ Τῆς εἰς τὸν Θεόν) ἐπέδρασαν εἰς Αὐτὴν ὁ Ὑψίστος· προέκρινεν Αὐτὴν ὡς σκευὸς ἐκλογῆς Του, ἵνα γίνῃ μήτηρ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ Αὐτοῦ· καὶ προσέθεσε καὶ ἐξέχεεν εἰς Αὐτὴν πλοσίαν τὴν χάριν Του, ἵνα ἀναδείξῃ ταύτην «κεχαριτωμένην»· ὑπαρξιν δηλ. τελειοτάτην, θαυμάσιον καὶ κάλλιστον σύνολον ἀρετῶν, ἰδανικὴν μορφήν ἀγιότητος, ὑπερβάλλουσας τὰ ἀνθρώπινα μέτρα καὶ ὀφείλουσαν εἰς τὴν θείαν χάριν τὸ ὑπεράνθρωπον αὐτῆς ὕψος ἀγιότητος.

3. Ἀλλ' ὅμως, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἀκούοντες τοὺς παρακλητικoὺς πρὸς Αὐτὴν ὕμνους· «Σὲ τὴν ἀγνήν, Σὲ τὴν Παρθένον καὶ ἁσπιλον...» καὶ θαυμάζοντες τὴν ὑπεράνθρωπον, ἀληθῶς, ἀγιότητα τῆς Παναχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, ἃς ἐξαγάγωμεν τὸ ἀναλογοῦν εἰς ἡμᾶς διδάγμα.

Ἡμεῖς βεβαίως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εὐρεθῶμεν ἄχραντοι. Ὅπωςδήποτε μᾶς «ἔχρανεν» ἡ ἁμαρτία, δηλ. μᾶς ἤγγισε καὶ μᾶς ἐμίανεν.

Ὅμως εἶναι δυνατόν καὶ τὸν ρῦπον νὰ ἀποπλύνωμεν (εἰς τοῦτο ἄλλωστε μᾶς καλεῖ καὶ ἡ ἐξαγνιστικὴ αὕτη περίοδος τοῦ 15 Αὐγούστου...), ἀλλὰ καὶ εἰς ἑκάστον ὕψος ἀρετῆς εἶναι δυνατόν νὰ φθάσωμεν... Ὁ Κύριος εἶπεν ὅτι «χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε πνεύματα εἶναι». Εἶναι δηλ. ἀκατόρθωτος ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ ἀγιότης, χωρὶς τὴν ἰδικὴν Του βοήθειαν καὶ χάριν. Προσέθεσε δὲ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τὸ ἐν-

θαρρυντικὸν τοῦτο· «πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ». Ὅλα μπορεῖ νὰ τὰ ἐπιτύχῃ ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ. Ἀρκεῖ, λοιπόν, νὰ παραδώσωμεν τὸν ἑαυτὸν μας εἰς τὸν Χριστόν. (Θὰ Τοῦ δώσωμεν ὅμως ὁλόκληρον τὴν καρδίαν μας καὶ ὅλην μας τὴν διάθεσιν, ὅπως μᾶς διδάσκει τὸ παράδειγμα τῆς Παναγίας;...). Καὶ ὅταν ἡμεῖς φιλοτίμως προσπαθῶμεν νὰ ἀποφεύγωμεν ὅ,τι κακὸν καὶ νὰ πράττωμεν ὅ,τι καλόν, θὰ ὁλοκληρώσῃ τὸ ἔργον ἡ (διὰ τῶν θείων μυστηρίων κ.λπ. ἀντλουμένη) —θεία χάρις, θὰ εὐλογήσῃ καὶ θὰ ἀξιοποιήσῃ τὴν προσπάθειαν, καὶ θὰ ὑπάρξῃ ἀποτέλεσμα ἀνάλογον ὅχι ἀπλῶς πρὸς τὴν καταβληθεῖσαν προσπάθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐλκυσθεῖσαν θείαν χάριν καὶ τὴν δοθεῖσαν εἰς ἕκαστον καλὸν ἀγωνιστὴν θείαν εὐλογίαν.

4. ὙΠΕΡ ΗΜΩΝ ΠΡΕΣΒΕΥΟΥΣΑ

Αἱ «παρακλήσεις» τὰς ὁποίας φάλλομεν πρὸς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐξυμνοῦν τὸ Σεπτὸν Πρόσωπον τῆς Παναγίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπικαλοῦνται τὰς ὑπὲρ ἡμῶν πρεσβείας Τῆς καὶ τὴν ἐν γένει ἐφ' ἡμᾶς προστασίαν Τῆς.

Διὰ τοῦτο, ἀφοῦ ἐξηγήσαμεν εἰς τὰς τρεῖς προηγούμενας ὁμιλίαις τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν Προσωπικότητα τῆς Παναγίας (τ.ἔ. ὅτι εἶναι: ἀληθὴς Θεοτόκος —Ἀειπάρθενος— καὶ Πανάχραντος), θὰ ἀναπτύξωμεν ἐν συνεχείᾳ πάντα τὰ σχετικὰ μὲ τὴν πρὸς τοὺς ἐπικαλούμενους Αὐτὴν βοήθειαν καὶ ἀντίληψιν.

Καί, πρῶτον, περὶ τῶν πρεσβειῶν τῆς Θεοτόκου, περὶ τῶν ὁποίων εἰς τροπᾶριον τῆς Μ. Παρακλήσεως φάλλομεν πρὸς Αὐτὴν.

«εἰ μὴ γὰρ Σὺ, Κόρη, πάντοτε προΐστασο, ὑπὲρ ἐμοῦ πρεσβεύουσα τῷ Υἱῷ καὶ Θεῷ Σου, τίς ἐκ τοσούτου με κλύδωνος καὶ δεινῶν κινδύνων ἐρρύσατο»;

1. Εἰς ἕνα ἐκ τῶν διδλίων (Γ') τῶν Βασιλειῶν, τῆς Π.Δ., ἀναφέρεται ἡ ἐξῆς ὥραία καὶ συγκινητικὴ σκηνή. Ὁ Σολομὼν εἶναι ἐπὶ τοῦ θρόνου του. Προσέρχεται ἡ μητέρα του Βηθσαβέ, διὰ νὰ τοῦ ὑποβάλλῃ μίαν παράκλησιν. Ἐκεῖνος κατέρχεται καὶ προχωρεῖ, ἵνα τὴν ὑποδεχθῇ. Τὴν ἀσπάζεται. Τῆς δίδει θέσιν τιμητικὴν (εἰς θρόνον τεθέντα δι' αὐτὴν ἐν τοῖς δεξιotois) πλησίον του... Καὶ τῆς λέγει «Αἶτησαί, με ἡ-τερ ἐμὴ, καὶ οὐκ ἀποστρέψω σε»... (Γ' Βασ. 6' 20).

Τὴν εἰκόνα αὐτὴν δὲν ἐδυσκολεύθη ἡ χριστιανικὴ σκέψις νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Κυρίου εὐπρόσδεκτον ἀποδοχὴν τῶν πρὸς Αὐτὸν παρακλήσεων καὶ πρεσβειῶν τῆς Παναγίας Μητρός Του.

Καὶ ὁ μὲν Σολομὼν ἐν τέλει δὲν ἐπραγματοποίησε τὴν ἐκφρασθεῖσαν ὑπὸ τῆς μητρός του παράκλησιν (ἐπρόκειτο διὰ ζήτημα γάμου ἐνὸς ἑτεροθαλοῦς ἀδελφοῦ του (Ἀδωνία), τὸν ὁποῖον ὅμως ὁ βασιλεὺς Σολομὼν δὲν ἐνέκρινε, διότι εἶχε συνωμοτικὸν σκοπὸν ἐναντίον

αὐτοῦ καὶ τοῦ θρόνου του). Ὁ Κύριος ὅμως ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς παρακλήσεις τὰς ὁποίας (ὅχι ἀδιακρίτως ὡς ἡ Βηθσαβεὲ) ἀπευθύνει πρὸς Αὐτὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἡ Παναγία Μητέρα Του...

Διὰ τοῦτο Τὸν ἱκετεύομεν πολλάκις: «Τ α ι ε π ρ ε σ β ε ι α ι ε τ ῆ ς Θ ε ο τ ὁ κ ο υ...».

Καὶ ἡ (μικρὰ καὶ μεγάλη) Παράκλησις δέεται πρὸς τὴν Παναγίαν·

«Π ρ ε σ β ε ι α θερμὴ...».

«Τάχυνον εἰς π ρ ε σ β ε ι α ν καὶ σπεῦσον εἰς ἰ κ ε σ ι α ν...»

2. Εἶναι ἀξία προσοχῆς —καὶ πρέπει νὰ τὴν ἐξηγήσωμεν ἰδιαιτέρως— μία ἄλλη σχετικὴ πρὸς τὰς πρεσβείας τῆς Θεοτόκου ἐκφραστικὴ λέξις τῆς παρακλήσεως· ἡ λέξις:

«μ ε σ ι τ ε ι α (πρὸς τὸν Ποιητὴν, ἀμετάθετος)».

Εἶναι διδάγμα θεμελιώδες τῆς Κ.Δ. ὅτι

«εἰς (γὰρ) Θεός, εἰς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, (ἄνθρωπος) Χριστὸς Ἰησοῦς» (Α' Τιμ. 6' 5).

Ὁνομάζεται ὁ Κύριος ἡμῶν μ ε σ ι τ ῆ ς Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, διότι Αὐτὸς —καὶ μόνον Αὐτὸς— μεσολαβεῖ καὶ «ἀποκαταλλάσσει», δηλ. συμφιλιώνει τὸ ἀνθρώπινον γένος πρὸς τὸν Θεόν, δυνάμει τῆς ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ Θυσίας Του, τῆς ὁποίας ἡ ἀξία εἶναι ἀπειρος καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς πηγάζον ἔλεος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀπροσμέτρητον, διότι δὲν εἶναι θυσία ἀνθρώπου ἀπλῶς, οὔτε ἀγγέλου, οὔτε ἀρχαγγέλου, οὔτε ἄλλου ἐν γένει κτίσματος, ὅσονδῃποτε μεγάλου καὶ σημαντικωτάτου, ἀλλ' εἶναι θυσία ὑπερκοσμοῦ ἀξίας, διότι ὁ θυσιασθεὶς ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ «μ ε σ ι τ ῆ ς Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Ἰησοῦς Χριστὸς» εἶναι ἡνωμένος ἀχωρίστως μετὰ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἥδη ἀπὸ τῆς συλλήψεως Αὐτοῦ ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Παναγίας Μητρός Του, ὅπως ἐξηγήσαμεν εἰς προηγουμένην ὁμιλίαν.

Εἶναι φανερόν ὅτι «μ ε σ ι τ ῆ ς Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων», ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔννοιαν, εἶναι «εἰς» καὶ μοναδικός, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Ὅταν ὅμως ἡ Παράκλησις ἀποκαλῇ τὴν Παναγίαν «μ ε σ ι τ ε ι α ν πρὸς τὸν Ποιητὴν ἀμετάθετον», τοῦτο λέγεται ὑπὸ ἄλλην ἔννοιαν — καὶ ἄς τὸ μάθουν οἱ διάφοροι αἵρετικοί, διὰ νὰ ἄρουν τὰς ἀντιρρήσεις των.

Γίνεται χρῆσις, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἐπὶ κλησις ὑπὲρ ἡμῶν τ ῆ ς π α ρ ρ η σ ι α ς τὴν ὁποίαν εἶναι φυσικὴν καὶ εὐλογον νὰ ἔχῃ ἡ Παναγία ὡς Μητέρα πρὸς τὸν Υἱόν Της. Ὅπως προείπομεν, τὴν Μητέρα Του ὁ Κύριος Τὴν ἀκούει, κατὰ μείζονα λόγον ἀπὸ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν εὐμένειαν τοῦ Σολομώντος πρὸς τὴν μητέρα του. Καὶ Τοῦ εἶναι πάντοτε εὐπρόσδεκτοι αἱ πρεσβεῖαι Της, διότι εἶναι παρακλήσεις τῆς Μητρός Του. Ἡ μητρικὴ ἀγάπη καὶ ὁ μητρικὸς δεσμός δημιουργοῦν τὴν ἰσχυρὰν παρρησίαν τῆς Μητρός πρὸς τὸν Υἱόν Της, ἵνα Τοῦ ζητήσῃ τὸ ἔλεος καὶ τὴν βοήθειάν Του ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἐπικαλουμένων Αὐτήν.

Ἀσφαλὲς δυνάμεθα καὶ κατ' εὐθείαν νὰ ἀποταθῶμεν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ νὰ Τοῦ ζητήσωμεν ὅτι ἔχομεν ἀνάγκην. Καὶ τὸ πράττομεν συνήθως διὰ τῶν προσευχῶν μας. Ἀλλ' ὅταν εἶναι δυνατόν νὰ ἐνισχύσωμεν τὴν δέησίν μας μὲ μίαν ἰσχυρὰν καὶ ἀποτελεσματικὴν συνηγορίαν, διατί νὰ μὴ ἐπωφεληθῶμεν τῆς εὐμενοῦς μεσολαδήσεως τῆς Θεοτόκου πρὸς τὸν Υἱόν Της; Αὐτὴν τὴν ἔννοιαν ἔχει, φερ' εἰπεῖν, τὸ «ὑπερένδοξε, Ἀειπάρθενε... προσάγαγε τὴν ἡμετέραν προσευχὴν τῇ Υἱῷ Σου...».

Εἰς ἓνα Τροπάριον ἄλλης ἱεράς ἀκολουθίας λέγομεν πρὸς τὴν Θεοτόκον:

«Ὅτι οὐκ ἔχομεν παρρησίαν, διὰ τὰ πολλὰ ἡμῶν ἁμαρτήματα, Σὺ τὸν ἐκ Σοῦ γεννηθέντα δυσώπησον, Θεοτόκε Παρθένε· πολλὰ γὰρ ἰσχύει δέησις μητρὸς πρὸς εὐμένειαν Δεσπότου...».

Ἀνάλογον εἶναι τὸ νόημα καὶ εἰς τὸ τελευταῖον Τροπάριον τοῦ Κανόνος τῆς Μ. Παρακλήσεως:

«Τὴν δέησίν μου δέξαι τὴν πενιχράν...»

καὶ τὰς αἰτήσεις πλήρωσον· δύνασαι γὰρ πάντα, ὡς Πανσθενοῦς Δεσπότου Θεοῦ Μήτηρ,...».

* * *

Ἀναφέρθημεν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, μόνον εἰς τὴν μητρικὴν παρρησίαν τῆς Παναγίας πρὸς τὸν Υἱόν Της καὶ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

Θὰ ἦτο ὅμως δυνατόν νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὑπάρχει εἰς Αὐτὴν καὶ ἄλλη παρρησία· ἡ παρρησία τῆς ἀγιότητος. Αὐτὴν ἔχουν καὶ πάντες οἱ ἅγιοι. Πρεσβεύουν καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸν Θεόν μὲ τὴν οἰκειότητα καὶ τὴν παρρησίαν ποὺ τοὺς δίδει ἡ πρὸς Αὐτὸν ἀπόλυτος ἀφοσίωσις (διότι αὐτὴ εἶναι ἡ οὐσία τῆς ἀγιότητος).

Γράφει δὲ ὁ ἱερός Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης καὶ δι' ἡμᾶς, ὅτι «ἐὰν ἡ καρδιά ἡμῶν μὴ καταγινώσκῃ ἡμῶν, παρρησίαν ἔχομεν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ὁ ἐὰν αἰτῶμεν λαμβάνομεν παρ' αὐτοῦ». Ἄς φροντίσωμεν νὰ γίνωμεν ἀγαπητὰ καὶ οἰκεῖα πρὸς τὸν Θεὸν πρόσωπα, ἵνα «ὁ ἐὰν αἰτῶμεν λαμβάνομεν παρ' αὐτοῦ», τῇ βοηθείᾳ καὶ τῶν πρεσβειῶν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ο ΓΛΥΚΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ τοῦ Π. Β. Πάσχου. Εἰσαγωγὴ στὴν Ὁρθόδοξον λειτουργικὴν πνευματικότητα καὶ ἐνδιαφέροντα ἐρμηνευτικὰ σχόλια στὸν Ἀκάθιστον Ὑμνον καὶ τοὺς Ὑμνοὺς τοῦ Τριωδίου.

ΕΡΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ τοῦ Π. Β. Πάσχου. Περιέχει βίους ἁγίων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ κατανυκτικὰ κεφάλαια δογμολογικῶν πνευματικῶν στολισμένων μὲ πολλὰς βυζαντινὰς εἰκόνες.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ**
Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

453. Κατὰ τὸν ὁρθρο μερικοὶ ἱερεῖς συνηθίζουν νὰ θυμιάζουν κατὰ τοὺς αἶνους καὶ ὅχι κατὰ τὴν Τιμιωτέρα. Εἶναι τοῦτο ὁρθό; (Ἐρώτησις Αἰδεσ. Δ. Ι.).

Ἡ θυμίασις κατὰ τὸν ὁρθρο κανονικὰ γίνεται κατὰ τὴν Ψαλμωδία τῆς Τιμιωτέρας ἢ τῆς θ' ὥδης τοῦ κανόνος τῆς ἑορτῆς. Σὲ ἀγρυπνίες μεγάλων ἑορτῶν προβλέπεται ἡ θυμίασις ἐκτὸς ἀπὸ τὴν θ' ὥδῃ καὶ στὴν ἀρχὴ τοῦ κανόνος («Διάταξις Ἱεροδιακονίας» τοῦ ἁγίου Φιλοθέου τοῦ Κοκκίνου), κατὰ δὲ τὸ Πάσχα καὶ τὴν Διακαινίσμο Ἐβδομάδα σ' ὅλες-τὶς ὥδεις τοῦ κανόνος.

Προφανῶς πρόκειται γιὰ ἐπιβίωσι τῆς ἰουδαϊκῆς πράξεως, πὺν προέβλεπε προσφορὰ θυμιάματος σὲ κάθε πρωϊνὴ ἀκολουθία στὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος, πὺν θρισκόταν στὰ «ἅγια» τοῦ ναοῦ τῶν Ἱεροσολύμων —καὶ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου— μπροστὰ στὸ καταπέτασμα, πὺν τὰ χώριζε ἀπὸ τὰ «ἅγια τῶν ἁγίων» (βλ. Ἐξόδ. λ' 5-10). Αὐτὸ συνδυάσθηκε μὲ τὸ Ἀποκ. η' 3-4, ὅπου γίνεται λόγος γιὰ τὰ θυμιάματα, τὶς προσευχὰς τῶν ἁγίων («καὶ ἄλλος ἄγγελος ἦλθε καὶ ἐστάθη ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἔχων λίθων τῶν χρυσοῦν καὶ ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα πολλὰ, ἵνα δώσει ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων πάντων ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου. Καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ»). Παράλληλῃ πρᾶξι προσφορᾶς θυμιάματος κατὰ τὸν ὁρθρο ἔχουμε καὶ στοὺς ἄλλους λειτουργικοὺς τύπους, τὸ Ρωμαϊκόν, τὸν Ἀμβροσιανόν, τὸ Συριακόν καὶ τὸν Κοπτικόν.

Δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ ἀπαντήσῃ κανεὶς μὲ θεολογικὰ γιὰ τὸ ποῖος συσχετισμὸς ὡδήγησε στὴ σύνδεσι θυμιάματος καὶ κανόνων καὶ ἰδιαιτέρως τῆς θ' ὥδης τῆς Θεοτόκου. Τὸ ἀνωτέρω χωρίο τῆς Ἀποκαλύψεως ἴσως μᾶς δίνει τὴν κλεῖδα. Ὁ κανὼν εἶναι τὸ μέρος τοῦ ὁρθρου, στὸ ὁποῖο κατ' ἐξοχὴν ἐγκωμιάζεται ὁ ἅγιος ἢ οἱ ἅγιοι, τῶν ὁποίων τελεῖται τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἢ μνήμη. Ἄν πράγματι αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος τῆς συνδέσεως θυμιάσεως καὶ κανόνος, τότε μπορεῖ νὰ ἐρμηνευθῇ καὶ ἡ προτίμησις τῆς θ' ὥδης λόγω τῆς ἰδιαιτέρας τιμῆς πρὸς τὴν Παναγία. Ἴσως ὅμως νὰ συνετέλεσαν καὶ πρακτικοὶ λόγοι, τὸ ὅτι δηλαδὴ, σὲ σύγκρισί μὲ τὶς ἄλλες ὥδεις, ἡ ψαλμωδία τῆς ἐνάτης διαρκοῦσε περισσότερο, ἀφοῦ πρῶτα ψαλλόταν ἡ ὥδῃ τῆς Θεοτόκου μὲ τὸ ἐφύμνιο - εἰρμὸ σὲ κάθε στίχο τῆς «Τὴν τιμιωτέραν...» καὶ ἔπειτα ἐστιχολογεῖτο ἡ ὥδῃ τοῦ Ζαχαρίου («Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεός

τοῦ Ἰσραὴλ...») μὲ τὰ τροπάρια τῆς θ' ὥδης τοῦ κανόνος. Αὐτὸ ἐξασφάλιζε καὶ τὸν ἀπαιτούμενο γιὰ τὴν θυμίασι χρόνον. Δὲν ἀποκλείεται ὅμως ἡ θυμίασις νὰ συνδεθῇ ἀρχικὰ μὲ τὴν ὥδῃ τοῦ Ζαχαρίου τοῦ πατρὸς τοῦ Προδρόμου, πὺν ἀποτελεῖ τὸ δεύτερον μέρος τῆς θ' ὥδης, ἀπὸ προφανῇ ἔλξι τῆς διηγήσεως τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου (α' 8-23) καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐπέξε-τάθη καὶ σ' ὅλη τὴν θ' ὥδῃ. Στὸ Ρωμαϊκόν λειτουργικὸ τύπο ἡ θυμίασις τοῦ ὁρθρου γίνεται, γιὰ τὸν ἀνωτέρω λόγο, στὸ «Εὐλογητὸς Κύριος...». Πολλὲς ἐξ ἄλλου εὐχὰς θυμιάματος ἀναφέρονται στὸ εὐπρόσδεκτο θυμίαμα τοῦ Ζαχαρίου (βλ. π.χ. τὴν εὐχὴ τοῦ θυμιάματος τῆς εἰσόδου τῆς συνάξεως τῆς λειτουργίας Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου: «Ὁ Θεός, ὁ προσδεξάμενος... Ζαχαρίου τὸ θυμίαμα» καὶ τὴν εὐχὴ τῆς προσκομιδῆς τῆς ἰδίας λειτουργίας: «ὡς προσεδέξω... Ζαχαρίου τὸ θυμίαμα»).

Πολλοὶ ὅμως παλαιοὶ ἱερεῖς, πὺν ἀκολουθοῦν, ἀπὸ ὅσο μπορεῖ νὰ διαπιστώσῃ κανεὶς, ἀρκετὰ διαδεδομένη ἄγραφο τοπικὴ παράδοσι, θυμιοῦν κατὰ τοὺς αἶνους. Ἐπικαλοῦνται δὲ ὅχι μόνον τὴν τοπικὴν παράδοσι, ἀλλὰ καὶ σοβαροὺς πρακτικοὺς λόγους. Οἱ ναοὶ τῶν ἐνοριῶν εἶναι συνήθως μεγάλοι καὶ κατὰ τὴν τάξι θυμιάται τὸ θυσιαστήριον, οἱ εἰκόνες καὶ ὅλος ὁ ναὸς καὶ ὁ λαός, τὰ παρεκκλήσια καὶ οἱ γυναικωνίτες, ἂν ὑπάρχουν. Αὐτὸ ἀπαιτεῖ ἀρκετὸ χρόνο, πὺν δὲν καλύπτεται ἀπὸ τὴν ψαλμωδία τῆς ὥδης τῆς Θεοτόκου, ἀφοῦ ὡς γνωστὸ, κοινῶς παραλείπεται ἡ στιχολογία τῆς ὥδης τοῦ Ζαχαρίου καὶ ἡ θ' ὥδῃ τῶν κανόνων. Καὶ ὅταν μὲν συμμετέχει διάκονος, πρᾶγμα ἐξαιρετικὰ σπάνιον, ἡ θυμίασις μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀνέτως καὶ ἡ συναπτὴ πρὸ τῶν αἶνων νὰ λεχθῇ ἀπὸ αὐτόν, ἂν προλάβῃ, ἢ ἀπὸ τὸν ἱερέα, ὅπως προβλέπει καὶ ἡ τάξις τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ὅταν ὅμως εἶναι μόνος ὁ ἱερεὺς ἢ θὰ πρέπει νὰ περιστείλῃ τὴν θυμίασι στὸ κεντρικὸ μέρος τοῦ ναοῦ ἢ νὰ σπεύδῃ —πρᾶγμα ἄτακτο— ἢ νὰ εἰπῇ τὴν συναπτὴ ὅπου εὐρεθεῖ —πρᾶγμα ἄκοσμο. Ἡ δυσχέρεια γίνεται ἀκόμη μεγαλύτερα κατὰ τὶς ἑορτές, ὅταν ψάλλεται μόνον ἡ θ' ὥδῃ τῶν κανόνων, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν Μεγάλῃ Ἐβδομάδα, πὺν καὶ πολὺς λαὸς ἐκκλησιάζεται καὶ ἡ θ' ὥδῃ ἔχει ἐλάχιστα καὶ συνήθως σύντομα τροπάρια, πὺν γιὰ οἰκονομία χρόνου ψάλλονται μόνον ἀπὸ μιὰ φορὰ. Ἀντίθετα στὰ μοναστήρια, καὶ οἱ ναοὶ εἶναι συνήθως μικρότεροι καὶ ὁλόκληρη ἡ θ' ὥδῃ ψάλλεται καὶ τὰ τροπάρια διπλασιάζονται καὶ ψάλλονται σχολαιότερα.

(Συνεχίζεται)

Ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΩΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

Τοῦ κ. ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΣΑΒΡΑΜΗ

Δρος Θεολογίας, Φιλοσοφίας καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν,
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κολωνίας

Καὶ ἐφέτος, ὅπως κάθε χρόνο, γιορτάσαμε τὰ πά-
θη τοῦ Χριστοῦ, προσπαθώντας νὰ προετοιμασθοῦμε
γιά τὴν μεγάλη χαρὰ ποὺ θὰ ζήσουμε τὴν ἡμέρα τοῦ
Πάσχα. Πόσοι χριστιανοὶ ὁμῶς ἔχουν συνειδητοποιή-
σει τὴν ἀλήθεια ὅτι ἡ χαρὰ ποὺ νοιώθουμε τὴν ἡμέρα
τῆς Ἀναστάσεως εἶναι συνέπεια τῆς σταυρικῆς θυ-
σίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ; Πόσοι χριστιανοὶ ξέρουν
τὸ τί σημαίνει αὐτὴ ἡ θυσία; Πόσοι χριστιανοὶ θέ-
λουν εἰλικρινὰ ν' ἀλλάξουν τὸν τρόπο τῆς ζωῆς τους,
ἀντλώντας δύναμι ἀπὸ τὴν θυσία αὐτὴ γιὰ μιὰ ἐμ-
πρακτὴ χριστιανικὴ ζωὴ; Πόσοι —τέλος— ἀπὸ αὐ-
τούς, ποὺ αὐτὲς τὶς μέρες γεμίζουν τὶς ἐκκλησίες,
ἔχουν σκεφθεῖ ποτὲ τὶς ὑποχρεώσεις ποὺ δημιουργεῖ
ἡ τιμὴ ποὺ αποκτᾷ ὁ χριστιανὸς ἀπὸ τὴν στιγμή ποὺ
ἀνήκει στὴν τεράστια οἰκογένεια τοῦ Σταυρωμένου;

Ἄν οἱ λαοί, τοὺς ὁποίους χαρακτηρίζουμε «χρι-
στιανικοὺς» προσπαθήσουν νὰ καταλάβουν τὸ βαθύτε-
ρο νόημα τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ, θὰ δια-
πιστώσουν ὅτι ἡ δύναμι ἐκείνων ποὺ λέγονται χριστια-
νοὶ ἔγκειται στὴν ἀγάπη καὶ τὴν θυσία. Ὅπου ὑπάρ-
χει δύναμι —πολιτικὴ, οικονομικὴ, κοινωνικὴ— χωρὶς
ἀγάπη συναντοῦμε τὸ ἠθικὸ καὶ ὑλικὸ κακὸ σὲ ὅλες
τοὺς μορφές. Ὅπου ὁμῶς ἡ δύναμι ἐκδηλώνεται σὰν
συνέπεια τῆς ἀγάπης, βρίσκουμε ἕναν καινούργιο ἀν-
θρωπισμό, ποὺ βοηθεῖ τὸν ἄνθρωπο ν' ἀγωνίζεται μὲ
ἐπιτυχία γιὰ τὴν ὑπερνίκησι κάθε εἶδους κακοῦ ποὺ
ἀπειλεῖ τοὺς συνανθρώπους μας.

Ἐκατομύρια ἀνθρώπων ἔχουν κρεμάσει στὸν λαί-
μό τους τὸν Σταυρό, σὰν σύμβολο τῆς χριστιανικῆς
τοῦ πλίστεως. Πόσοι ὁμῶς ἔχουν σκεφθεῖ τὶς ὑποχρεώ-
σεις ποὺ δημιουργεῖ αὐτὴ ἡ πίστι; Ἄν ἔστω καὶ ἕνα
μικρὸ μέρος τῶν ἀνθρώπων ποὺ λέγονται χριστιανοὶ
ἀποφάσισε νὰ ρυθμίζει, κάθε μέρα, τὶς σχέσεις του
μὲ τοὺς συνανθρώπους του μὲ βάση τὸ νόημα τῆς
σταυρικῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ —μὲ βάση δηλαδὴ τὴν
θυσία καὶ τὴν ἀγάπη— ὁ κόσμος μέσα στὸν ὁποῖο ζοῦ-
με θὰ ἦταν τελείως διαφορετικὸς. Πολλὰ προβλήμα-
τα ποὺ παραμένουν ἄλυτα θὰ εἶχαν ἤδη λυθεῖ καὶ ἡ
ἀγάπη, ἡ κοινωνικὴ δικαιοσύνη, ἡ ἐνότητα καὶ ἡ εἰ-
ρήνη θὰ εἶχαν ἤδη ἀντικαταστήσει τὰ μίσση, τὶς διχό-
νοιες, τὴν ἀδικία καὶ τοὺς πολέμους.

Καὶ ἂν ἀκόμη οἱ φορεῖς τῆς πολιτικῆς, κοινωνικῆς
καὶ οικονομικῆς δυνάμεως δὲν θέλουν νὰ ρυθμίσουν
τὴν ζωὴ τους καὶ τὴν δρᾶσι τους μὲ βάση τὴν διδα-
σκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ κατάστασι τῆς κοινω-

νίας μας καὶ τοῦ κόσμου θὰ ἦταν διαφορετικὴ ἂν ὁ
καθένας ἀπὸ ἐμᾶς, σὰν ἄτομο, ἀποφάσισε νὰ μεταβλη-
θῇ σὲ γνήσιο καὶ εἰλικρινὴ ὁπαδὸ τοῦ Χριστοῦ, ἀρχί-
ζοντας νὰ ζῇ ἐμπρακτὰ τὴν περὶ ἀγάπης διδασκαλία
Του. Μὲ τὴν ἐπιπόλαια δικαιολογία: «ἐγὼ δὲν μπορῶ
νὰ διορθώσω τὸν κόσμο» ἂς τὸ κάνουν οἱ μεγάλοι» δὲν
μποροῦμε ν' ἀποφύγουμε τὴν εὐθύνη μας γιὰ τὸ ση-
μερινὸ κατάντημα τῆς κοινωνίας μας.

Οἱ μικρὲς μας θυσίες, οἱ μικρὲς πράξεις ἀγάπης
ἢ οἱ μικροὶ «Γολγοθᾶδες» ποὺ, καμιά φορά, πρέπει νὰ
ζήσουμε, μποροῦν, σὰν μικρὸς —ἀλλὰ δυναμικὸς— κρί-
κος τῆς μεγάλης ἀλυσίδας ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὶς
θυσίες τῶν γνήσιων ὁπαδῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ν'
ἀλλάξουν τὴν μορφὴ τοῦ σημερινοῦ κόσμου. Τὸ ὅτι
π.χ. ἡ ἀνθρωπότητα κατόρθωσε νὰ κάνει μεγάλες προό-
δους στὸν τομέα τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης δὲν ὀφεί-
λεται στοὺς ἀνθρώπους ποὺ συνηθίζουμε νὰ τοὺς ὀνο-
μάζουμε «μεγάλους». Τοῦτο εἶναι καρπὸς τῆς ἀγάπης
καὶ τῆς θυσίας ἀμέτρητων ἀφανῶν καὶ ἀγνώστων χρι-
στιανῶν ποὺ, ἐφαρμόζοντας τὸν Χριστιανισμό στὴν
πράξι τῆς καθημερινῆς τους ζωῆς, ἀνοιξαν καινούρ-
γους δρόμους γιὰ ὅσους θέλουν νὰ ζοῦν μὲ κριτήριο
τὴν ἀγάπη καὶ τὴν δικαιοσύνη.

Καμιά θυσία δὲν πάει χαμένη. Τὰ ἔργα τῆς ἀγά-
πης καρποφοροῦν πάντοτε. Ἡ ἀπογοήτευση ποὺ νοιώ-
θουμε πολλές φορές ἀντιμετωπίζοντας τὶς δῆθεν ἀπο-
τυχίες τῶν θυσιῶν μας ὀφείλεται κυρίως στὸ ὅτι πε-
ρισσότερο ἀνυπόμονα καὶ ἐγωϊστικὰ τὴν ἄμεση ἀπό-
λαυσι τῶν καρπῶν τῶν προσπαθειῶν μας. Ἄν ἐπι-
στευθοῦμε τὴν καρποφορία τῶν θυσιῶν μας καὶ τῶν
ἔργων τῆς ἀγάπης στὸν Θεό, τότε θ' ἀπολαύσουμε ἐ-
κείνη τὴν ἐσωτερικὴ πληροφορία ποὺ μᾶς χαρίζει ἡ
Θεῖα Χάρι καὶ ποὺ μᾶς βεβαιώνει ὅτι κάθε πράξι ἀ-
γάπης συμβάλλει στὴν εὐτυχία τῶν συνανθρώπων μας.

Ὁ σημερινὸς κόσμος χρειάζεται χριστιανούς ποὺ,
συνειδητοποιώντας τὸ νόημα τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ
Ἰησοῦ Χριστοῦ, θ' ἀκολουθήσουν τὸν δύσκολο ἀλλὰ
ὠραῖο δρόμο μιᾶς ζωῆς ποὺ θὰ εἶναι ἀφιερωμένη στὰ
ἔργα τῆς ἀγάπης. Τὸ ὅτι διστάζουμε ν' ἀκολουθήσου-
με αὐτὸν τὸν δρόμο ὀφείλεται κυρίως στὸ ὅτι φοβοῦ-
μεθα νὰ θυσιάσουμε τὸ πρόσκαιρο γιὰ τὸ θεωροῦ-
με αἰώνιο. Ξεχνᾶμε ὅτι ὁ Σταυρὸς —ἡ θυσία δηλα-
δὴ— ὁδηγεῖ στὴν αἰωνιότητα. Ξεχνᾶμε ὅτι ὁ Σταυ-
ρὸς ὁδηγεῖ στὴν Ἀ ν ά σ τ α σ ι.

ΑΝΑΖΩΟΓΟΝΗΣΗ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΟΡΙΑΣ

ΤΡΟΠΟΙ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ(*)

Ὁ Ἐφημέριος, κύριος μοχλὸς τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου.

Ἡ Ἐνορία, ζωντανὸ κῦτταρο τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς ὀφείλει νὰ ἀναπτύξει τὴ δραστηριότητά της μὲ τρόπο ὥστε νὰ καταρτίσει καὶ νὰ ἀναζωογονήσῃ τοὺς πιστοὺς της.

Ἄν ἀπαιτοῦνται συγκεκριμένοι τρόποι καὶ μέθοδοι γι' αὐτὴν τὴν ἀναζωογόνηση καὶ δραστηριοποίηση τῆς Ἐνορίας κύριος μοχλὸς αὐτοῦ τοῦ ἔργου παραμένει ὁ Ἐφημέριος, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν βοήθεια μεμονωμένων λαϊκῶν συνεργατῶν του ἢ καὶ ὁμάδων ἀπὸ λαϊκοὺς κινητοποιεῖ τὶς ὑπάρχουσες δυνάμεις μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν ἐνορία του γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν περίσσεια ζωῇ ποὺ ὑπόσχεται ὁ Κύριος στοὺς πιστοὺς (Ἰωάν. ι' 10).

Ὁ «καλὸς ποιμὴν» παραμένει πάντως ὁ οὐσιαστικὸς παράγων αὐθεντικῆς πνευματικῆς ζωῆς στὸ χῶρο τῆς ἐνοριακῆς δραστηριότητος, «τῷ πνεύματι ζέων τῷ Κυρίῳ δουλεύων» (Ρωμ. ιβ' 11).

Εἶναι λοιπὸν σκόπιμο νὰ μελετηθεῖ ὁ τρόπος ἐπιλογῆς καὶ εἰσόδου του στὴν ἱερωσύνη καὶ ἐλέγχου τοῦ ἀρχικοῦ αὐτοῦ σταδίου τῆς ἱερατικῆς ζωῆς. Ἀπαιτεῖται ἡ ἐπ' ἀρκετὸν χρόνον οὐσιαστικὴ γνωριμία τοῦ ὑποψηφίου Κληρικοῦ μὲ τὸν Ἐπίσκοπο, ὁ ὁποῖος θὰ ἀναπτύξῃ τὶς υποχρεώσεις καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ ὑποψηφίου πρὸς τὴν ἱερωσύνην καὶ θὰ διαπιστώσῃ τὴ διάθεση, τὸ ζῆλο καὶ τὰ πνευματικὰ προσόντα του. Χρήσιμο θὰ εἶναι νὰ παραμείνῃ ὁ ὑποψήφιος γιὰ λίγο ἔστω χρόνον πρὶν τὴ χειροτονία σὲ κάποια Ἱ. Μονὴ τῆς Μητροπόλεως ἢ τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἢ πλησίον πεπειραμένου καὶ ἐγνωσμένου ἡθους κληρικοῦ γιὰ νὰ λάβῃ ἀπὸ ἐκεῖ τὴν ἀναγκαίαν πείρα.

Συναφῆς θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἡ μέριμνα τοῦ ἐπισκόπου γιὰ τὴν ἐκλογή καταλλήλου προσώπου ὡς πρὸς ἠλικίαν καὶ ἦθος.

Μόρφωση καὶ ἐπιμόρφωση.

Ἡ κατάλληλη ἐπιλογή τῶν πρὸς ἱερατεῖαν προσώπων προϋποθέτει καὶ ἀνάλογη κατάρτιση, ἐκπαίδευση, μόρφωση καὶ ἐπιμόρφωση τῶν κληρικῶν.

Ἐπεὶ μία ἀληθὴς καὶ σὲ βάθος θεολογικὴ κατάρτιση τῶν ὑποψηφίων κληρικῶν πέρα ἀπὸ τὶς Θεολογικὰς Σχολὰς, σὲ εἰδικὸ σχολεῖο ἢ σχολὴ ὑπὸ τὴν ἄμεση καθοδήγηση καὶ ὑπευθυνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ μόρφωση αὕτη πρέπει νὰ λογισθῇ ὡς διὰ βίου συνεχὴς παιδεία. Θὰ περιλαμβάνει τὸ μορφωτικὸ - ἐκπαιδευτικὸ καὶ ἐπιμορφωτικὸ - ἐκπαιδευτικὸ καὶ ἐπιμορφωτικὸ - μετεκπαιδευτικὸ στάδιο. Εὐχρὴς ἔργο θὰ ἦταν σὸ

Νομοσχέδιο γιὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ ἐκπαίδευση νὰ προσετίθεντο καὶ διατάξεις ποὺ θὰ ἐρύθμιζαν πέραν τοῦ βασικοῦ καὶ ἓνα ἐπιμωρφωτικὸ κύκλον καταρτίσεως ἱερατικῆς διακονίας μὲ στόχο τὴν ἀνακύκληση τῶν γνώσεων τῶν ἤδη ὑπηρετούντων ὡς κληρικῶν.

Ἡ ἐπιμόρφωση τῶν ἱερέων καὶ ἡ πνευματικὴ τους τροφοδοσία δὲν θὰ ἦταν μόνο ἔργο τῆς κρατικῆς ἐκπαιδευτικῆς μέριμνας. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ διοίκηση θὰ ἐλάμβανε πρόνοια γιὰ καθιέρωση τῆς ἐπιμωρφώσεως ὡς βασικῆς προϋποθέσεως γιὰ τὴν ἄσκηση μιᾶς σύγχρονης ποιμαντικῆς διακονίας. Ἡ ἐπιμόρφωση θὰ μπορούσε νὰ πραγματοποιηθεῖ εἴτε σὲ ἐπίπεδο τακτικῶν «Ἱερατικῶν Συνάξεων», οἱ ὁποῖες μετὰξὺ ἄλλων στόχων θὰ ἀπέβλεπαν καὶ στὴν ἀναζωπύρωση τοῦ χαρίσματος τῆς Ἱερωσύνης εἴτε σὲ ἐπίπεδο «Εἰδικῶν Σεμιναρίων» γιὰ παροχὴ ὁδηγιῶν καὶ κατευθύνσεων ὡς πρὸς τὴν ἀντιμετώπιση τῶν αἰρέσεων, συγκεκριμένων ποιμαντικῶν προβλημάτων (ναρκωτικά, αὐτοκτονίες κ.λπ.), τὴν λειτουργικὴ καὶ τελετουργικὴ κατάρτιση, τὴν προετοιμασίαν γιὰ ἐπικαιρὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου ὑπὸ τὴν καθοδήγηση δοκίμων Ἱεροκλήρων ἀφοῦ ληφθοῦν πρῶτα ὑπόψη τὰ προβλήματα καὶ ὁ προβληματισμὸς τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου καὶ τὴν ἐκπαίδευση γιὰ ὀργάνωση λαϊκῶν συνάξεων ποὺ θὰ ἀπευθύνωνται σὲ εἰδικὰς ὁμάδες καὶ κατηγορίες πιστῶν (γονεῖς, νέους, μελλονίμους, ἐργαζομένους σὲ ἐργοστάσια ἢ ἄλλου), εἴτε σὲ ἐπίπεδο ἰδρύσεως «Σχολῆς Καταρτίσεως Ἐξομολόγων πνευματικῶν». Τὸ τελευταῖο τοῦτο πρέπει νὰ συνδυασθεῖ καὶ μὲ τὴν κατάλληλη ἐπιλογή προσώπων γιὰ τὴ λεπτεπίλεπτη αὐτὴ δράση τοῦ ἱερέως, τῆς ἐξασκήσεως τοῦ λειτουργήματος τῆς πνευματικῆς πατρότητος.

Περαιτέρω κρίνεται ἀπαραίτητη καὶ ἡ ἴδρυση Σχολῆς ἐνοριακῶν στελεχῶν (ἐπιτρόπων, νεωκόρων, ψαλτῶν κ.λπ.).

Συναφὲς πρὸς τὴν κατάρτιση τῶν ἱερέων καὶ τῶν ἐνοριακῶν στελεχῶν εἶναι καὶ τὸ πρόβλημα τοῦ καταρτισμοῦ καὶ ἐπανεναγγελισμοῦ τῶν πιστῶν. Μὲ λύπη διαπιστώνεται πολλὰς φορὲς ὅτι ὁ ὀρθόδοξος κόσμος δὲν γνωρίζει τί πιστεύει. Κρίνεται λοιπὸν ἀναγκαῖα ἡ ἐκδόση μιᾶς εὐσύννοπτης καὶ εὐληπτης Ὁρθοδόξου Κατηχήσεως ποὺ θὰ διανέμεται στὴ συνέχεια δωρεάν. Αὕτη ἡ ἐνέργεια σὲ συνδυασμὸ μὲ ἀνάληψη φροντίδας ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας γιὰ σωστὴ ἐκμάθησιν ἐκ μέρους τῶν πιστῶν τῆς ἐλληνοικῆς ἀγιογραφικῆς καὶ λειτουργικῆς γλώσσας θὰ συντελέσει τὰ μέγιστα στὴν κατανόηση καὶ ἐμβάθυνση τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως. Ἡ μορφή τὴν ὁποία θὰ πάρει ἡ διδασκαλία, κατὰ πόσον δηλαδὴ θὰ εἶναι ἓνα ἀνοιχτὸ ἢ «κρυφὸ σχολεῖο», ἐλεύθερο ἢ φροντιστήριον, παραμένει ἀνοιχτή. Τονίσθηκε

* Εἰσήγηση τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Θείας Λατρείας καὶ Ποιμαντικοῦ Ἔργου πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

όμως ιδιαίτερα ή ανάγκη γλωσσικής παιδείας του τύπου που αναφέραμε.

Η Έπιτροπή τονίζει την ανάγκη, ή Εκκλησία να χρησιμοποιήσει την σύγχρονη τεχνολογία για την κατάρτιση των στελεχών της με τον ακόλουθο ένδεχομένως τρόπο:

Σε συνεργασία με τις Θεολογικές Σχολές και την Διεύθυνση Εκπαιδευτικής Τηλεοράσεως του Υπουργείου Έθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων θα ήταν δυνατή ή προετοιμασία ταινιών για τους φοιτητές των Θεολογικών Σχολών, τους σπουδαστές των Ίερατικών Σχολών και των Εκκλησιαστικών Λυκείων που θα προβάλλονταν μέσω της Εκπαιδευτικής Τηλεοράσεως. Οί ταινίες αυτές θα μπορούσαν να συντελέσουν και στην επιμόρφωση του ιερού κλήρου και των λαϊκών, άν μάλιστα καθιερωνόταν ζώνη προβολής έξυπηρετική γι' αυτό το σκοπό, π.χ. 4-5 μ.μ. Μαγνητοσκοπημένες οί έκτομπές αυτές θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν και σε άλλες ώρες προβολής σε αίθουσες που θα διέθεταν κατάλληλες συσκευές βίντεο.

Η έκπόνηση όμως προγραμμάτων για όλες αυτές τις «εκπαιδευτικές» βαθμίδες θα πρέπει να γίνει συντονισμένα και με κατάλληλη προετοιμασία αφού θα έχει προηγηθεί ανάλογη μελέτη και όργάνωση.

Η Έπιτροπή θεωρεί ως απαραίτητη προϋπόθεση για ένα τέτοιο προγραμματισμό την ίδρυση «Κέντρου Ποιμαντικών Μελετών» (συγκρότηση επιτελείου κληρικών και λαϊκών ποιμαντικών Συμβούλων - Συγκρότηση ομάδων εργασίας μελέτης ποιμαντικού προβληματισμού, επί τη βάσει συστηματικής έρεύνης και σπουδής συγχρόνων άτομικών και κοινωνικών προβλημάτων - ίδρυση Βιβλιοθήκης Συγχρόνου Ποιμαντικού Προβληματισμού).

Ένα τέτοιο έρευνητικό κυρίως Κέντρο θα έχρησιμευε και ως Ποιμαντικό Διδασκαλείο για την ποιμαντική μετεκπαίδευση των Έφημερίων.

Υπέρβαση δυσκολιών, δημιουργία ψυχολογικής ανέσεως.

Ιδιαίτερη πρόνοια πρέπει να ληφθεί εκ μέρους της Διοικούσης Εκκλησίας για την αντιμετώπιση και επίλυση των πάσης φύσεως προβλημάτων που ανακύπτουν στην ζωή των ιερέων είτε της προσωπικής είτε της οικογενειακής είτε της εκκλησιαστικής. Η συμπαράσταση της Εκκλησίας θα πρέπει να είναι άμεριστη όσον αφορά στον πρακτικό οικογενειακό του προβληματισμό και ιδιαίτερα στην διευκόλυνση της όμαλης συνεργασίας και σχέσεως του έφημερίου με τα κεντρικά όργανα της εκκλησιαστικής διοικήσεως.

Ενώ δίδεται ιδιαίτερη προσοχή στα ήθικά, κοινωνικά, μορφωτικά και πνευματικά του προσόντα παραθεωρείται ή προσωπικότητά του ως κέντρο ψυχολογικών αντιδράσεων. Η ύπέρβαση τέτοιου τύπου δυσκολιών, που πολλές φορές τις δημιουργεί μια τυχόν άνιση και άδικη μεταχείριση εκ μέρους συναδέλφων

ή προϊσταμένων θα βοηθήσει και θα επιτρέψει την ανάπτυξη του δημιουργικού ποιμαντικού έργου του Έφημερίου.

Πρός την κατεύθυνση αυτή θα ήταν βοηθητική ή ίδρυση ενός κατάλληλα επανδρωμένου κέντρου σταθμού πρώτων συμβουλευτικών βοήθειών για έφημερίους, στο όποιο θα μπορούσαν ακόμη και τηλεφωνικά ν' απευθύνονται και να ζητούν τη γνώμη των υπεθύνων για ζητήματα και προβλήματα έπειγούσης φύσεως που τους άτασχολουν.

Συναφές προς τις συζητούμενες έδω προσωπικές δυσκολίες είναι το πρόβλημα της τιμωρίας των παρεκτροπένων κληρικών ως έσχάτης περιπτώσεως παρεμβάσεως της διοικήσεως αφού θα έχει έξαντλήσει προηγούμενος τον διάλογο έν αγάπη και προσευχή ως μέσον φρονηματισμού των άτακτούντων.

Πολύ βοηθητική θα ήταν και ή ύλοποίηση προτάσεων που άφορούν στην δημιουργία ψυχολογικής άνεσεως και παροτρύνσεως για μια καρποφόρο ποιμαντική διακονία, όπως είναι οί ακόλουθες:

α) Ίδρυση «Ίερατικού Έντευκτηρίου» (με σκοπό την καλύτερη άλληλογνωριμία και τον βαθύτερο «συμπνευματισμό» των ιερέων).

β) Ίδρυση «Ήσυχαστηρίου Οίκου πνευματικής άναψυχής και άνανέσεως (άναπαύσεως) των ιερέων» (με σκοπό την κατά περιόδους άνάπαυση των κληρικών σε σχέση με είδικό πρόγραμμα πνευματικής κατάρτισεως).

γ) Ίδρυση «Κατασκήνώσεων θερινών διακοπών των ιερατικών οίκων» (με ανάλογο πρόγραμμα φυσικής και πνευματικής άναψυχής).

Οί άνωτέρω προτάσεις, άν και εκ πρώτης όψεως φαίνονται ότι έξυπηρετούν «ανάγκες» του ιερέως, φρονούμε ότι, κατ' ουσίαν, είναι βασικές προϋποθέσεις παραγωγικής ποιμαντικής δραστηριότητος. Όσο καλά σχεδιασμένη και άν είναι μία ποιμαντική διακονία, δέν μπορεί να πραγματοποιηθεί από ιερείς που έχουν άνεπαρκή πνευματική κατάρτιση και αντιμετώπιζουν προβλήματα «πρακτικής» επιβιώσεως. Έξ άλλου ή πραγματοποίηση των προτάσεων αυτών θα παρείχε τις ουσιαστικές δυνατότητες για περαιτέρω σχεδιασμούς συγκεκριμένης ποιμαντικής διακονίας, δυναμένης να συντελέσει στην επιθυμητή ανανέωση και άναζωπύρωση της ένοριακής ζωής.

Άρχές και προτάσεις ποιμαντικού σχεδιασμού.

Θεμελιώδης άρχή της ποιμαντικής αυτής διακονίας θα ήταν μία δυναμική έξοδος της Εκκλησίας προς τον Λαό και όχι μία διαρκής άναμονή να έλθει αυτός προς έμάς. Παράλληλα θα πρέπει να τονισθεί ή ουσιαστικώτερη σύμμετοχή του λαϊκού στοιχείου στην ένοριακή όργάνωση και

ζωή. Πολλοί προτείνουν τις «ἐνοριακές συνελεύσεις» και τὰ «κληρικολαϊκά συνέδρια» ὡς μορφές αὐτῆς τῆς συμμετοχικῆς διαδικασίας στὴν διοίκηση καὶ τὴ διαχείριση τοῦ θεανθρώπινου ὁργανισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐδῶ θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουν τὸν λόγο Ἱ. Μητροπόλεις ποὺ ἔδοκίμασαν στὴν πράξη αὐτὲς τὶς μορφές.

Προκειμένου μάλιστα νὰ διατυπωθεῖ ἓνα βραχύ— μέσο— καὶ μακροπρόθεσμο πρόγραμμα ποιμαντικῆς ἐνοριακῆς ἀναπτύξεως γιὰ τὴν ἀναζωογόνηση καὶ δραστηριοποίηση τῆς ζωῆς τῆς Ἐνορίας καλὸν εἶναι νὰ λαμβάνονται ὑπόψη κατὰ τὸν ποιμαντικὸ σχεδιασμὸ οἱ ἀκόλουθες ἀρχές - πριότασεις ποὺ ὑπαινίσσονται κλιμακωμένες προτεραιότητες πρὸς ἐνέργεια:

1. Οἱ ποιμαντικὲς δομὲς τῆς Ἐνορίας πρέπει νὰ βρίσκονται σὲ ἄμεση σχέση μὲ ἐκεῖνες τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

2. Ὁ ποιμαντικὸς σχεδιασμὸς νὰ γίνεται σὲ συνεργασία μὲ τὰ ἐπιτελικά ὄργανα τῆς Μητροπόλεως, τὰ ὁποῖα θὰ ἐμπνέουν μὲν, ἀλλὰ δὲν θὰ εἶναι καὶ ὑπεύθυνα γιὰ τὴν ἐκτέλεση τῶν προγραμμάτων. Ἡ πρωτοβουλία ἐκτελέσεως ἀνήκει στὰ ἐνοριακά ὄργανα.

3. Ἡ ποιμαντικὴ δραστηριότητα δὲν θὰ ἀντιμετωπίζει τὸν πιστὸ ὡς ἄτομο ἀποκομμένο ἀπὸ κάθε ἄλλη τοῦ ἔνταξιν στὴν οἰκογένεια, τὴν ἐργασία, τὴν ἐκπαίδευση, τὴν πολιτικὴ ζωὴ, καὶ τὴν πληροφόρησή του ἀπὸ τὰ μέσα μαζικῆς ἐπικοινωνίας. Θὰ τὸν ἀντιμετωπίζει ὡς πρόσωπο ποὺ εἶναι ὑποκείμενο καὶ ἀντικείμενο πολλῶν ἐπιρροῶν.

4. Στόχος τῆς ποιμαντικῆς δραστηριότητος τῆς ἐνορίας ὡς πρὸς τοὺς πιστοὺς θὰ εἶναι ἡ πρὸς ὁσονδήποτε σὺνάντησιν μαζί τους σὲ «ἐλάσσονες κλίμακες».

5. Ἡ προσωπικὴ αὐτὴ συνάντηση ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπόλοιπο ποιμαντικὸ ἔργο δὲν θὰ ἐπιτελῆται μόνον ἀπὸ τὸν Ἐφημέριο. Ποιμαντικὲς δυνάμεις ἐργασίας καὶ συνεργάτες θὰ βοηθοῦν τοὺς Ἐφημερίους στὸ ποιμαντικὸ ἔργο τῆς Ἐνορίας.

6. Ὅταν μιᾶς γιὰ ἀνθρώπινες ἢ ἐλάσσονες κλίμακες συναντήσεως δὲν θέλουμε νὰ ἐπέμβουμε στὰ ἀριθμητικὰ δεδομένα τῶν ὁργανικῶν μονάδων, πόσοι, δηλαδή, θὰ ἀπαρτίζουν μιὰ ἐνορία. Ἄς ἀφεθεῖ μόνη τῆς ἡ ὁργανικὴ μονάδα νὰ βρεῖ τὸ μέγεθός της. Ἐκεῖνο ποὺ προέχει εἶναι νὰ δημιουργηθοῦν μικρότερα κέντρα.

7. Ἐνα πρῶτο βῆμα θὰ ἦταν, ἂν σὲ μεγάλες ἐνορίες, ὅπου ὑπάρχουν περισσότεροι συνεφημέριοι, χωρίζονταν οἱ ἐνορίες σὲ ποιμαντικὸς τομεῖς κατὰ δρόμους ἢ ἀνὰ συνοικίας. Σ' αὐτοὺς τοὺς τομεῖς ὑπεύθυνος θὰ εἶναι συγκεκριμένος ἱερέας πλαισιωμένος ἀπὸ μιὰ ποιμαντικὴ ομάδα ἐργασίας αποτελουμένη ἀπὸ λαϊκοὺς. Ὁ Ἐφημέριος πέρα ἀπὸ τὶς διοικητικὰς τοῦ ἐνασχολήσεις στὴν κεντρικὴ ὑπηρεσία τῆς Ἐνορίας ἢ σὲ ὑπηρεσίες τῆς Ἱ. Μητροπόλεως θὰ ἔχει τὴ φροντί-

δα καὶ τὸν συντονισμό τοῦ ὅλου ποιμαντικοῦ ἔργου στὸν τομέα του (μαρτυρία, λατρεία, διακονία, κοινωνία). Θὰ πρέπει, βέβαια, νὰ ἔχει ὑπάρξει προηγουμένως μιὰ διευθέτηση ὅσον ἀφορᾷ θέματα εἰσπράξεων («Τυχρῶν») ἀπὸ τὴν τέλεση τῶν ἱ. μυστηρίων καὶ ἄλλων ἀγιαστικῶν πράξεων καὶ ἱεροπραξιῶν στὸν κεντρικὸ Ναό.

8. Κάθε τομέας θὰ πρέπει νὰ ἔχει τὸν δικό του τόπο ἐὺχαριστιακῆς συνάξεως καὶ λατρείας. Τέτοιοι τόποι μπορεῖ νὰ εἶναι τυχόν ὑπάρχοντα παρεκκλήσια ἢ ἄλλοι χώροι, ὅπως ἰσόγεια πολυκατοικιῶν, ποὺ νὰ μποροῦν νὰ διαμορφωθοῦν σὲ εὐχαριστιακοὺς χώρους. Αὐτοὶ οἱ χώροι θὰ εἶναι τόποι πνευματικῆς ἀνατάσεως καὶ ἀναψυχῆς, «νησίδες γαλήνης καὶ προσευχῆς».

9. Σημαντικὴ θὰ εἶναι καὶ ἡ προσφορά τῆς ποιμαντικῆς ομάδος ἐργασίας ὑπὸ τὸν Ἐφημέριο, πέρα ἀπὸ τὴ συμπαράστασή της σὲ θέματα λατρείας (μεταξὺ ἄλλων τέλεση Ἱερῶν Ἀγρυπνιῶν κατὰ διαστήματα, ὁργάνωση προσκυνηματικῶν ἐκδρομῶν), καὶ στὸ ἔργο τῆς χριστιανικῆς ἐν γένει μαρτυρίας καὶ κατηχήσεως, τῆς διακονίας ἀγάπης (π.χ. νοσοκομεῖα) καὶ τῆς ἐπιτεύξεως ἀδιατάρακτων σχέσεων μεταξὺ προσώπων καὶ διαφόρων ομάδων στὴν περιοχὴ τοῦ Τομέως.

10. Αὐτὸ προϋποθέτει μιὰ καλὴ γνώση τῆς ζωῆς τῆς ἐνορίας καὶ τῶν ἐπὶ μέρους τομέων. Χρειάζεται, λοιπόν, κατὰ πρῶτο λόγο μιὰ διάγνωση καὶ ἀποτύπωση τῶν δυνατοτήτων σὲ πρόσωπα καὶ μέσα. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ γίνει μὲ πρωτοβουλία τῶν Ἱ. Μητροπόλεων σὲ ὅλες τὶς ἐνορίες καὶ τοὺς τομεῖς ποὺ θὰ προκύψουν (πρώτη βοήθεια μπορεῖ νὰ παράσχει τὸ Ἐρωτηματολόγιο «Ἐνοριακὴ ὁργάνωση καὶ ζωὴ», ποὺ ὑποβάλλεται πρὸς μελέτη).

11. Στὴ συνέχεια θὰ πρέπει νὰ γίνει ἐκτίμηση τῶν δεδομένων καὶ τῶν ποιμαντικῶν προτεραιοτήτων.

«ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ»

Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία μὲ τὸ εἰδικὸ ἱεραποστολικὸ περιοδικὸ «Πάντα τὰ Ἐθνη»

★ πληροφορεῖ ὑπεύθυνα γιὰ τὸ ἱεραποστολικὸ ἔργο ποὺ ἀσκεῖ σήμερα ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία,

★ περιγράφει τὸ περιβάλλον μέσα στὸ ὁποῖο ἀσκεῖται ἡ ἱεραποστολή.

Ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἐγγραφοῦν συνδρομητὲς μποροῦν νὰ στείλουν τὴν ἐτήσια συνδρομὴ τους (300 δρχ.) στὴ διεύθυνση:

Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος — «Πάντα τὰ Ἐθνη», Ἱω. Γεωναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα. Τηλ. 7212.112.

ΤΙ ΜΑΣ ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΝ Ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ;

Τοῦ Ἀρχιμ. ΕΥΘ. ΕΛ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗ
Ἐφημερίου - Ἱεροκήρυκος τῆς Ἀρχ(π)ῆς Ἀθηνῶν

Ἀποθνήσκων τὴν 14ην τοῦ Νισάν, ὡς ὁ πασχάλιος ἀμνός, ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Γολγοθᾶ, μεταξύ δύο Ληστών, ὁ ἀναμάρτητος Ἰησοῦς, δὲν ἀπέθανεν, ἀπὸ ἀσθένειας, ὡς πάντες οἱ ἄνθρωποι. Ἐχὼν, ἐν ἑαυτῷ τὴν αὐτοδύναμιν καὶ αὐτοζωήν, τὸν συναϊδίον πρὸς τὸν ἀναρχον Πατέρα, Θεὸν Λόγον, ἠδύνατο νὰ μὴ ἀποθάνῃ. Ὅμως, ἐὰν δὲν ἀπέθνησκεν ὁ ἀναμάρτητος Ἐκείνος, ὅπερ ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν, ἡμεῖς δὲν θὰ ἐσωζόμεθα. Οὕτε Ἀγγελος, οὕτε οἰοσδήποτε ἅγιος Ἄνθρωπος θὰ ἠμποροῦσε νὰ μᾶς σώσῃ (Ἡσαΐου 5,7).

Ἡ σωτηρία προσφέρεται, ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὸν Θεόν, εἰς τὸν ἄνθρωπον. Διὰ τοῦτο ἐχρειάσθη, ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ νὰ σαρκωθῇ καὶ γίνῃ ἄνθρωπος, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ νὰ θυσιασθῇ καὶ ἀποθάνῃ, ὅπερ ἡμῶν καὶ ἂντι ἡμῶν καὶ μᾶς σώσῃ. Διὰ τοῦτο, οὕτε τὰς ἐπιβουλάς καὶ τὴν σύλληψιν τῶν ἐχθρῶν καὶ σταυρωτῶν Του ἀπέφυγεν, οὕτε, ἐκ δειλίας, ἐξέλεξεν ὁ ἴδιος τὸ εἶδος τοῦ θανάτου Του. Οἱ γενηαῖοι παλαισταί, λέγει ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ἀφήγουν τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀντιπάλων των, εἰς τοὺς θανάτους καὶ μάλιστα εἰς τοὺς ἐχθρούς των, ὅπως, κατανικῶντες τοὺς φοβερωτέρους ἀντιπάλους, ἀποδειχθοῦν καὶ ἀναγνωρισθοῦν ἰσχυρότεροι ἐκείνων. Καὶ ὁ ἀναμάρτητος καὶ ἀήττητος Χριστός, ἵνα ἀποδείξῃ ὅτι εἶναι ἰσχυρότερος τοῦ Διαβόλου καὶ τοῦ Θανάτου, ἐδέχθη προθύμως νὰ υπομείνῃ τὸν θάνατον τῆς σταυρώσεως, ποῦ Τοῦ ἐπέβαλον, διὰ νὰ Τὸν ταπεινώσουν, ὡς ἐνόμιζον, μεταξύ τῶν ἀθλιωτέρων ἐγκληματιῶν!...

Ἐκτείνας τὰς παλάμας Του, ἵνα τὰς καρφώσουν, ἐπάνω εἰς τὸν στυγερὸν Σταυρόν, ἐφανέρωσεν εἰς τὰς γενεὰς τῶν ἀνθρώπων, μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰώνων, ὅτι ἀπέθανεν αὐτοθυσιασθεὶς ἐκουσίως, ὅπερ σωτηρίας συμπάσης καθόλου τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀνυψωθείς, ὡς, ἄλλοτε, ὁ χαλκοῦς ὄφεις, ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἡ ἐναντίσις εἰς τὸν ὅποιον ἐσωζεν ἐκ τοῦ θανάτου τοὺς ὀφιοδύκτους (Ἰω. 3,14), ἐκαθάρισε τὸν ἀέρα, ἀπὸ τὰ πλήθη τῶν ἀερίων δαιμονικῶν πνευμάτων, προωδοποίησεν ἡμᾶς τὴν εἰς Οὐρανὸν ἄγουσιν Ὁδὸν καὶ μᾶς ἤνοιξε τὰς κεκλεισμένας Πύλας τοῦ Οὐρανοῦ, ὅπου πρῶτον εἰσῆγγαγε τὸν πιστεύσαντα τὴν Θεότητά Του καὶ μετανοήσαντα, διὰ τὰς ἁμαρτίας του, εὐγνώμονα Ληστήν (Μ. Ἀθανασίου, Περὶ ἐνανθρωπ. 21-25. Πρὸς Ἀδέλφους 7).

Μόλις ἐξέπνευσε τὴν τρίτην μεταμεσημερινὴν ὥραν τῆς Μ. Παρασκευῆς, ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, ὁ Κύριος, κατήλθεν εἰς τὸν Ἄδην (Α' Πέτρ. 3,19), ἵνα ἐφάπαξ καὶ μόνον κηρύξῃ καὶ εἰς τοὺς ἐκεῖ κρατούμενους καὶ προσδοκῶντας τὴν ἔλευσίν Του, τὴν ἐν Χριστῷ μετάνοιαν καὶ σωτηρίαν. Εἰς τὸν Ἄδην κατήλθεν ἡ ἀνθρωπίνῃ λογικῇ ψυχῇ τοῦ Κυρίου, ἡνωμένη μετὰ τῆς Θεότητός Του, ἐνῷ τὸ ἀποκαθλωμένον ἄχραντον Σῶμά Του διέ-

μεινεν εἰς τὸν λελαξευμένον εἰς τὸν Βράχον ἀμεταχείριστον Πανάγιον Τάφον Ἰωσήφ τοῦ ἀπὸ Ἀριμαθείας εὐσχήμονος Βουλευτοῦ. Ὅμως, κατὰ τὴν μυστηριώδη πανταχοῦ παρουσίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ πάλιν δὲν ἦτο ἀποκεχωρισμένη ἡ Θεότης τοῦ Κυρίου, ἀπὸ τοῦ ὅπερ ἄπνουν καὶ νεκρὸν ἀπέθεσαν εἰς τὸν Τάφον Σῶμά Του. Διὰ νὰ μὴ στηριχθῇ ὑποψία, ὅτι ὁ Σωτὴρ μᾶς δὲν εἶχεν ἀποθάνει ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἀληθῶς, ὑπέμεινε τὴν ταπεινώσιν νὰ ἀφήσῃ καὶ παραμείνῃ τὸ νεκρὸν Σῶμά Του, ἐν τῷ ἐσφραγισμένῳ καὶ νυκθήμερὸν φρουρουμένῳ ὑπὸ τῶν Ρωμαϊκῶν Λεγεόνων, Τάφῳ, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας μέχρις ὅτου ἀναστήσῃ αὐτό, ἀναλαμπάνων δεδοξασμένον, χωρὶς νὰ θραύσῃ τὰς σφραγίδας τοῦ μνήματος, ὡς δὲν διέρρηξε, γεννηθεὶς ὡς τέλειον ἀνθρώπινον νήπιον, τὰς σφραγίδας τῆς παρθενίας τῆς Παναγίας καὶ Ἀειπαρθένου Μητρός Του Θεοτόκου Μαρίας.

Δὲν ἀφῆκε περισσότερον τοῦ τριημέρου, εἰς τὸν Πανάγιον Τάφον, τὸ Σῶμά Του ὁ Χριστός, διὰ νὰ μὴ νομισθῇ ὅτι εἶναι διαφορετικὸν πρόσωπον, ἀπὸ τὸν παθόντα καὶ ταφέντα καὶ ἀναστάντα, ἐκ νεκρῶν. Ὁ παθὼν καὶ σταυρωθεὶς καὶ ἀποθανὼν αἰμόφυρτος, ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, διὰ τὴν ἐξιλέωσιν καὶ σωτηρίαν μᾶς καὶ τριήμερον ἐν τῷ Τάφῳ σωματικῶς διαμείνας, ἀνέστη, καθ' ὃν χρόνον οἱ θανατώσαντες αὐτόν, ἀξιώπιστοι μάρτυρες τοῦ θανάτου Του γενόμενοι, ἦσαν παρόντες καὶ τὰ ἀγγελικὰ μηνύματα «Ἀνέστη ὁ Κύριος» ἀντήχουν εἰς τὰ ὦτά των. Τότε καὶ μόνον ἀνέστησε τὸ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐν τῷ Τάφῳ Σῶμά Του, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μᾶς, δηλαδή, τὴν ὅποιαν κατέστησεν ἄφθαρτον καὶ ἀθάνατον, διὰ τῆς Θείας Χάριτος τῆς υἱοθεσίας, ποῦ μᾶς ἐξησφάλισεν, ἕκτοτε. Ἀναληφθεὶς δὲ εἰς Οὐρανὸν μᾶς ἐφανέρωσε, ποῦ μᾶς περιμένει, ἅπαξ καὶ μᾶς διεδεβαίωσε «πορεύομαι ἐτοιμασάι τόπον ὑμῖν» (Ἰω. 14,2), ὡς φιλόστοργος πατήρ καὶ προστάτης ἡμῶν καὶ προνοητικώτατος ἐπιμελητὴς καὶ φροντιστὴς ἡμῶν (Μ. Ἀθανασίου, Περὶ ἐνανθρωπ. 21-26. 32. Κατὰ Ἀρειαν. Α' 45, Β' 55. 61 Πρὸς Ἐπίσκοπον 5-6. Ἐκθεσις Πίστewος 1). Ὅμως, ἡ λυτρωτικὴ Θυσία τοῦ Χριστοῦ δὲν λυτρῶναι μόνον τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρον τὴν κτίσιν, ὁλόκληρον τὸν κτιστὸν κόσμον τοῦ ὁποίου μέρος μόνον εἶναι ἡ κορωνὶς τῆς συμπάσης Δημιουργίας, ὁ ἄνθρωπος - μικρόκοσμος. Καὶ ἐπειδὴ κτίστης καὶ δημιουργὸς τοῦ Σύμπαντος εἶναι ὁ Λόγος - Χριστός (Ἰω. 1-18), αὐτὸς καὶ μόνον εἶχε τὴν ἀποκλειστικὴν ἀρμοδιότητα καὶ ἱκανότητα νὰ ἐπανατίσῃ καὶ ἐπαναφέρῃ εἰς τὸ ἀρχαῖον κάλλος τὴν διαφθαρθεῖσαν καὶ ἀχρειωθεῖσαν σύμπασαν φύσιν καὶ ἐν πρώτοις, φυσικὰ καὶ κυρίως, τὸν κατ' εἰκόνα τοῦ Θεοῦ Λόγου κτισθέντα ἄνθρωπον. Ὁ λυτρωτικὸς Θάνατος τοῦ Σταυροῦ καὶ ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἐξησφάλισαν τὴν σωτηρίαν εἰς σύμπασαν τὴν κτίσιν: «Ἐ γ έ ν ε τ ο έ ν κ τ ί σ μ α τ ι , έ ν α έ ν έ α υ τ ῷ , τ ά π ά ν τ α έ λ ε υ θ ε ρ ώ σ α ς , τ ό ν κ ό σ μ ο ν π ρ ο σ α -

ΠΡΟΣ ΔΟΞΑΝ ΘΕΟΥ (*)

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΠΕΚΙΑΡΗ
Πρωτοσυγγέλλου Ἱ. Ἀρχ)πῆς Ἀθηνῶν

Δοξολογώντας ἐν πρώτοις τὸ ὄνομα τοῦ Ἀγίου Τριαδικοῦ Θεοῦ γι' αὐτὴν τὴν Σύναξη, σὰς μεταφέρω τὶς ἐγκάρδιες Πατρικὲς εὐχὲς καὶ τὴν εὐαρέσκεια τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ, τοῦ Πατρὸς καὶ Ποιμενάρχου μας. Καὶ αὐτὴ ἐδῶ ἡ σημερινή, ἀλλὰ καὶ κάθε ἄλλη ἐκκλησιαστικὴ Σύναξη πραγματοποιεῖται μὲ τὴ δική Του εὐλογία καὶ στὸ δικό Του ὄνομα. Ἐτσι παύει νὰ εἶναι μιὰ κοσμικὴ συγκέντρωση καὶ ἀφορᾷ τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι μιὰ λειτουργία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Σώματος, ποὺ ἀποβλέπει στὴν πνευματικὴ οἰκοδομὴ τῶν μελῶν Του. Ἀρκεῖ ὅλοι νὰ ἔχουμε φρόνημα καὶ ἥθος Ἐκκλησιαστικὸ καὶ ὄχι ἀτομικὸ.

Μὲ αὐτὴν τὴν θεμελιώδη προϋπόθεση σὰς κάλεσε σήμερα ἡ Ἐκκλησία, κι ἐσεῖς μὲ υἱικὸ ζήλο πρόθυμα ἀνταποκριθῆκατε. Αὐτὸ ἀκριβῶς τιμᾷ πρωτίστως ἐσᾶς, τιμᾷ ὅμως ἰδιαίτερος κι ἐμένα ὡς ἐκπρόσωπο τοῦ Μακαριωτάτου, ὡς κληρικὸ καὶ ὡς μέλος τῆς Ἐκκλησίας. Σὰς εὐχαριστῶ λοιπὸν προκαταβολικά, σὰς συγχαίρω καὶ σὰς διαβεβαιώνω γιὰ τὴν ἀνυπόκριτη ἐκτίμησή μου πρὸς ὅλους ἀνεξαιρέτως.

* * *

Ὁ λόγος τῆς Συνάξεώς μας εἶναι προφανής. Ἀπὸ φέτος καὶ γιὰ μιὰ τριετία ἀναλαμβάνετε τὸ διακόνημα τοῦ μέλους τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου. Εἶναι μιὰ τιμητικὴ, ἀλλὰ καὶ εὐθυνοφόρος θέση ποὺ ἀπαιτεῖ διάκριση, σύνεση, φόβο Θεοῦ, διάθεση προσφορᾶς, ὑπομονή, προσοχή, δηλαδὴ προσόντα ὅχι συνηθισμένα. Ἐχετε λοιπὸν καθε δικαίωμα νὰ ἀπαιτεῖτε ἀπὸ μέρους τοῦ ἱεροῦ κλήρου νὰ σὰς περιβάλλει μὲ ποιμαντικὸ ἐνδιαφέρον. Ὅσα

* Ὁμιλία στὴν γενικὴ σύναξη τῶν νέων (τριετία 1987 - 1989) Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτρόπων ὅλων τῶν Ἑνοριῶν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Ἡ σύναξη πραγματοποιήθηκε, κατόπιν σεπτῆς ἐντολῆς τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ, στὸν Ἱ. Ν. Ἀγίας Εἰρήνης Αἰόλου, τὴν Δευτέρα 23.2.1987. Παραβρέθηκαν ὁ αἰδ)τος Γεν. Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος πρωτ)ρος π. Κωνσταντῖνος Ἀνδρουλάκης καὶ βλοῖ οἱ παν)τοι καὶ αἰδ)τοι Πρόεδροι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων. Μετὰ τὴν ὁμιλία ἐγινε συζήτηση καὶ δρίσθηκε —μὲ ὁμόφωνη ἀποδοχή ἀπὸ μέρους ὅλων τῶν παρισταμένων— ἐπιτροπὴ ποὺ θὰ ἐκπροσωπεῖ τὸ Σῶμα σὲ κάθε παρουσιαζόμενη περίστασι.

γάγγη τῷ Πατρὶ καὶ εἰρηνοποιήσῃ τὰ πάντα, τὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ γῆς... ἐν τῷ Χριστῷ τὰ πάντα λελύτρωται καὶ πᾶσα ἡ κτίσις ἐγένετο καινὴ» (Μ. Ἀθανασίου, Κατ' Ἀρειανῶν Α' 16, Β' 53. Πρὸς Ἀδέλφον 8).

ἀποθέματα ἀρετῆς καὶ ἡθους κι ἂν διαθέτετε, χρειάζεσθε καὶ τὴν ἡθικὴ ὑποστήριξη καὶ τὶς συμβουλές. «Ἄνὴρ ἀσυμβούλευτος, πολέμιος ἑαυτοῦ», λένε οἱ Πατέρες μας.

Ὁ καθένας σας ἔχει μιὰ ὑπεύθυνη προσωπικὴ ἀποψη γιὰ τὸν ρόλο του ὡς Ἐπιτρόπου. Ἐπιτρέψτε μου νὰ συμβάλω κι ἐγὼ στὴν περαιτέρω διαμόρφωση αὐτῆς τῆς ὑπεύθυνης καὶ προσωπικῆς γνώμης.

* * *

Ὁ Ἐπίτροπος ἔχει μιὰ σειρά καθορισμένων ἀπὸ νομοθετικὴ καὶ τυπικὴ πλευρὰ καθόντων. Τὰ γνωρίζετε ἀσφαλῶς ἢ μπορείτε κάλλιστα νὰ τὰ πληροφορηθῆτε κυκλοφοροῦν σὲ αὐτοτελὴ τεύχη ἐκδόσεως τῆς Ἀποστ. Διακονίας (εἶναι ὁ 8/1979 Κανονισμός).

Σὲ γενικὲς γραμμὲς αὐτὰ τὰ καθήκοντα ἀφοροῦν τὴν λειτουργία τοῦ Ναοῦ καὶ τὴν προαγωγή τῆς ζωῆς τῆς ἐνοριακῆς κοινότητος. Αὐτὸ ὅμως τὸ πλαίσιο (Ναὸς - Ἑνορία), ὅπως ἀντιλαμβάνεσθε, εἶναι κατὰ πολὺ εὐρύτερο ἀπὸ τὰ γνωστὰ τυποποιημένα καθήκοντά σας. Ἀποτελεῖτε τὸ «κλειδί» γιὰ τὴν δραστηριοποίηση τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς, γιατί μπορείτε μὲ τὸ ἥθος σας καὶ τὴν δράση σας νὰ βοηθήσετε καθοριστικὰ τοὺς Ἐφημερίους πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνση. Εἴστε λαϊκοί, ἔρχεστε σὲ πῶ ἀμεση ἐπαφὴ μὲ τὴν νοοτροπία, τὶς καθημερινὲς συναλλαγές καὶ τὴν ζωὴ τῶν λαϊκῶν. Μπορεῖτε, λοιπόν, ἀφ' ἑνὸς νὰ μεταφέρετε στὸ ἐκκλησιαστικὸ Συμβούλιο αὐτὴν τὴν πείρα καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ ἐξασφαλίσετε ἀπὸ τὸν στενὸ καὶ τὸν εὐρύτερο κοινωνικὸ σας κύκλο τὴν ὑποστήριξη κάθε ἐνοριακῆς διακονίας. Δηλαδή, πέρα ἀπὸ τὴν διαχειριστικὴ καὶ τὴν νομικὴ σας εὐθύνη, ἔχετε σὰν ἀποστολὴ νὰ εἴστε ζωντανὸς σὺν δέσμῳ ἀνάμεσα στοὺς Ἐφημερίους καὶ στοὺς Ἑνορίτες.

* * *

Υπάρχουν κάποιοι τομεῖς τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς ποὺ σὲ πολλὰς Ἑνορίες ἔχουν ἐπαρκὴ ὁργάνωση καὶ πολὺ θετικὰ ἀποτελέσματα, ὅπως εἶναι ὁ τομέας τῆς φιλοanthρωπίας, ποὺ ἀποτελεῖ παράδοση ἐκκλησιαστικὴ ἀπὸ τὰ πρωτοχριστιανικὰ ἀκόμη χρόνια. Κάποιοι ἄλλοι ὅμως τομεῖς φυτοζωοῦν, ὅπως εἶναι ὁ τομέας τῆς νεότητος. Ἡ Ἐκκλησία βρέθηκε ἀπροετοίμαστη καὶ ἄνευ προγραμματισμοῦ σ' αὐτὸν τὸν τομέα, σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς παραδοσιακὲς ἰδεολογικὲς παρατάξεις (κόμματα) καὶ κυρίως μὲ τὰ ὑποπτα νέα ἰδεολογικὰ κινήματα ποὺ —μαζὶ μὲ τὸ γενικότερο κοσμικὸ πνεῦμα— ἀπομιμνεῖ ἢ, τὸ χειρότερο, διαβρώνουν τὴν νεολαία. Σὰς παρακαλῶ καὶ σὰς προτρέπω νὰ βοηθήσετε, ὅσο μπορείτε, ὑλικά καὶ ἡθικά κάθε σωστὴ πρωτοβουλία στὸν τομέα ποιμαντικῆς νεότητος. Νὰ πῶ κατὰ πολὺ ἀπλό, ὅπου σίγουρα μπορεῖτε νὰ συμβάλετε: ἐξα-

ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΑΝΩ Σ' ΕΝΑ "ΨΥΧΟΧΑΡΤΙ,,

Τοῦ Πρωτοπρ. κ. ΚΩΝ. ΠΛΑΤΑΝΙΤΗ

Καὶ ἔρχεται τὸ «Ψυχοσάββατον», ἡ ὁποιοδήποτε ἄλλο Σάββατον, γιατί τὸ Σάββατον, ἡ τελευταία αὐτῇ ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος, εἶναι ἀφιερωμένη ἀπὸ τὴν ἀγία μας Ἐκκλησία στὴ μνήμη πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος κοιμηθέντων εὐσεβῶς, ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως ζωῆς αἰωνίου πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν. Ἡ σεμνὴ αὐτὴ ἐπιμνημόσυнос συγκέντρωσις εἶναι ὑπὲρ ὅλων ἐκείνων, τοὺς ὁποίους «ἐκάλυπεν τάφος». «Πάντες πρὸς τὴν αὐτὴν κατεπειγόμεθα μονὴν καὶ τὸν αὐτὸν ὑποδησόμεθα λίθον».

Ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ἐπιζώντων καὶ τεθλιμμένων στενῶν συγγενῶν, ἀπὸ χριστιανικὸν καθήκον καὶ ἀγάπην καὶ σεβασμὸν, θὰ παραδοθοῦν στὸν ἐνοριακὸ ναό, στὸν ἱερό αὐτοῦ χώρο, μαζὺ μὲ ἓνα πρόσφορο, στὰ χέρια τοῦ Ἱερέως - Ἐφημερίου, ἓνα μικρὸ ἢ μεγάλο τεμάχιο χαρτιοῦ μὲ ὀνόματα γραμμένα ἐπάνω καὶ μὲ τὸ ἐνδεικτικὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ (†) στὸ κέντρον, ἢ τίς δύο λέξεις: «ὑπὲρ ἀναπαύσεως», ἢ, μόνον: «πεθαμένα». Τὰ κόλλυβα, τὸ πρόσφορον καὶ τὸ σημειώμα, εἶναι τὸ «ἐπισκεπτήριον» τῆς οἰκογενείας καὶ τὸ ἀποδεικτικὸν τοῦ δεσμοῦ μεταξὺ τῶν ζώντων καὶ τῶν νεκρῶν, τῆς στρατευομένης καὶ θριαμβευούσης Ἐκκλησίας.

Εἶναι ἀκόμη, θὰ λέγαμε, τὸ τηλεγράφημα, τὸ ὁποῖον παραλαμβάνει ὁ Ἱερεὺς καὶ τὸ καταθέτει ἐπὶ τῆς προθέσεως γιὰ νὰ διαβασθῇ στὸ Ὑπερέραν, στὸ Θρόνον τῆς μεγαλειότητος τοῦ Θεοῦ.

* * *

Ἐπάνω σ' αὐτὸ τὸ «ψυχοχαρτί», συναντᾷ ὁ πρεσβύτερος ὅλα τὰ ὀνόματα, ὅχι μόνον ἐκεῖνα τοῦ Ἑορολογίου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας, ὅπως γράφονται καὶ ὅπως, χαϊδευτικά, λέγονται. Ἀκόμη καὶ ξενικὰ ὀνόματα συναντᾷ, μὲ τὸ ξεφύλλισμα τῶν «χαρτιῶν». Δὲν σοῦ προξενεῖ καὶ τόση ἐντύπωση, ὅταν μεταξὺ τῶν συνηθισμένων ὀνομάτων θὰ εὔρης καὶ τὰ ἐπώνυμα καὶ παρωνύμια μεγάλων ἀνδρῶν, στρατιωτικῶν ἢ πολιτικῶν, σὰν κύρια ὀνόματα, διότι εἶναι σύνηθες τὸ φαινόμενο, καὶ γιατί αὐτὴ ἡ νοοτροπία τῶν χριστιανῶν, ἡ ὁποία, παρ' ὅλες τίς συστάσεις τῶν ἐφημερίων νὰ ἀποφεύγουν νὰ

δίνουν στὰ παιδιὰ τέτοια ὀνόματα, καταντᾷ κληρονομικὴ καὶ τὸ ὄνομα περνάει ἀπ' τὸν παπτοῦ στὸν ἐγγονό.

* * *

Τὰ ὀνόματα τῶν φιλάτων αὐτῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα ὁ ἄσπλαχνος θάνατος - φθορεὺς, ἐθέρισε, θὰ μνημονευσθοῦν μὲ κατάνυξιν μετὰ τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Παρασκευῆς, ἢ μετὰ τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ὁρθοῦ καὶ τῆς Λειτουργίας τοῦ Σαββάτου, ἀφοῦ πρῶτα «διαβασθοῦν» καὶ στὴν προσκομιδῇ κατ' ὄνομα, καὶ κατὰ τὴν ὥρα τῆς Θείας Εὐχαριστίας: Ὁ πρεσβύτερος θὰ παρακαλέσῃ τὸν Κύριο: «Λησιμόνησε Λόγε τοῦ Θεοῦ καὶ Κύριε μας τὰ πταίσματα καὶ ἁμαρτήματα τῶν νεκρῶν. Καὶ τὰ γεμᾶτα εἰσπλάγχχναν καὶ ἀγαθότητα σπλάγχχνα σου μὴ τὰ κλείσης εἰς αὐτοὺς καὶ τὰ παρουσιάσης νεκρά». Δώσε σ' αὐτὲς τόπο καὶ διαμονὴν στὴ βασιλεία σου. Χάρισε στοὺς ἀπελθόντας καὶ τίς ὑποσχέσεις Σου: «Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, θάνατον οὐκ ὄψεται» καὶ ὡς ἐγὼ Φῶς ἐκ Φωτός, οὕτω λάμψουσι σὺν ἐμοὶ οἱ ζητοῦντες με καὶ οἱ μετ' ἐμοῦ συνόντες, ἐπαπολαύουσι δόξης τῆς θεϊκῆς».

Τὸ ἄψυχον ὅμως αὐτὸ χαρτί μὲ τὴν πρώτη ματιὰ δὲν σοῦ προκαλεῖ καμμιὰ ἰδιαίτερη ἐντύπωση, εἴτε γιατί εἶναι γραμμένο μὲ γράμματα στρογγυλὰ καὶ ὀρθογραφικά, εἴτε εἶναι κακογραμμένο καὶ ἀνορθόγραφα, καὶ ἂν ἐπιτρέπεται νὰ πῶ, ἀπὸ συνήθεια ἢ ἀπὸ πληθώρα τέτοιων χαρτιῶν, ὁ πρεσβύτερος, δὲ δίνει μεγάλη σημασία καὶ καμμιὰ προσοχή. Ὅταν ὅμως ὁ Ἱερεὺς σκέπτεται ὅτι: Ὁ Θεός, «Θεὸς τῶν ζώντων», ἔδωσε καὶ δίνει ζωὴ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ ἀνήσυχος ἀναζητητὴς τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὅτι τὸ σκάφος τῆς ὑπάρξεώς μας, μέσα στὸ τρικυμιῶδες πέλαγος τῆς ζωῆς δὲν ἔπαινε νὰ ἔχη τοὺς δεινούς κλονισμούς της, τίς μεταιότητες καὶ τίς ἀγωνίες της, τότε θὰ ἴδῃ, ὅτι πίσω ἀπὸ κάθε ἀνώνυμο καὶ ἄγνωστό του ὄνομα, ποὺ εἶναι γραμμένο ἐπάνω σ' αὐτὸ τὸ χαρτί, κρύβεται καὶ ἓνα σεπτό, ἓνα προσφιλέστατο πρόσωπο, τὸ ὁποῖο μέσα στὴν «κατ' οἶκον ἐκκλησίαν» ἔζησε σὰν καλὸς χριστιανός, ἢ, ἀκόμη, μὲ βαθειὰ χριστιανικὴ πίστι καὶ ἀληθινὴν ταπείνωσιν εἰς μικρὰν ἢ προχωρημένην ἡλικίαν. Πίσω ἀπὸ κάθε ὄνομα, κρύβεται: μιὰ δλόκληρη ζωὴ! Ἐνα

σφαλίστε κάποιον καλὸ ψάλτη γιὰ μιὰ λατρευτικὴ εὐκαιρία εἰδικὰ γιὰ νέους, προωθήσετε μὲ ἓνα συμβολικὸ βοήθημα τὴν δημιουργία χορωδιῶν μὲ νέους καὶ παιδιὰ, μὴ διστάσετε νὰ ἐπενδύσετε χρήματα καὶ κόπους γιὰ διοργάνωση ὁμιλίας ἢ ἐκδηλώσεως ποὺ θὰ ἀφορᾷ τοὺς νέους, στὸ ὑπάρχον πνευματικὸ κέντρο τῆς Ἑνορίας ἢ κάπου ἄλλου...

Τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὴν ποιμαντικὴ διακονία τῆς κατῆχσεως καὶ οἰκοδομῆς τοῦ λαοῦ. Βοηθήστε τοὺς Ἐ-

φημερίους στὴν κατηχητικὴ τους διακονία νὰ διοργανωθοῦν ὁμιλίες, διαλέξεις, διανομὴ ἐντύπων ἐκκλησιαστικῶν κ.λπ.

Κατὶ ἀντίστοιχο καὶ γιὰ τὴν ἀντιαιρετικὴ ποιμαντικὴ: διατρέχουμε σοβαρὸ κίνδυνο ἀπὸ ποικίλες αἵρετικὲς καὶ παραθρησκευτικὲς προπαγάνδες. Ποιὺς θὰ διαφωτίσει τὸν ἐνορίτη, ἂν ὄχι ἡ Ἑνορία του;

(Συνεχίζεται)

δρᾶμα! Μία μεγάλη ἀγάπη καὶ ἴσως, μὲ ἐσθεσμένα
ὄνειρα καὶ χαμένες ἐλπίδες!

Σκέπτεται ἀκόμα, ὅτι γιὰ νὰ γραφῇ αὐτὸ τὸ χα-
ρτί καὶ μάτια ἐδάκρυσαν καὶ χέρια ἔτρεμαν, γιατί τὸ
ἔγραψε ἡ μάνα, ἡ σύζυγος, ἡ ἀδελφή, ἡ κόρη. Δὲν
ἔγραψε προσκλήσεις γιὰ γάμο! Τὸ σῶμα της κατα-
πονημένο ἀπ' τὴν ἀδυναμία καὶ τὸν κόπο, ἀνοιξε τὰ
μάτια τῆς ψυχῆς της καὶ ἔβλεπε φανερά καὶ καθαρά
—«πρόσωπον πρὸς πρόσωπον»— τὰ προσφιλῆ της
πρόσωπα. Ἐκαμε προσκλητήριον τῆς οἰκογενείας της,
τοῦ σπιτιοῦ της καὶ μὲ καρδιά βαριά πενθοῦσα καὶ μὲ
λυγμούς καὶ δάκρυα ἔγραψε τοὺς ἀπόντας νεκροὺς.
Ἐφώναζε ἕναν - ἕναν καί, μὲ κλάματα, γιὰ τὴν... ἀ-
δικαιολόγητη ἀπουσία, ἔγραψε τὸ ὄνομα κάθε πεφιλη-
μένου καὶ σεβαστοῦ της προσώπου.

Ἐγραψε πρῶτα - πρῶτα τὰ ὀνόματα τῶν γονέων,
αὐτῶν οἱ ὁποῖοι τὴν ἐγέννησαν καὶ τὴν μεγάλωσαν.
Ἐγραψε τὸ ὄνομα τῆς μάνας. Δὲ λησιμόνησε, κατὰ τὸν
Σολομῶντα, ποτὲ τίς ὠδίνες καὶ τοὺς πόνους, ποὺ ἔν-
νοιωσε, ὅταν τὴν γεννοῦσε, καὶ πού, τότε, ἔφθασε κον-
τὰ στὸ θάνατο! Ἐπειτα γιατί ἡ μάνα, νύχτες δλόκλη-
ρες, ἀγρυπνοῦσε ὅταν ἦτανε μωρό. Τὴ μεγάλωσε μὲ
τὸ λευκὸ της αἷμα, τὸ γάλα. Ὅταν ἦτανε ἄρρωστη, ἡ
μητέρα ἔκλαιγε καὶ προσήχθετο. Θυμᾶται ὅτι, ἡ μάνα,
ἐθυσίασε τὰ νειάτα της γιὰ νὰ τὴν μεγάλωσῃ. Ἡ μη-
τέρα τὴν ἔφερε στὴν ἐκκλησίαν καὶ γνώρισε τὸ Χρι-
στό. Ἡ μάνα τῆς ἐναπέθεσε στὰ στήθη της τὸ ἄσβε-
στο πῦρ τῆς ἀγάπης. Τέλος ὅτι τῆς ἐτοίμασε τὴν προῖ-
κα καὶ τῆς μεγάλωσε τὰ παιδιά. Καὶ τώρα;

Ἐγραψε τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα, ὁ ὁποῖος κατέβα-
λε κάθε προσπάθεια γιὰ νὰ περάσῃ τὸ παιδί του μιὰ
εὐχάριστη ζωὴ. Θυμᾶται ὅτι ἐκύρτωσε ἀπὸ τὰ βάρη
τῶν πολλῶν φροντίδων καὶ ἄσπρισαν τὰ μαλλιά του
πάνω στὴ δουλειὰ γιὰ νὰ ἀποκαταστήσῃ τὰ παιδιά
του. Δεινὸν τὸ δυστύχημα. Ζωηρὰ ἡ ἀνάμνηση καὶ δι-
καιολογημένος ὁ θρήνος.

Μὲ καρδιά παλλομένη ἀπὸ τὸ ὀξὺ ἄλγος καὶ τὴν
δοιμυτάτην ὀδύνην, ἔγραψε τὸ ὄνομα τοῦ παιδιοῦ της!
Τοῦ ἔδωσε αἷμα ἀπὸ τὸ αἷμα της καὶ σάρκα ἀπὸ τὴ
σάρκα της. Ἦτανε τὸ πᾶν ἀπὸ τὴ ζωὴ της. Ἦτανε
ἡ χαρὰ καὶ ἡ λατρεία της. Περίμενε. Καὶ τί δὲν πε-
ρίμενε; Περίμενε νὰ τῆς κλείσῃ τὰ μάτια, ἀλλὰ τὸ
εἶδε νὰ πεθαίνει πρῶτ' ἀπ' αὐτή! Ὁ θάνατος δὲν ἐσε-
βάσθη τὴν ἄπειρον ἀγάπην, ἀλλὰ καταδικάσθηκε νὰ
πιῇ, λίγο - λίγο, τὸ πικρὸ ποτήρι!

Γράφει τὸ ὄνομα τοῦ ἀδελφοῦ ἢ τῆς ἀδελφῆς. Αὐ-
τοὺς πρωτογνώρισε. Τὰ ἀδελφία τῆς χαμογέλασαν. Με-
γάλη ἡ ἀπώλεια τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης!

Γράφει τὸ ὄνομα τοῦ ἀντρα της, τοῦ συντρόφου
τῆς ζωῆς της. Γιὰ τὴν ἀγάπην τὴ δική της ἐγκατέλει-
ψε τοὺς γονεῖς του καὶ «μαζὶ τὸ δρόμο πήραμε κρα-
τώντας χέρι - χέρι». Ἐγίναν ἕνα σῶμα καὶ μιὰ ψυ-
χή. Τὸν εἶχε στήριγμα καὶ βοηθό. Ἐδημιούργησε μα-
ζί της μιὰ καλὴν χριστιανικὴν οἰκογένειαν, τὴν «κατ' οἶ-
κον ἐκκλησίαν». Ἐξῆσε ἡμέρες χαρᾶς καὶ λύτης. Δει-
νὸς κλονισμὸς ὁ χωρισμός!

Ἐγραψε τὰ ὀνόματα τοῦ γενεαλογικοῦ της δέντρου,
τοὺς πάππους καὶ προγόνους, τοὺς πνευματικοὺς γονεῖς
καὶ ἀδελφούς, τοὺς συγγενεῖς, φίλους, γνωστοὺς καὶ
ὅλα τὰ συμπαθῆ πρόσωπα.

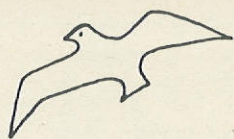
Ἐγραψε, τέλος, τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα - παπᾶ, αὐ-
τοῦ ποὺ μέχρι τὴν τελευταία πνοή τῆς ζωῆς του, ἀφ'
ὅτου κατέστη θύτης καὶ λειτουργὸς τῶν θεῶν μυστη-
ρίων, διέπρεψεν εὐσεβῶς καὶ ἐθεράπευσε τίς θρησκευ-
τικὰς ἀνάγκας τῶν ἐνοριτῶν του.

Καὶ σκέπτεται ἡ πρεσβυτέρα ἢ ἡ κόρη ὅτι καὶ ὁ πα-
τέρας της αὐτὲς τίς ἡμέρες μὲ ὑψωμένα τὰ χέρια πρὸς
τὸν Οὐρανὸν παρακαλοῦσε τὸ Θεὸ γιὰ τίς ψυχές.

Σήμερα, ὅμως, ἐπάνω στὸ χαρτί, στὸν ἱερὸν αὐ-
τὸν κατάλογον γράφεται πρῶτο τὸ ὄνομά του μὲ τὸ
γνώρισμα, «πρεσβυτέρου», νὰ μνημονευθῇ καὶ «ὁ ἐπ'
ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου κεκοιμημένος», ἵνα ὁ Κύριος, τὸν
καταξιώσῃ τῆς ἀτελευτήτου μακαριότητος.

Ἱερὸς αὐτὸς ὁ κατάλογος, μὲ τὰ τρισεβάστα ὀνό-
ματα κάθε οἰκογενείας! Πόσα δάκρυα δὲν ἐχύθησαν
καὶ πόσοι θρήνοι καὶ ἀναστεναγμοὶ δὲν ἀντήχησαν μέ-
σα στὸ σπίτι. Πόσες θλιβερές σκηνὲς δὲν δημιουργή-
θηκαν. Πόσος κόσμος, συγγενῶν καὶ φίλων, δὲν συμ-
μετέσχε στὸν πόνο καὶ τὴ θλίψη τῆς οἰκογενείας —κάθε
οἰκογενείας—, τῆς ὁποίας ἡ καρδιά ἐσπαράχθη ἀπὸ
τὰ συνεχῆ δάκρυα καὶ ἀπὸ τὰ σκληρὰ κτυπήματα, ποὺ
τῆς ἐπεφύλαξεν ἡ ζωὴ. Μάλιστα δὲ ὅταν οἱ ἀποθνή-
σκοντες ἦσαν ἄτομα νεαρᾶς ἢ μέσης ἡλικίας, τότε ὁ
πόνος εἶναι βαθύτερος καὶ ἄσβεστος, διότι, μετὰ τὸ
θάνατο τοῦ προσφιλοῦς μας, ἡ ἀγάπη μας πρὸς τὸ
πρόσωπόν του γίνεται καθαρώτερη, ἀφοῦ λησιμονοῦν-
ται πλέον τὰ ἐλαττώματα, τὰ ὁποῖα, ὡς ἄνθρωπος, πα-
ρουσίαζε στὴ ζωὴ του.

Τότε, ἀπὸ συμπάθεια πρὸς τοὺς ἐν θλίψει καὶ πέν-
θει εὐρισκομένους, μέσα στὴ χριστιανικὴ καὶ ἱερατικὴ
ψυχὴ τοῦ πρεσβυτέρου εὐρίσκει βαθὺ ἀντίκτυπο ἡ ζωὴ
καὶ ἡ σεπτὴ μνήμη τόσων σεπτῶν ὀνομάτων τῶν κε-
κοιμημένων μὲ πτωχὰ ἢ πλούσια χριστιανικὰ αἰσθή-
ματα, μάλιστα δὲ ἐὰν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν θεραπεύει τίς
θρησκευτικὰς ἀνάγκας τῶν ἐνοριτῶν του, ὁπότε γνω-
ρίζει καὶ κατὰ πρόσωπον αὐτοὺς, καὶ ἔζησε τὸ δρᾶμα
τῆς οἰκογενείας, τότε, φέρει στὰ χεῖλιν του τὸν ἱερὸν
αὐτὸν κατάλογον, ἢ τὸ «ψυχοχάρτι», ὅπως κοινῶς λέ-
γεται, τὸ ἀσπάζεται καὶ ἀφήνει τὰ δάκρυά του νὰ
ἐνωθοῦν μὲ τὰ δάκρυα τῆς μάνας, τῆς ἀδελφῆς, τῆς
συζύγου, τῆς ὀρφανῆς κόρης, γιὰ τὴν ἀπώλεια τόσων
οἰκογενειακῶν βλαστῶν. Ὑποκλίνεται μὲ σεβασμὸ καὶ
εὐλάβειαν μπρὸς στὰ τετιμημένα ὀνόματα τοῦ «Διπτύ-
χου», κλίνει γόνυ καρδίας καὶ εὐχεται. Παρακαλεῖ, ἐκ
μέσης καρδίας, τὸν οὐράνιον Πατέρα καὶ Υἱόν, νὰ
ἀναπαύσῃ τίς ψυχὰς τῶν κεκοιμημένων πατέρων καὶ
ἀδελφῶν καὶ νὰ ζοῦν τὴν ἀληθινὴν ζωὴν. Τίς ἡμέρες
τοὺς νὰ περιλούη μόνο φῶς καὶ Χάρις. Τὸ Φῶς καὶ
ἡ Χάρις τῆς θεωρίας τοῦ Κυρίου.

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

Ἀνάπτυξη. Θεολογική προσέγγιση

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ἐπ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Σε ἀναζήτηση ἐκκλησιαστικῶν θέσεων

Ἵπάρχουν ἄραγε σαφείς θέσεις ἀναφορικὰ μὲ τὸ νόημα καὶ τὴν οὐσία τῆς ἀναπτύξεως, ποὺ νὰ ἔχουν διατυπωθεῖ ἐκ μέρους τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ οἱ ὁποῖες θέσεις θὰ μᾶς βοηθοῦσαν στὸ νὰ ἀντιληφθοῦμε καλλίτερα τὴν ἔννοια τῆς ἀναπτύξεως γιὰ ἐνδεχόμενη συμμετοχὴ μας στὶς διαδικασίες πραγματοποιήσεώς της; Ἔτσι περίπου καταλήγαμε στὸ προηγούμενο ἄρθρο μας, μετὰ ἀπὸ ὀρισμένες σκέψεις σχετικὲς μὲ τὶς νέες προοπτικὲς ὑπὸ τὶς ὁποῖες ἀντιμετωπίζεται ἡ ἀνάπτυξη τοῦ λεγομένου τρίτου κυρίως κόσμου.

Ἀξίζει πραγματικὰ τὸν κόπο μιὰ διερεύνηση πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνση ὥστε νὰ διαπιστωθεῖ ἡ ὑπαρξὴ κειμένων ποὺ προέρχονται ἀπὸ μεμονωμένες Ἐκκλησίες ἢ Συμβουλία Ἐκκλησιῶν, στὰ ὁποῖα γίνεται λόγος καὶ τίθενται οἱ θέσεις γιὰ μιὰ χριστιανικὴ ἀντίληψη τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῶν συναφῶν ἐπὶ μέρους προβλημάτων ποὺ συνδέονται μ' αὐτὴν ἢ προκύπτουν ἀπ' αὐτήν. Τέτοια ἐπὶ μέρους ζητήματα συνιστοῦν γιὰ παράδειγμα ἡ φτώχεια καὶ ἡ ἐξάρτηση, ἡ πείνα καὶ ἡ βοήθεια σὲ τρόφιμα, ἡ διεθνὴς εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, ἡ ἀνεργία καὶ ἡ ἀγορὰ ἐργασίας, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀδικία, οἱ φυλετικὲς διακρίσεις καὶ ἄλλα.

Σημειώνουμε τὴν ὑπαρξὴ τῆς «Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν συμμετοχὴ τῶν Ἐκκλησιῶν στὴν Ἀνάπτυξη» (Commission on the Churches' Participation in Development = CCPD) τοῦ Παγκ. Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν (Π.Σ.Ε.), ποὺ ἐπιτελεῖ μιὰ πολὺ χρήσιμη ἐργασία στὸν τομέα αὐτὸ καὶ ἐκφράζει σὲ κείμενά της καὶ σὲ ἐνέργειες ποὺ προτείνει βασικὲς θέσεις, οἱ ὁποῖες εἶναι δυνατὸ νὰ προωθήσουν τὴν κοινωνικὴ δικαιοσύνη καὶ τὴν ἀλληλεγγύη σὲ θέματα ἀναπτύξεως. Οἱ ἀπόψεις τῆς Ἐπιτροπῆς ἐγκρίθηκαν στὴν πέμπτη Γενικὴ Συνέλευση τοῦ Π.Σ.Ε. στὸ Ναϊρόμπι τὸ 1975. Ἐκτοτε ὁ χρόνος ποὺ κύλησε ἦταν πολὺ γόνιμος καὶ σὲ θεολογικὸ στοχασμὸ καὶ σὲ ἀνάληψη συγκεκριμένων ἐνεργειῶν σὲ χώρες τοῦ τρίτου κόσμου¹.

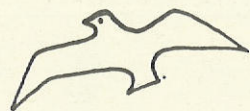
Ἐπὶ εὐρωπαϊκοῦ ἐπιπέδου μνημονεύουμε τὴν «Εὐρωπαϊκὴ Οἰκουμενικὴ Ὁργάνωση γιὰ τὴν Ἀνάπτυξη» (European Ecumenical Organism for Development)

= E.E.C.O.D.) μὲ ἔδρα τὶς Βρυξέλλες, ποὺ ἔχει σὰν ἐπιδίωξη νὰ συνειδητοποιήσουν οἱ Ἐκκλησίες τῆς Εὐρώπης τὰ προβλήματα ποὺ θέτει ἡ ἀνάπτυξη τοῦ τρίτου κόσμου, προσδίδοντας ἰδιαίτερη προσοχὴ στὸν ρόλο ποὺμποροῦν νὰ παίξουν γιὰ τὴν ἀνάπτυξη αὐτὴ οἱ Εὐρωπαϊκὲς Οἰκονομικὲς Κοινότητες (Ε.Ο.Κ.). Ἡ Ὁργάνωση αὐτὴ προκαλεῖ συναντήσεις, προετοιμάζει κείμενα καὶ συζητήσεις, μὲ κύριο στόχο νὰ καταλήξει σὲ ὀρισμένες ἀπόψεις ἀναφορικὰ μὲ τὴν κοινωνικο - πολιτιστικὴ καὶ ἀνθρώπινη διάσταση τῆς ἀναπτύξεως, τὴν ἀναπτυξιακὴ πολιτικὴ, θέτοντας τὶς θέσεις γιὰ ἓνα θεολογικὸ στοχασμὸ ὡς πρὸς τὴ σχέση πολιτισμοῦ, ἀναπτύξεως καὶ ἀπελευθερώσεως.

Ἀνάλογες σκέψεις, παρὰ τὴν ἐξειδίκευση τοῦ θέματος, διατυπώθηκαν καὶ στὴν «Σύσκεψη τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν θανάτων ἀπὸ πείνα» ποὺ ἔγινε μὲ πρωτοβουλία τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ στὴν Ἀθήνα, στὸ Ζάππειο Μέγαρο, 9 μὲ 13 Ὀκτωβρίου 1985. Ἐκεῖ δόθηκε ἡ εὐκαιρία στοὺς συνέδρους - ἐκπροσώπους τῶν ὁμοδόξων, ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν, διεκκλησιαστικῶν καὶ διεθνῶν Ὁργανισμῶν νὰ ἐξετάσουν τὸ μείζον τοῦτο πρόβλημα τῆς πείνας καὶ νὰ ἐκφραστοῦν καὶ πάνω σὲ θέματα ἀναπτύξεως καὶ καταπολεμήσεως τῆς πείνας.

Τὸ τελικὸ κείμενο ποὺ ἐγκρίθηκε θεμελιώνει θεολογικὰ τὶς πρωτοβουλίες ποὺ πρέπει νὰ ἀναλάβουν οἱ Ἐκκλησίες κατόπιν τῶν διαπιστώσεων ποὺ στοιχειοθετοῦν μιὰ πολιτικὴ γεωγραφία τῆς πείνας. Τελικὸς σκοπὸς εἶναι νὰ μπορέσουν στὸ μέλλον οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἐκκλησιῶν σὲ κοινὴ διάσκεψη νὰ καταλήξουν σὴ σύνταξη μιᾶς ἐπίσημης διακηρύξεως, ἡ ὁποία θὰ ἀποτελοῦσε τὴν «Χριστιανικὴ Χάρτα» γιὰ τὴν πείνα καὶ τὴν δυστυχία². Ἀπ' ὅτι γνωρίζουμε, πρὶν ἀπὸ τὴν τελικὴ διάσκεψη προετοιμάζεται μιὰ ἀκόμα σύσκεψη ἐκπροσώπων στὴν Ἀθήνα μὲ πιθανὴ σύγκλησὴ τῆς τὸν Ἰούνιο τοῦ 1987. Κατ' αὐτὴν θὰ συζητηθεῖ σχέδιο τοῦ κειμένου τῆς διακηρύξεως. Ἦδη ἔχει γίνεαι ἀπὸ εἰδικὴ ἐπιτροπὴ ἡ σχετικὴ προεργασία καὶ ἐλπίζεται ὅτι οἱ θέσεις ποὺ θὰ προταθοῦν θὰ τύχουν καὶ τῆς τελικῆς ἐπιδοκιμασίας καὶ ἀποδοχῆς, ὅταν συνέλθει σὺν Θεῷ ἡ διάσκεψη τῶν ἀρχηγῶν τῶν Ἐκκλησιῶν.

σ ἐ δρόμους ποιμαντικῆς διακονίας

Στὰ Ἱχνη τοῦ Μεσσία

Μεῖζον τὸ πρόβλημα, μεῖζων καὶ ὁ προβληματισμός πού προκύπτει, μεῖζων καὶ ἡ ἐνασχόληση γιὰ μιὰ θεολογικὴ θεμελίωση τῆς ἀναπτύξεως ὡς προϋποθέσεως τῆς συμμετοχῆς τῶν Ἐκκλησιῶν σ' αὐτήν.

Χαρακτηριστικὴ πάντως γιὰ τὴς Ἐκκλησίες στάση εἶναι νὰ ἀκολουθοῦν στὰ Ἱχνη τοῦ Ἰησοῦ, στὸν ὑπογραμμιστὸ πού ὁ Ἰδιος μᾶς ἔχει ἀφήσει. Ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι διαφορετικὴ ἀπὸ τὴ συνέχιση τῆς ἀποστολῆς τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Αὐτὴ ἡ ἀποστολὴ εἶναι σαφὴς, χαράσσεται στὶς γραμμὲς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης προφητικῶς καὶ ἀναλαμβάνεται ἀπὸ τὸν Ἰδιο μὲ τὴν ἐναρξὴ τοῦ δημόσιου ἔργου Του (βλ. Λουκᾶ δ' 16-21). Θὰ ἦταν δυνατό νὰ ὑποστηρίξουμε ὅτι, στὴν αὐτοπαρουσίᾳ Του ἐκεῖνο τὸ Σάββατο, ὅταν εἰσῆλθε στὴ συναγωγὴ τῆς Ναζαρέτ καὶ ἐπέλεξε γιὰ νὰ διαβάσει τὴν σχετικὴ μὲ Αὐτὸν μαρτυρία ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Ἡσαΐα (ἔξ' 1 κ.ἐ.· πρβλ. νη' 6-7), ὁ Ἰησοῦς διαγράφει τὸν πυρήνα ἐνὸς πληθῆρος ἀναπτυξιακοῦ προγράμματος.

Θὰ μπορούσαμε, μάλιστα, νὰ χαρακτηρίσουμε ὡς «συμβολικὴ» τὴν κίνησιν τοῦ Ἰησοῦ, ὅταν «ἀνέπτυξε», ξετύλιξε, δηλαδή, τὸ βιβλίον πού τοῦ ἔδωκαν, γιὰ νὰ διαβάσει τὸ σχετικὸ χωρίο τὸ ὁποῖο εἶχε ἀναζητήσει στὸν προφήτη Ἡσαΐα. Αὐτὸς ὁ συμβολισμὸς τῆς κινήσεως θὰ μᾶς ἔκανε στὴ συνέχεια νὰ βλέπουμε περιεχόμενον «ἀναπτυξιακὸ» στὶς σχετικὰς δηλώσεις τοῦ Ἰησοῦ, ὅταν ἀναλαμβάνει ὁ Ἰδιος νὰ ταυτίσει τὴν παρουσία του μὲ τὴν ἐξαγγελία τοῦ ἔτους τῆς εὐνοίας (ἐνιαυτοῦ ἀφέσεως) τοῦ Κυρίου (πρβλ. Λευϊτικὸν κε' 8 καὶ ἐξῆς). Πέραν ὅμως ἀπὸ ἕνα ἐνδεχόμενο συμβολισμὸ εἶναι κυρίως τὸ περιεχόμενο τῆς προφητείας πού ἐκπληρώνεται μὲ τὴν παρουσία Του καὶ τὸ ὁποῖο μᾶς προσεγγίζει σὲ ἔγνοιες καὶ καταστάσεις πού γίνονται σήμερον ἀποδεκτὲς ὅταν μιλάμε γιὰ ἀνάπτυξη.

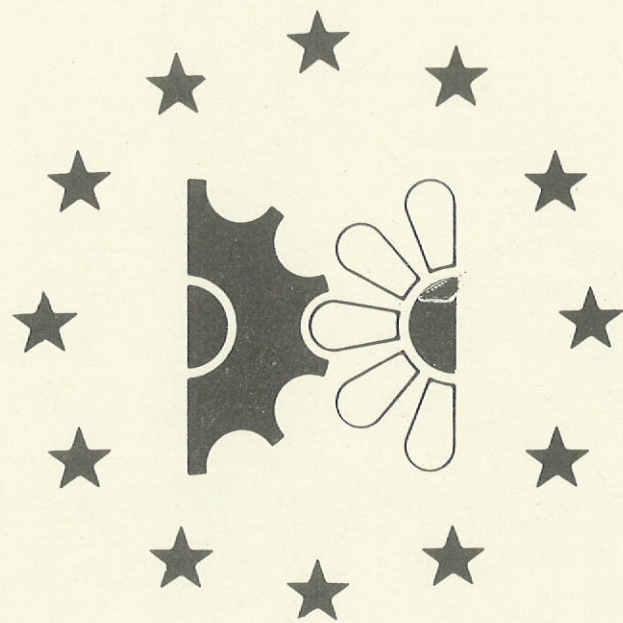
Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Ἰησοῦ, βασιζόμενη στὴν ἀποδοχὴ τῆς προφητείας τοῦ Ἡσαΐα, συνίστατο ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος: «νὰ φέρει στοὺς φτωχοὺς χαρμόσυνο ἄγγελμα, νὰ θεραπεύσει ἐκείνους πού ἔχουν συντετριμμένη καρδιά, νὰ κηρύξει στοὺς αἰχμαλώτους ἀπελευθέρωση καὶ στοὺς τυφλοὺς ἀνάδωψιν, ν' ἀπελευθερώσει ἐκείνους πού πιέζονται, νὰ κηρύξει τὸ ἔτος τῆς εὐνοίας τοῦ Κυρίου».

Τὸ κείμενον αὐτό, μαζί μὲ ὅλα τὰ ἄλλα τὰ ὁποῖα ὑπονοεῖ καὶ στὰ ὁποῖα ἀναφέρεται, ὑποδηλώνει πράξεις καὶ συγκεκριμένους ἐνέργειες πού ἀναλαμβάνει κατὰ πρῶτον καὶ κύριον λόγον ὁ Μεσσίας - Χριστὸς ἀλλὰ καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι πού θέλουν νὰ Τὸν ἀκολουθοῦν καὶ μετα-

φέρουν τὴ δράσιν Του στοὺς ἀδελφοὺς Του τοὺς ἐλαχίστους, γιὰ τοὺς ὁποίους καὶ τὸ πῶς ἐλάχιστο πού κάνομε τὸ θεωρεῖ ὅτι ἀντανακλᾷ σ' Αὐτὸν («ἐμοὶ ἐπισησατε» Ματθαίου κε' 31-46).

Συμφέρουσα συσχέτιση

Νομίζω ὅτι παρουσιάζει πολὺ ἐνδιαφέρον καὶ εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον μας νὰ προσεγγίσουμε τὴ διακήρυξιν τῆς πρώτης παρουσίας Του μὲ τὴς ἀπαιτήσεις πού προτίθεται νὰ προβάλλει πρὸς ὅλους μας στὴν δευτέρῃ ἐλευσὴ Του. Γιατὶ ἔτσι, μὲ τὴν προσέγγισιν αὐτὴ θὰ κατανοήσουμε ὅτι τὸ χρονικὸ διάστημα πού περιλαμβάνεται ἀνάμεσα στὶς δύο παρουσίες τοῦ Κυρίου εἶναι καιρὸς εὐθετος γιὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ συγκεκριμένου αὐτοῦ προγράμματος πού ἀποβλέπει στοὺς φτω-

Ἡ ἀ ν ἄ π τ υ ξ ῆς τοῦ τρίτου κόσμου, ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ κόσμου, θὰ εἶναι μιὰ «ἐπανάστασις ἀνθρώπων ἐνδόλητων στ' ἀγκάθια» καὶ «ἐξόριστων μὲ συμβόλαιον» (τίτλοι βιβλίων) ἢ μιὰ «ἐπανάστασις» βασιζόμενη στὴν ἀνθρώπινη συνεργασία μὲ τὴ βοήθειαν μιᾶς τεχνολογίας ὅχι ἀ-φιλάνθρωπης καὶ ἀ-πρόσωπης ἀλλὰ μὲ ἀ ν θ ρ ῶ π ι ν ο π ρ ὶ σ ω π ο ς. Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι, «γιὰ τὸ καλὸ μας», θὰ ἐπιλέξουμε τὴ δευτέρην λύσιν.

χοὺς καὶ τοὺς συντετριμμένους, τοὺς αἰχμαλώτους, τοὺς τυφλοὺς, τοὺς καταπιεσμένους, τοὺς πεινῶντες, τοὺς διψῶντες, τοὺς ξένους καὶ τοὺς ἄστεγους, τοὺς γυναικείους, τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τοὺς φυλακισμένους καὶ σ' ὅλους ἐκείνους πού εἶναι δυνατό νὰ περιληφθοῦν κάτω ἀπ' αὐτὲς

τις κατηγορίες ανθρώπους, με σκοπό να τους δώσει χαρά, να τους θεραπεύσει, να τους απελευθερώσει, να τους φωτίσει, να τους χορτάσει, να τους ξεδιψάσει, να τους φιλοξενήσει, να τους στεγάσει, να τους γτύσει, να τους επισκεφθεί.

Όριοθετήσεις

Οι ενέργειες που προϋποτίθενται για την πραγματοποίηση ενός τέτοιου «σχεδίου δράσεως» δεν μεταβάλλουν ασφαλώς καταστάσεις από την μία στιγμή στην άλλη, δεν είναι στιγμιαίες και δεν γίνονται άπαξ δια παντός, άσχετο αν μπορούν να θεραπεύουν και έκτακτες ανάγκες και δυσκολίες. Προϋποθέτουν μία συνεχή δραστηριοποίηση και μακροπρόθεσμη αντιμετώπιση των αιτίων και των αποτελεσμάτων αυτών των καταστάσεων. Ούτε είναι πάλι σκόπιμο να ταυτίζονται εκ των υστέρων με φορτισμένες ιδεολογικά έννοιες και πράξεις. Νομίζω ότι το μήνυμα ήταν και είναι σαφές άμα τη εξαγγελία του από τον Ίησού.

Δεν χρησιμεύει άκόμα σε τίποτα οι πιο πάνω σκέψεις να επιδιωχθεί να ενταχθούν ως ανήκουστες σε μία συγκεκριμένη «πολιτική Θεολογία» ή «Θεολογία της απελευθέρωσης». «Αλλωστε κάθε Θεολογία κι ήταν επιζητεί την «μέλλουσαν» δεν είναι αδιάφορη για την «ὄδε μένουσαν πόλιν» (Έβραίους ιγ' 14) με όλα εκείνα που την απασχολούν και την απελευθερώσή της εκ παντοίων κινδύνων. Έπομένως κάθε διακήρυξη της Έκκλησίας και κάθε δεσμευτική πράξη των πιστών ενέχει και «πολιτική» σημασία, έφόσον κατά τον ένα ή τον άλλο τρόπο υποβάλλει ή και έκτελει αποφάσεις άφορώσες στα κοινά. Θά ήταν κρίμα, αν ή μετάδοση του μηνύματος της Έκκλησίας έκλαμβανόταν ως πολιτικός, υπό την στενή έννοια, ύπαινιγμός και ως έκφραση έκκλησιαστικής πολιτικής³.

Με την προοπτική της 'Αναστάσεως

Η Έκκλησία θεωρεί ως κύριο χρέος της να άφορά εις τον της πίστεως άρχηγόν, ο όποιος και θα άποτελειώσει το έργο που πρωτοάρχισε (πρβλ. Έβραίους ιδ' 2 και Φιλιππησίους α' 6) και να προσβάλλει τον Χριστό ως το «μεγάλο φώς των λαών που κάθονται στο σκοτάδι και όλων εκείνων που κάθονται στη χώρα και τη σκιά του θανάτου» (Ματθαίου δ' 16, Ήσαΐου θ' 1).

Η 'Ανάσταση του Κυρίου που έορτάζουμε αυτές τις ήμέρες, μάς δίνει την βεβαιότητα ότι, κάθε προσπάθεια προς την κατεύθυνση μιας άνάλογης με όσα προηγήθηκαν «χριστοκεντρικής άναπτύξεως», θα έχει τα έχέγ-

για της έπιτυχίας εν μέσω, βεβαίως, μυρίων έμποδίων που προσέρχονται είτε από δική μας άβελτηρία, είτε προκαλούνται από ανθρώπους άλλων συμφερόντων που δεν έξυπηρετούνται από τις πρωτοβουλίες μας, είτε τοποθετούνται από τις δυνάμεις εκείνες που έμπνέονται από τον κοσμοκράτορα του αϊώνος τούτου, τον όποιον, όμως, ενίκησε κατά κράτος ο σταυρωθείς και άναστάς Κύριος. Χριστός άνέστη!

1. Έπισημαίνουμε για παράδειγμα τρεις τόμους, στους όποιους άποτυπώνεται ο θεολογικός στοχασμός και ο προβληματισμός των Έκκλησιών. Την μελέτη του Julio de Santa Ana, Good News to the Poor (Ευαγγέλιο προς τους πτωχούς), Γενεύη 1977 και τις συλλογικές μελέτες με έπιστημονική επιμέλεια του ίδιου: Separation without Hope? (Χωρισμός χωρίς έλπίδα), Γενεύη 1978 και Towards a Church of the Poor (Προς μίαν Έκκλησία των πτωχών), Γενεύη 1979 (και οι τρεις είναι εκδόσεις του Π.Σ.Ε.). Στον τελευταίο τόμο κατατίθεται ή έργασία μιας συναντήσεως στην Κύπρο τον Σεπτέμβριο του 1978. Ένδιαφέρον παρουσιάζει και το βιβλίο του Norbert Greinacher, Die Kirche der Armen. Zur Theologie der Befreiung (Η Έκκλησία των πτωχών. Για μια Θεολογία της απελευθέρωσης), Μόναχο, R. Piper και Co Verlag, 1980, στο όποιο εκφράζει τις ζυμώσεις άναφορικά με τη Θεολογία της απελευθέρωσης στους κόλπους της ρωμαιοκαθολικής Έκκλησίας. Για τις έξελλίξεις σ' αυτό το χώρο πρβλ. ένα σημείωμα του Ι. Δημητρακάκη, Κληρικοί και πολιτική στη Δύση, περ. 'Ανάπλασις, τεύχος 'Ιαν.-Φεβρ. 1987, σ. 27-28.

2. 'Αποτύπωση της όλης συσκέψεως βρίσκει ο άναγνώστης στις σ. 545-579 του περ. 'Α' Έκκλησία» (τεύχος ύπ' άριθ. 20-21 της 15ης 'Οκτωβρίου/1ης Νοεμβρίου 1985) με κείμενα των Καθηγητών Ε. Θεοδώρου, Α. 'Αγγελόπουλου και του Διευθυντή του Γραφείου Τύπου της 'Ι. Συνόδου Ι. Χατζηφώτη. Ο τελευταίος κυκλοφόρησε και σε άνάτυπο το Χρονικό της Συσκέψεως, 'Αθήνα 1986, 70 σ.

3. Την μακράιωνα παράδοση και πρακτική της 'Ορθόδοξης Έκκλησίας ως άνταπόκριση στο ευαγγελικό μήνυμα διαπιστώνουμε στο πολύ σπουδαίο έργο, που μεταφράστηκε και στα έλληνικά, του Καθηγητού π. Δ. Κωνσταντέλου, Βυζαντινή φιλοανθρωπία και κοινωνική πρόνοια, 'Αθήνα, 'Εκδ. «Φώς», 1986, 411 σ. Τοποθετήσεις στην πρόκληση του σύγχρονου προβληματισμού, βλ. στα δοκίμια των Καθηγητών Χρήστου Γιανναρά, Κεφάλαια πολιτικής Θεολογίας, 'Αθήνα, 'Εκδ. Γρηγόρη 1983, 221 σ. Έπιμελητού Γ. Α. Τσανανζ, Ελπίδα, δικαιοσύνη και σωτηρία. Δυναμικότητα και στράτευση του Χριστιανισμού σήμερα, 'Αθήνα, 'Εκδ. «Μήνυμα» 1980, 70 σ. Έπουργού Στέλιου Παπαθεμελί, 'Ορθόδοξία και Πολιτική, Θεσσαλονίκη, 'Εκδ. Ι. Ρέκος, 1986, 136 σ. Σ' αυτές τις όχι έξαντλητικές παραπομπές στην βιβλιογραφία δεν πρέπει να λησμονήσουμε την διδακτορική διατριβή του Καθηγητού Γ. Γρατσέα, Η περί πτωχείας διδασκαλία της 'Αγίας Γραφής, 'Αθήνα 1962, 176 σ. και την δροσερή αύρα που άποπνέει το κεφάλαιο 'Η μεταφυσική της πενίας» του δοκιμίου του Κ. Μπαστιζ, Παπαδιαμάντης, 'Αθήνα 1974, σ. 101-123.

Για ό,τι άφορά στον «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει να άπευθύνεσθε στη Διεύθυνση του Περιοδικού «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», όδός 'Ιωάννου Γενναδίου 14, 115 21 'Αθήνα — Τηλ. 72.18.308.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2447

ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ

Πρὸς

Τὸν Ἱερὸν Κλήρον τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοί,

Γνωρίζετε, ἀσφαλῶς, ὅτι κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας ἡ Ἐκκλησία μας δοκιμάζεται σκληρὰ καὶ ὁδηγεῖται, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, εἰς μίαν ἀποφασιστικῆς σημασίας σύγκρουσιν καὶ ἀναμέτρυσιν μὲ τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν, ἐξ αἰτίας ἐνὸς Νομοσχεδίου, τὸ ὁποῖον κατέθεσεν ἡδὴ ἡ Κυβέρνησις εἰς τὴν Βουλὴν, παρὰ τὰς ἐντόνους διαμαρτυρίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ διὰ τοῦ ὁποίου, ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς κοινωνικοποιήσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, ἐπιχειρεῖται καὶ μεθοδεύεται ἀνεπίτρεπτη, καὶ δι' αὐτὸ ἀπαράδεκτη, ἐπέμβασις τῆς Πολιτείας εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας μας.

Περὶ τοῦ ἱστορικοῦ τῆς παρούσης κρίσεως εἰς τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας καὶ περὶ τῶν αἰτίων αὐτῆς ἔχετε ἡδὴ ἐνημερωθῇ διὰ τῆς ἀπὸ 20.3.1987 Ποιμαντορικῆς Ἐγκυκλίου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν καὶ δὲν χρειάζεται ἐδῶ νὰ ἐπανέλθωμεν ἐπ' αὐτῶν.

Ἐκεῖνον τὸ ὁποῖον ἐπιθυμοῦμεν νὰ καταστήσωμεν σαφές εἰς ὑμᾶς καὶ δι' ὑμῶν εἰς τοὺς χριστιανούς μας εἶναι ὅτι ὁ ἀγὼν τὸν ὁποῖον διεξάγομεν δὲν γίνεται τόσον διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν περιουσίαν, διὰ τὰ χωράφια καὶ διὰ τὰ δάση, ὅπως παραπλανητικὰ ἰσχυρίζεται μερὶς τοῦ Τύπου καὶ προπαγανδιστικὰ διακηρύσσεται ἀπὸ τὴν Τηλεόρασιν καὶ τὸ Ραδιόφωνον, ἀλλὰ κυρίως διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ αὐτοτέλειαν τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τὸ καὶ συνταγματικῶς κατωχυρωμένον αὐτοδιοίκητον αὐτῆς.

Τὸ κατατεθὲν εἰς τὴν Βουλὴν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως Νομοσχέδιον διαπνέεται ἀπὸ μίαν ἀναχρονιστικὴν καὶ ἐπικίνδυνον λαϊκιστικὴν καὶ κρα-

τικιστικὴν περὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀντίληψιν, ἡ ὁποία, ἐὰν ἐπικρατήσῃ, θὰ ἀλλοιώσῃ τὸν χαρακτῆρα τοῦ θεοιδρύτου θεσμοῦ τῆς Ἐκκλησίας καὶ θὰ ὁδηγήσῃ εἰς τραγικὰς περιπετείας τὸ ἑλληνικὸν Ἔθνος. Διὰ τοῦ Νομοσχεδίου τούτου δὲν ἐπιχειρεῖται ἀπλῶς ὑπὸ τῆς Πολιτείας μονομερὲς καὶ βάναντος ἐπέμβασις εἰς τὰ οἰκονομικὰ καὶ διοικητικὰ ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἐπέμβασις ἀντισυνταγματικὴ καὶ κυρίως ἀντιχριστιανικὴ εἰς δογματικὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα, ἐφ' ὅσον δι' αὐτοῦ καταργεῖται ὁ ἐπισκοποκεντρικὸς χαρακτῆρ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησιολογίας.

Ὁ ἰσχυρισμὸς τῆς Κυβερνήσεως ὅτι διὰ τοῦ ἐπιμάχου Νομοσχεδίου κοινωνικοποιεῖται ἡ δῆθεν ἀναξιοποίητος ἐκκλησιαστικὴ περιουσία, πρὸς ὄφελος τῶν ἀπόρων καὶ ἀκτημόνων καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐκπαιδεύσεως, εἶναι ἀναληθὲς καὶ ἐχαρακτηρίσθῃ δημοσκοπικός. Εἰς τὴν πραγματικότητα διὰ τοῦ ἰσχυρισμοῦ τούτου ἡ Κυβέρνησις ἐπιδιώκει νὰ συγκαλύψῃ καὶ νὰ ἀποκρύψῃ τὰς πραγματικὰς προθέσεις καὶ τοὺς ἀληθινούς στόχους τῆς, πού εἶναι ἡ ὑποδούλωσις τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ Κράτος, ἡ ἀποδυνάμωσις τοῦ πνευματικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἔργου τῆς, ἡ περιθωριοποίησις τῶν λειτουργῶν τῆς καὶ ἡ ἐξάρτησις αὐτῶν ἀπὸ κομματικὰ ὄργανα.

Μὲ τὰς ρυθμίσεις τοῦ Νομοσχεδίου οὐδὲ πέτρα ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας δίδεται εἰς τοὺς ἀκτῆμονας. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ περιουσία γίνεται ἰδιοκτησία τοῦ Κράτους καὶ μεταβιβάζεται εἰς Συνεταιρισμούς, οἱ ὁποῖοι ἐλέγχονται ἀπὸ κομματικὰ ὄργανα εὐνοοῦντα τοὺς «ἡμετέρους», συχνὰ συνταράσσονται ἀπὸ διαχειριστικὰς ἀτασθαλίας καὶ οἰκονομικὰ σκάνδαλα καὶ συνήθως εἶναι προβληματικοὶ καὶ ὑπερχρεωμένοι. Μὲ ἄλ-

λους λόγους ἡ ἐκκλησιαστικὴ περιουσία μετατρέπεται σὲ σοβιετικοῦ τύπου «κολχόζ», σὲ κρατικά, δηλαδή, ἀγροκτήματα, ὅπου οἱ ἀγρόται ἐργάζονται καὶ ἀμείβονται ὅχι ὡς ιδιοκτῆται, ἀλλ' ὡς ἀπλοὶ ἐργάται. Ἄν ἡ Κυβέρνησις ἤθελεν ἐιλικρινῶς νὰ ὑπηρετήσῃ κοινωνικοὺς καὶ ἐκπαιδευτικούς σκοποὺς καὶ νὰ βοηθήσῃ τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς ἀκτῆμονας, ἔπρεπε νὰ ἀρχίσῃ τὴν διατυμπανιζομένην κοινωνικοποίησιν ἀπὸ τὴν κρατικὴν περιουσίαν, ἡ ὁποία ἀνέρχεται εἰς πέντε περίπου ἑκατομμύρια στρέμματα καὶ ἀπὸ τὴν ἀναξιοποίητον περιουσίαν τῶν διαφόρων δημοσίων Ὁργανισμῶν καὶ τῶν Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων, ἡ ὁποία ἀνέρχεται εἰς πολλὰ ἑκατομμύρια στρέμματα ἀγροτικῶν καὶ εἰς πολλὰς χιλιάδας ἀστικῶν ἀκινήτων. Ἐνώπιον αὐτῆς τῆς κολοσσιαίας ὄντως περιουσίας ἡ ἐκκλησιαστικὴ περιουσία τῶν 1.300.000 στρεμμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 800.000 στρέμματα εἶναι δάση, ἐμφανίζεται ὡς «σταγὼν ἐν τῷ ὠκεανῷ». Τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν παρακαλοῦμεν νὰ μεταφέρετε εἰς τὸν ἀγροτικὸν πληθυσμὸν τῶν Ἑνοριῶν σας, ὁ ὁποῖος θαυκαλίζεται καὶ τρέφει φρούδας ἐλπίδας ἀπὸ τὴν δημαγωγικὴν κυβερνητικὴν προπαγάνδαν.

Καὶ πάλιν ὅμως λέγομεν ὅτι ὁ ἀγὼν δὲν γίνεται διὰ τὴν περιουσίαν, τὴν ὁποίαν ἄλλωστε ἡ Ἐκκλησία εἶναι πρόθυμος, ὡς ἐπισήμως ἐδηλώθη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, νὰ παραχωρήσῃ ἡ ἰδίᾳ, κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς, εἰς ἀκτῆμονας, πολυτέκνους καὶ πτωχοὺς μὲ οὐσιαστικὰ καὶ ὄχι κομματικὰ κριτήρια. Ὁ ἀγὼν γίνεται διὰ τὴν ἐλευθερίαν, τὴν αὐτοτέλειαν, τὴν αὐτοδυναμίαν τῆς Ἐκκλησίας, αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπόστασιν τῆς.

Ὁ ἐπὶ τῆς Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων Ὑπουργὸς εἰς τὰς τηλεοπτικὰς καὶ τὰς ἄλλας δημοσίας ἐμφανίσεις του ἰσχυρίζεται ὅτι αἱ ρυθμίσεις τοῦ Νομοσχεδίου, ποὺ ἀφοροῦν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν, ἀποβλέπουν εἰς τὸν δῆθεν ἐκδημοκρατισμὸν τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τῆς συμμετοχῆς ἐκλεγομένων ἀντιπροσώπων τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου εἰς τὰ πρωτοβάθμια καὶ δευτεροβάθμια διοικητικὰ ἐκκλησιαστικὰ ὅργανα, ὅπως εἶναι τὰ Ἐκκλησιαστικὰ καὶ τὰ Μητροπολιτικὰ Συμβούλια. Ὁ ἰσχυρισμὸς ὅμως αὐτὸς τοῦ κ. Ὑπουργοῦ εἶναι παραπλανητικός. Ἐκπρόσωποι τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου ὑπάρχουν καὶ τώρα καὶ εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ καὶ εἰς τὰ Μητροπολιτικὰ Συμβούλια καὶ μάλιστα τὸ λαϊκὸν στοιχεῖον, ὡς γνωρίζετε καλῶς, ἔχει εἰς αὐτὰ τὴν ἀπόλυτον πλειο-

νοψηφίαν. Ἐνοχλεῖ, ἴσως, τὸν κ. Ὑπουργὸν καὶ θεωρεῖται ὑπ' αὐτοῦ ἀντιδημοκρατικὴ πρᾶξις, τὸ γεγονὸς ὅτι τὰ μέλη τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων δὲν ἐκλέγονται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸν λαόν, ἀλλὰ διορίζονται ἀπὸ τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον βάσει καταλόγου ὀρθοδόξων ἐνοριτῶν, ποὺ ὑποβάλλουν οἱ Ἐφημέριοι. Διὰ τοῦτο ὁ κ. Ὑπουργὸς δὲν θεωρεῖ ἀντιδημοκρατικὴν πρᾶξιν καὶ δὲν ἐνοχλεῖται ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι καὶ οἱ Βουλευταί, ποὺ εἶναι οἱ κατ' ἐξοχὴν ἐκπρόσωποι τοῦ λαοῦ, δὲν ἐκλέγονται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ αὐτόν, ἀλλὰ μὲ τὸ ἰσχύον ἐκλογικὸν σύστημα, ποὺ ἐθέσπισεν ἡ Κυβέρνησις τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ μέλος, ἐκλέγονται βάσει τῆς «λίστας», ποὺ καταρτίζουν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν κομμάτων, καὶ ἐπομένως ὁ λαὸς εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἐκλέξῃ τοὺς ἐκπροσώπους του περιοριστικῶς μετὰξὺ τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ κόμματος; Ἄν, λοιπόν, ὁ ἀρχηγὸς ἐνὸς οἰουδήποτε κόμματος ἔχει τὸ δικαίωμα κατὰ βούλησιν νὰ διορίζῃ, εἰς τελικὴν ἀνάλυσιν, τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ἔθνους, πῶς δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀντιδημοκρατικὸν τὸ δικαίωμα νὰ διορίζῃ τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον τοὺς Ἐπιτρόπους τῶν Ἱερῶν Ναῶν βάσει καταλόγου κατοίκων τῆς Ἑνορίας ποὺ ὑποβάλλει ὁ Ἐφημέριος, ὁ ὁποῖος, ἐπὶ τέλους, περισσότερον παντὸς ἄλλου γνωρίζει τὸ ἔθνος, τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν διάθεσιν τῶν χριστιανῶν του; Διότι εἶναι αὐτονόητον νὰ ἔχῃ ἐκκλησιαστικὸν ἔθνος ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θὰ κληθῇ νὰ ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην τῆς διοικήσεως καὶ τῆς διαχειρίσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἑνορίας. Ἐπειτα ποῖος ἐγγυᾶται ὅτι μὲ τὸ σύστημα τῆς ἐκλογῆς τῶν Ἐπιτρόπων ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸν λαόν δὲν θὰ ἐκλεγοῦν ἄθεοι, μασσόνοι, αἰρετικοί, χιλιασταί, γκουροὺ καὶ ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι προσποιούμενοι τοὺς ὀρθοδόξους θὰ εἰσχωρήσουν σκοπίμως καὶ ὑπόλως εἰς τὴν διοίκησιν τῶν Ἱερῶν Ναῶν διὰ νὰ πολεμήσουν ἐκ τῶν ἐνδὸν τὴν Ἐκκλησίαν;

Διὰ τῆς ἐκλογῆς τῆς πλειονοψηφίας τῶν ἐκκλησιαστικῶν συμβούλων ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸν λαόν καὶ μάλιστα μὲ τρόπον ποὺ ἡ Πολιτεία θὰ καθορίζῃ μὲ Προεδρικὰ Διατάγματα, ποὺ θὰ ἐκδίδονται, χωρὶς τὴν γνώμην τῆς Ἐκκλησίας, μὲ πρότασιν τῶν ἀρμοδίων Ὑπουργῶν, ἡ Ἑνορία, τὸ ζωτικὸν αὐτὸ κύτταρον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, μεταβάλλεται εἰς πεδὶον κομματικῶν ἀντιπαραθέσεων, συγκρούσεων καὶ διαιρέσεων, ἀφοῦ κάθε κόμμα θὰ ἐπιδιώκῃ νὰ ἐκλεγοῦν οἱ εἰς αὐτὸ προσκείμενοι ἐκκλησιαστικοὶ σύμβουλοι. Ἔτσι ἡ

Ἐκκλησία, πὺν ἀποτελεῖ τὸν μοναδικὸν χώρον ὑπερκομματικῆς συμφιλίωσης καὶ ἐνότητος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ μάλιστα εἰς καιροὺς κομματικοῦ φανατισμοῦ καὶ ἀνταγωνισμοῦ, εἰς ἐποχὴν ἐπικρεμαμένου καταστροφικοῦ ἐθνικοῦ διχασμοῦ, θὰ παύσῃ νὰ εἶναι ἐνοποῖός δύναμις διὰ τὸ Ἔθνος. Εἰς τὴν ὀλιθερὰν πραγματικότητά τῶν χωριστῶν καταστημάτων καὶ καφενείων, ἔνεκα τῶν κομματικῶν διαιρέσεων, θὰ προστεθῇ ἡ ἔτι ὀλιθερώτερα πραγματικότης τῶν χωριστῶν Ναῶν!...

Οἱ Ἐφημέριοι θὰ εὐρίσκωνται εἰς τὸ ἔλεος τῶν κομματικῶν ἐκλεγομένων ἐκκλησιαστικῶν συμβούλων, οἱ ὅποιοι θὰ ἐλέγχουν ἀπολύτως ὄχι μόνον τὴν οἰκονομικὴν διαχείρισιν τῶν Ἱερῶν Ναῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ πνευματικὸν καὶ ποιμαντικὸν ἔργον τῶν Ἐφημερίων καὶ θὰ ἔχουν καθοριστικὴν γνώμην καὶ εἰς αὐτὴν τὴν θείαν λατρείαν καὶ τὴν ὁργάνωσιν τῶν θρησκευτικῶν τελετῶν τῆς Ἑνορίας, δυνάμενοι μάλιστα νὰ διαθέτουν τὰ ἔσοδα τῶν Ἱερῶν Ναῶν ἀκόμη καὶ πρὸς ἐξυπηρέτησιν ξένων πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας σκοπῶν.

Τὰ ἴδια καταστρεπτικὰ καὶ καταλυτικὰ τῆς αὐτοτελείας τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελέσματα θὰ προκύβουν καὶ εἰς τὰ Μητροπολιτικὰ Συμβούλια, ἀπὸ τὴν διοίκησιν τῶν ὁποίων τὸ ἐπίμαχον Νομοσχέδιον ἀπομακρύνει τοὺς κληρικοὺς ἐκπροσώπους τοῦ ἐφημεριακοῦ Κλήρου, ὥστε νὰ μὴ ἔχῃ αὐτὸς λόγον εἰς θέματα τὰ ὁποῖα ἀμέσως τὸν ἀφοροῦν, ἀντ' αὐτοῦ δὲ νὰ ἔχῃ λόγον ὁ διοριζόμενος ἀπὸ τὸν Νομάρχην νομαρχιακὸς ὑπάλληλος. Σημειωτέον ὅτι συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Νομοσχεδίου ὁ Νομάρχης γίνεται ὑπερτάτη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ εἰς τὰς Μητροπόλεις τῆς περιοχῆς του, ἀφοῦ θὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα ὄχι μόνον νὰ διορίζῃ ἐκπρόσωπόν του τόσον εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ ὅσον καὶ εἰς τὰ Μητροπολιτικὰ Συμβούλια, ἀλλὰ νὰ συγκροτῇ ὁ ἴδιος δι' ἀποφάσεώς του καθ' ὁλοκληρίαν τὰ Συμβούλια ταῦτα. Καὶ δὲν ἀπομένει παρὰ τὸ νὰ ἀντικαταστήσουν οἱ Ἐφημέριοι τὸ μνημόσυνον τοῦ ὀνόματος τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως κατὰ τὰς Ἱεράς Ἀκολουθίας διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ οἰκείου Νομάρχου!...

Εἶναι προφανὲς ὅτι διὰ τοῦ περιβοήτου Νομοσχεδίου ἐπιχειρεῖται κατάφωρος παραβίασις τοῦ καὶ συνταγματικῶς κατωχυρωμένου Κανονικοῦ Δικαίου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, νοθεύεται τὸ πολίτευμά της, παραμερίζεται ὁ Ἐπίσκοπος καὶ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν εἰσάγεται ἓνας νέος φορεὺς ἐξουσίας, ὁ Νομάρχης, πὺν εἶ-

ναι πολιτικὸν πρόσωπον καὶ κομματικὸν ὄργανον. Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία, διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν δισχισιαντὴν ἱστορίαν της, πολιτικοποιεῖται.

Ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ὅτι διὰ τῶν ρυθμίσεων τοῦ Νομοσχεδίου ἡ ἐπικρατοῦσα Θρησκεία τῶν Ἑλλήνων, τὴν ὁποίαν ὁ συνταγματικὸς νομοθέτης θέλει ἀπολαμβάνουσιν τῆς προστασίας τοῦ ἐπισήμου Κράτους, τίθεται εἰς μειονεκτικὴν θέσιν ἔναντι τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐτεροδόξων, ὅπως οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ καὶ οἱ Προτεστάνται, καθὼς καὶ ἔναντι παρεκκλησιαστικῶν ὁμάδων ἢ περιθωριακῶν ἐκκλησιῶν, ὅπως οἱ Παλαιοσημερολογίται, τῶν ὁποίων ἡ Πολιτεία οὐδέποτε ἐσκέφθη νὰ κοινωνικοποιήσῃ τὴν περιουσίαν, κατὰ τῶν ὁποίων οὐδεμία κρατικὴ παρέμβασις ἐπεχειρήθη καί, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἀπολαμβάνουν μεγαλύτερας ἐλευθερίας ἀπὸ αὐτὴν τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας ὑπὸ τὰς διαμορφουμένας σήμερον συνθήκας.

Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας προσεπάθησεν ἀκόμη νὰ δικαιολογήσῃ τὸν κρατικὸν παρεμβατισμὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ μὲ τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ἡ Πολιτεία διαθέτει ἐκ τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ δεκατρία δισεκατομμύρια δραχμὰς τὸν χρόνον διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας. Ὅμως τὰ χρήματα αὐτὰ διατίθενται διὰ τὴν μισθοδοσίαν τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ δὲν καλύπτουν ποσῶς ὅλας τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἑκατοντάδων φιλανθρωπικῶν Ἰδρυμάτων της. Ἐπειτα τὰ χρήματα αὐτὰ δὲν εἶναι δωρεὰ τῆς Πολιτείας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς ἄφησε νὰ ἐννοηθῇ ὁ κ. Ὑπουργός. Εἶναι ὀφειλὴ καὶ ὑποχρέωσις. Ὅχι μόνον διὰ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς θυσίας, διὰ τοὺς ἰδρωτάς καὶ τὰ αἵματα, τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Πατρίδος καὶ τὴν σύστασιν τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους, ἀλλὰ κυρίως διὰ τὰς ἐπανειλημμένας δημεύσεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας ὑπὸ τῆς Πολιτείας καὶ μάλιστα κατὰ τὰ ἔτη 1833, 1834, 1838, 1843, 1925 - 1935 καὶ 1952. Ἐναντι τῶν δημεύσεων τούτων τὸ Κράτος ἀνελάμβανε τὴν ὑποχρέωσιν τῆς μισθοδοσίας τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ τὴν κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐκπαίδευσως, μόλις δὲ κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας τὸ ἑλληνικὸν Κράτος ἐξεπλήρωσε τὴν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ὕφισταμένην ὀφειλὴν του πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐπειτα οἱ Κληρικοὶ μας ὅλων τῶν βαθμῶν ἐργάζονται συνεχῶς καὶ ἐκδανώνονται ὑπὲρ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Δὲν εἶναι κοινωνικὰ παράσιτα. Δικαιοῦνται ἐπομένως ἀμοιβῆς,

ὅπως ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι ὑπὲρ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου ἔλληνες πολῖται. Πρέπει ἐπίσης νὰ γνωρίζῃ ὁ κ. Ὑπουργός, ὁ ὁποῖος τόσον γενναιοδωρὸν θέλει νὰ ἐμφανίσῃ τὴν ἑλληνικὴν Πολιτείαν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅτι ὑπάρχουν ἄλλαι χῶραι, ἔχουσιν δημοκρατικόν, ἀκόμη καὶ σοσιαλιστικόν, πολιτεύμα καὶ ὄχι θεοκρατικόν, αἱ ὁποῖαι διαθέτουν ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ των πολὺ μεγαλύτερα ἀναλογικῶς κονδύλια ὑπὲρ τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν ὅτι τὰ 13 δισεκατομμύρια δραχμῶν, ποὺ διαθέτει ἐτησίως τὸ ἑλληνικὸν Κράτος ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ἀντιστοιχοῦν εἰς τὸ 0,7% τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐνῶ εἰς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν ἡ Πολιτεία διαθέτει ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας τὸ 2,6% τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ. Ἀκόμα καὶ εἰς τὰς Ἀνατολικὰς χώρας, τὰς διατελούσας ὑπὸ ἀθεϊστικὸν καθεστῶς, τὸ Κράτος προσφέρει μεγάλα ποσὰ ἐτησίως ὑπὲρ τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ ἔχει ἐκχωρήσει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν σημαντικὰ οἰκονομικὰ προνόμια. Καὶ τοῦτο χωρὶς νὰ εἰσπράττῃ τὸ 35% τῶν ἀκαθαρίστων ἐσόδων ὅλων τῶν Ἑνοριακῶν Ναῶν, ὅπως κάνει τὸ ἑλληνικὸν Κράτος.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνεπὴς πρὸς τὴν μακραίωνα ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν καὶ τὴν ὑψηλὴν ἀποστολὴν τῆς, δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ δεχθῇ τὸ κατατεθὲν εἰς τὴν Βουλὴν καταλυτικὸν τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἐκκλησίας Νομοσχέδιον. Θὰ ἀγωνισθῇ μέχρι ἐσχάτων καὶ διὰ παντὸς τρόπου, ὥστε τὸ Νομοσχέδιον τοῦτο νὰ ἀποσυρθῇ. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη γίνῃ νόμος τοῦ Κράτους δὲν θὰ τὸν ἐφαρμόσῃ, τηροῦσα τὸν ἀποστολικὸν λόγον «πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις», ὅσας θλίψεις, δοκιμασίας καὶ θυσίας καὶ ἂν ὑποστῇ. Εἰς τὸν σκληρὸν τοῦτον ἀγῶνα μας ζητοῦμεν τὴν συμπαράστασιν καὶ τὴν συμπαράταξιν τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ καὶ ἰδιαίτέρως τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ πιστεύομεν ἀκραδάντως ὅτι θὰ τὴν ἔχωμεν ἀμέριστον καὶ δυναμικὴν. Ὑπὲρ τῆς ἀξιοπρεπείας, ἄλλωστε, τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτοῦ ἀπὸ τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν ἀγωνιζόμεθα. Ὑπὲρ τῆς ἐνόττητος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος καὶ τῆς ἀποφυγῆς τῆς κομματικοποιήσεώς του ὑψώνομεν τὸ ἀνάστημα καὶ τὴν φωνὴν μας. Ἄν ἡ Κυβέρνησις ἐπιμείνῃ εἰς τὴν ἀδιαλλαξίαν τῆς τότε πρέπει νὰ ἀναλάβῃ ἀκεραίως τὰς εὐθύνas τῆς ἑναντι τοῦ Ἔθνους, διότι τυχὸν ἐπιψήφισις τοῦ Νομοσχεδίου θὰ εἶναι ἀρχὴ ὠδίνων διὰ τὴν Χώραν μας, καθὼς ἡ νεωτέρα ἐθνικὴ μας ἱστορία

μαρτυρεῖ. Ἄς μὴ λησμονοῦμεν ὅτι παρόμοιαι κυβερνητικαὶ ἐπεμβάσεις εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος μας, ἐκαλλιέργησαν τὸν ἐθνικὸν διχασμὸν, ὁ ὁποῖος ὑπέσκαψε τὸ Ἔθνος καὶ τὸ ὠδήγησεν εἰς ἐθνικὰς περιπετείας ἀκόμη καὶ συμφοράς.

Ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν ἐπιγνώσει βαθεῖα τῆς εὐθύνης αὐτῆς ὄχι μόνον ἑναντι τῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ καὶ ἑναντι τοῦ Ἔθνους, σὰς καλεῖ ὅλους εἰς ἐνόττητα καὶ ἀγωνιστικὴν συσπείρωσιν περὶ αὐτῆς, διὰ νὰ παλαίψωμεν ἀπὸ κοινοῦ ὑπὲρ τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας. Πρέπει νὰ εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ ὑπομείνωμεν τὰς θλίψεις καὶ τοὺς διωγμούς, τὰς στερήσεις καὶ τὰς θυσίας, ποὺ πιθανὸν προσωρινῶς νὰ προέλθουν ἐκ τοῦ ἀγῶνος μας. Ἴσως ὁ Θεὸς ἐπιφυλάσσει εἰς ἡμᾶς τὸ προνόμιον νὰ ἀναδείξωμεν νέους μάρτυρας καὶ ὁμολογητὰς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ ἀγὼν, τὸν ὁποῖον ἀναλαμβάνομεν εἶναι ἀποφασιστικῆς σημασίας ὄχι μόνον διὰ τὸ παρὸν ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας. Ἐάν νικήσωμεν, οὐδεὶς πλέον μελλοντικῶς θὰ ἀποτολμήσῃ ὑποταγὴν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν Καίσαρα. Ἐάν, ὁ μὴ γένοιτο, ἡττηθῶμεν, τότε ἡ Ἐκκλησία θὰ ὑποδουλωθῇ, θὰ ἀλλοτριωθῇ καὶ θὰ καταστῇ θεραπαινὶς τοῦ πανισχύρου Κράτους.

Οἱ καιροὶ εἶναι ὅσον ποτὲ ἄλλοτε κρίσιμοι διὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Διὰ τὸν λαόν της καὶ κυρίως διὰ τοὺς ποιμένας της. Εἰς αὐτὰς τὰς κρίσιμους στιγμὰς οὐδεὶς ὀρθόδοξος ἑλλήν Κληρικὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ λιποτακτῇ ἀπὸ τὸν κοινὸν ἀγῶνα ἢ νὰ φυγομαχήσῃ. Ἐάν τὸ πράξῃ, δὲν τοῦ ἀξίζει νὰ εἶναι Κληρικὸς. Ἀπὸ τὴν Ἠγεσίαν τῆς Ἐκκλησίας μας θὰ λαμβάνετε ὁσάκις χρειάζεται ὁδηγίαν περὶ τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖον θὰ κινηθῇ καὶ περὶ τῶν μέσων τὰ ὁποῖα θὰ χρησιμοποιηθῇ, ὥστε ὁ ἀγὼν μας νὰ φέρῃ αἴσιον ἀποτέλεσμα. Ἐπὶ τοῦ παρόντος πρέπει νὰ ὀργανώσετε μίαν σταυροφορίαν προσευχῆς εἰς ὅλας τὰς Ἑνορίας τῆς Πατρίδος μας ὑπὲρ τῆς δοκιμαζομένης Ἐκκλησίας. Νὰ ἐνημερώνετε διὰ κηρυγμάτων, συζητήσεων, ἐντύπων καὶ διὰ παντὸς προσφόρου τρόπου, «εὐκαίρως ἀκαίρως» τὸν εὐσεβῆ λαὸν περὶ τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ἀπορρέουν ἀπὸ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Ἀδελφοὶ ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι,

ὁ Θεὸς καὶ τὸ δίκαιον εἶναι μαζί μας. Ἐχομεν ἱερὰν ὑποχρέωσιν νὰ μείνωμεν ὀρθοὶ εἰς τὰς ἐπάλ-

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΦΥΛΑΚΕΣ

Τοῦ Πρωτοπρ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ

Διευθυντοῦ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Λυκείου Πατρῶν

Τὸν τελευταῖο καιρὸ πληθωρικός εἶναι ὁ λόγος γιὰ τὶς ἐλληνικὲς φυλακές. Τὸ σημειώμα μιν αὐτὸ δὲν ἀποσκοπεῖ, φυσικά, νὰ ἀυξήσῃ τὸν πληθωρισμὸ ἀνασκαλεύοντας ἀποτυχίες καὶ ἀποδίδοντας εὐθύνες... Οὐτε ἀποβλέπει στὸ νὰ κάμῃ ἐκτενῆ ἱστορικὴ ἀναφορὰ στὴν προσφορὰ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς φυλακισμένους. Γιὰ κάτι τέτοιο μπορεῖ νὰ ἀνατρέξῃ ὁ ἐνδιαφερόμενος βασικά σὲ δυὸ ἀξιόλογα σχετικὰ ἔργα:

α) Γεωργίου Ἀντ. Καφάνη, (σημερινοῦ ἡγουμένου Ἱ. Μονῆς Γρηγορίου Ἀγίου Ὁρους), Ἡ ποιμαντικὴ μέριμνα τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ τῶν φυλακισμένων (Διδακτορικὴ διατριβή), Ἀθήναι 1969, καὶ

β) Τίτου Ἐμμ. Ματθαίου, Μητροπολίτου πρ. Παράμυθας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου, Ἡ ἐν φυλακαῖς ποιμαντικὴ διακονία τῶν Κληρικῶν, Ἀθήναι 1984.

Οἱ ἐπιγραμματικὲς σκέψεις ποὺ ἀκολουθοῦν ἐπιδιώκουν νὰ ἀρθρώσουν κάποια ἀπλὴ καὶ πάντως ὄχι πλήρη πρόταση, σχετικὴ μὲ τὰ, κατὰ τὴν ἀποψή μας, ἐνδεικνύμενα πλαίσια ποιμαντικῆς διακονίας τῆς Ἐκκλησίας στὸν εὐαίσθητο χώρὸ τῶν φυλακῶν. Ἐξυπακούεται ὅτι στὰ περιορισμένα πλαίσια ἐνὸς τέτοιου ἀρθροῦ δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ λόγος γιὰ τὰ ἐπὶ μέρους πάγια ἐκφυλιστικὰ φαινόμενα καὶ ἐξειδικευμένα προβλήματα τῶν φυλακῶν. Ἐξ ἄλλου τόσα καὶ τόσα διαβάζουμε καθημερινὰ στὶς ἐφημερίδες...

Ἐπιχειρῶντας, λοιπόν, συνοπτικὸ περίγραμμα ποιμαντικῆς ἐργασίας σήμερα στὶς φυλακὲς μπορεῖ κανεὶς νὰ σημειώσῃ τὰ ἑξῆς:

1. Εἶναι αὐτονόητο, ὥστόσο ὅμως ἐπιβάλλεται νὰ ὑπογραμμισθῇ, ὅτι τὴν πραγματικότητά τοῦ ἰσχύοντος σωφρονιστικοῦ συστήματος εἶναι ἀνάγκη νὰ τὴν προσεγγίσουμε οἱ πάντες —μὰ καὶ ἰδιαίτερα ὁ Κληρικὸς— ὄχι μεμονωμένα (ἢ φυλακὴ ἄλλωστε, ποτὲ δὲν πρέπει νὰ νοεῖται ὡς ξεχωριστὴ κοινωνία) ἀλλὰ ὅπωςδήποτε

μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἰδιαίτερα μεταβατικῆς φάσης ποὺ περνάει σήμερα ἡ Ἑλληνικὴ κοινωνία. Οἱ κραδασμοὶ καὶ τὰ προβλήματα τῶν φυλακῶν ἀποτελοῦν τὸν ἀπόηχο τῶν κραδασμῶν καὶ τῶν προβλημάτων τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας. Ἡ ἀνατροπὴ τῶν ἀξιών καὶ ἡ περιφρόνησις τῶν θεσμῶν. Ἡ δλοένα καὶ αὐξανόμενη τάση τοῦ ἀτομικοῦ εὐδαιμονισμοῦ καὶ ἡ ἔλλειψη ἐνδιαφέροντος γιὰ τοὺς ἄλλους. Οἱ ἀντιστάσεις τῶν κυκλωμάτων καὶ οἱ προκαταλήψεις γιὰ «στιγματισμένους» ἀνθρώπους. Ἡ «δυσκινησία» τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ καὶ ἡ οἰκονομικὴ στενότητα καθὼς καὶ ἡ ἀδράνεια καὶ ἡ παθητικὴ στάσις τῶν πολλῶν μπροστὰ στὸν κατήφορο, εἶναι ἐλάχιστα ἀπὸ τὰ γνωρίσματα τῆς σημερινῆς Ἑλληνικῆς πραγματικότητος. Ὁ Κληρικὸς ποὺ περνάει τὴν πόρτα τῶν φυλακῶν μὲ σκοπὸ νὰ κάμῃ ὑπεύθυνο ποιμαντικὸ ἔργο σ' αὐτὲς δὲν μπορεῖ αὐτὰ νὰ τὰ ἀγνοεῖ.

2. Ἐκτὸς τοῦ λειτουργικοῦ καὶ πνευματικοῦ ἔργου του, ποὺ δέβαια εἶναι ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῆς ὅποιας γενικότερης ποιμαντικῆς διακονίας του, ὀφείλει νὰ ξέρει ἀπὸ πρὶν ὁ Κληρικὸς ὅτι ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ καὶ νὰ διαπραγματευθῇ «λεπτά» καὶ «κρίσιμα» θέματα, ἢ δὲ ἀνάμειξή τοῦ στὰ συγκεκριμένα προβλήματα τῶν φυλακισμένων θὰ εἶναι ἀπὸ τὰ πράγματα ἁμισῆ καὶ καθοριστικῆ. Καὶ τοῦτο γιὰτὶ εἶναι παρατηρημένο ὅτι καὶ ὁ πλέον ἐχθρικός πρὸς τὸ ράσο καὶ δύστροπος καὶ ἐγωκεντρικός στὸ χαρακτῆρα φυλακισμένος θέλει τὴ συμπαράστασις τῆς Ἐκκλησίας καὶ στὶς περισσότερες περιπτώσεις τείνει «εὐήκοον οὖς» στὸν Κληρικὸ ποὺ θὰ τὸν πλησιάσῃ μὲ κατανόησι καὶ πραγματικὸ ἐνδιαφέρον γι' αὐτὸν καὶ τὴν οἰκογένειά του, ἂν ἔχει. Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἂς σημειωθῇ ὅτι στόχος τοῦ Κληρικοῦ θὰ εἶναι νὰ σπάσῃ, μὲ τὴ χάρις τοῦ Θεοῦ, τὴν ἐγωκεντρικὴ ἄμυνα ἄρνησις καὶ δικαιολογίας τῶν ὁποιων

ξεῖς τῆς Ἐκκλησίας, ἀσυμβίβαστοι ἐμπρὸς εἰς τὰς πιέσεις, ἀνυποχώρητοι ἐμπρὸς εἰς τὰς ἀπειλὰς τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας καὶ νὰ δραστηριοποιήσωμεν τὸ «πνεῦμα δυνάμεως» μὲ τὸ ὅποιον μᾶς ἔχει προικίσει ὁ Θεός. Ὅσαι καὶ ἂν εἶναι αἱ

δυσκολίαι καὶ αἱ δοκιμασίαι, ὅση καὶ ἂν εἶναι ἡ κοσμικὴ ἰσχὺς, εἰς τὸ τέλος θὰ νικήσωμεν καὶ θὰ δικαιωθῶμεν, «οὐδὲν γὰρ Ἐκκλησίας δυνατώτερον», κατὰ τὴν ἐπιγραμματικὴν διατύπωσιν τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου.

Μετὰ πολλῆς πατρικῆς ἀγάπης καὶ θερμῶν εὐχῶν

Ἡ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ὁ Πρόεδρος

Τὰ Μέλη

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΣΕΡΑΦΕΙΜ Οἱ Μητροπολίται τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

σφαλμάτων του φυλακισμένου. Έτσι ο Κληρικός γίνεται σοβαρός μορφωτικός συντελεστής μαλακότερης φυσιογνωμίας και ανθρωπινότερου ήθους του φυλακισμένου. Μετά από επίπονη και επίμονη πνευματική στήριξη θα φτάσει ο φυλακισμένος να δει τα πράγματα με νέα αντίληψη από την όπτική γωνία της Έκκλησίας.

3. Έξυπακούεται ότι η επιτυχία της παραπάνω ποιμαντικής τακτικής του Κληρικού προϋποθέτει έμπιστοσύνη στο πρόσωπό του. Αυτό σημαίνει ότι καλείται να παίξει έγγυητικό ρόλο στις όποιες διαδικασίες ή σχέσεις που άφορουν τον φυλακισμένο μέσα και έξω από τη φυλακή. Φυσικά κάτω τέτοιο άπαιτεί όχι μόνο καλή διάθεση αλλά και άρκετο θάρρος μαζί με διάκριση, γιατί καλείται με ψυχική άντοχή και ευαισθησία να αντιδράσει σωστά ό Κληρικός στα όποια κυκλώματα του ποιηικού συστήματος που όρουν έξουσιαστικά (έξουθενωτικά) πάνω στους φυλακισμένους και στις οικογένειές τους. Προσοχή μή έμπλακει (θέλειά του ίσως) στην ένδεχόμενη οργανωμένη αντίδραση στο φυλακισμένο άπ' όπου κι άν αυτή προέρχεται. Μόνο άν τέτοια είναι ή στάση του Κληρικού θα πεισθεί ό φυλακισμένος ότι ό Κληρικός που τον πλησιάζει προτίμησε την περιπέτεια της συνάντησης με τα προβλήματά του και δέν του μιλάει με την ασφάλεια που του παρέχει τό ψυχολογικό του άγγίστρωμα στις κάποιες σταθερές δικές του θεσπιότητες και ύποκειμενικές έκτιμήσεις. Είναι χαμένος κόπος και όπωσδήποτε λειτουργεί άρνητικά τό να προσπαθεί ό Κληρικός να πλησιάσει τον φυλακισμένο, ένω παραμένει ό ίδιος «φυλακισμένος» στον έαυτό του, άξιώνοντας να τον δει όχι όπως αυτός είναι αλλά όπως «θάπρεπε» να είναι. Μιά τέτοια έπικοινωνία είναι έπιδερμική και ούδέποτε καταλήγει σε ουσιαστική σχέση. Ένώ, αντίθετα, με αυθεντική (καρδιακή) προσωπική έπικοινωνία και έξατομικευμένη ποιμαντική άγωγή και συμπεριφορά θα μπορέσει ό Κληρικός να βοηθήσει τον κάθε φυλακισμένο π ρ ο σ ω π ι κ ά να ξεπεράσει τό «σύνδρομο του στιγματισμένου» έμπνέοντάς του αίσιόδοξη προοπτική για τη ζωή. Παράλληλα με τις όποιες άλλες προσπάθειές του είναι άνάγκη να πείσει τον φυλακισμένο ότι μέσα στη φυλακή πρέπει να άσχοληθεί με κάποιο έργόχειρο ή με κάποια άλλη πρόσφορη έργασία γιατί θα τον βοηθήσει να περάσει άπ' τη μιζέρια της αδράνειας στη δημιουργική έκτόνωση. Έτσι θα γεύεται όχι την άπογορευτική παθητική άτιμότητα των φυλακών αλλά την ίκανοποίηση της δημιουργικής προσφοράς. Αυτό θα συμβάλει και στην όμολότερη κοινωνική επανένταξη μετά την άποφυλάκισή του.

Ίσως στο σημείο αυτό είναι άνάγκη να σημειωθεί ότι οι προσπάθειες του Κληρικού στο χώρο των φυλακών για να είναι άποτελεσματικές δέν πρέπει αυθαίρετα να αυτονομούνται. Μιά τέτοια «αυτονόμηση», που μπορεί καμμιιά φορά να προσέθει και από ύπερβάλλοντα ζήλο, είναι ένδεχόμενο να δημιουργήσει «τριβές» περιττές με τη Διεύθυνση και τό προσωπικό των φυλακών και να προκαλέσει όδυνηρά διλήμματα τόσο στους φυλακισμένους όσο και κυρίως στο προσωπικό των φυλακών.

4. Ό Κληρικός πρέπει να έργάζεται για τους φυ-

λακισμένους και έξω από τη φυλακή, στον ευρύτερο κοινωνικό χώρο. Επίμονα χρειάζεται να περνάει τό μήνυμα όχι μόνο της ευαισθητοποίησης για τους φυλακισμένους άδελφούς αλλά και να φροντίζει να ξεπερνιούνται οι καχυποψίες και έπιφυλάξεις όλων μας για τους άποφυλακισμένους (ιδιαίτερα νέους) που ζητούν έργασία και κοινωνική επανένταξη. Ακόμη άς έργασθεί, όσο μπορεί, για να γίνει κοινή συνείδηση κάποτε πώς ή αντίληψη ότι οι «καλοί» είναι έξω και οι «κακοί» μέσα στις φυλακές δέν ανταποκρίνεται άπόλυτα στην αλήθεια. Ίσως μάλιστα σε άρκετές περιπτώσεις είναι και άποπροσανατολιστική για την πορεία της κοινωνίας μας. Παράλληλα άς έπιμείνει στο να πεισθούν οι πάντες —ιδιαίτερα όμως οι ιθύνοντες— ότι ή «εύκολη λύση της ποινής» δέν είναι πάντοτε και ή ένδεδειγμένη, γιατί τά πράγματα δείχνουν πώς είναι άναποτελεσματική. Μακροπρόθεσμα έλάχιστα μπορεί να προσφέρει, γιατί ένω δραχυπρόθεσμα οι φταίχτες «ζαρώνουν», όμως δέν διορθώνονται. Τό βεληνικές της ποινής, δυστυχώς, δέν φθάνει για να διορθώσει τό άπέιθαρχος. Νομίζω γύρω άπ' αυτόν τό συλλογιστικό άξονα πρέπει να περιστραφούν οι όποιες προτάσεις ή σκέψεις διατυπωθούν για τη συζητούμενη άναμόρφωση του σωφρονιστικού μας συστήματος, τό όποιο, άς έπιτραπεί να σημειώσω, ότι πρέπει να ξεκινήσει από «μηδενική βάση», γιατί είναι άδιανόητο και όπωσδήποτε πρόκειται για τραγική «άνακολούθια» να μπαίνουν οι «παραπαλόντες» στη φυλακή και να γίνονται άγνώριστοι!

Και ό. άς κλείσω με την έπιμνηνση ότι ή προσφορά της Έκκλησίας προς τους φυλακισμένους άδελφούς σε άρκετές περιπτώσεις ένω είναι αθόρυβη όμως είναι σημαντική. Γνωστό είναι ότι σ' άρκετές Ί. Μητροπόλεις, που στην περιφέρειά τους ύπάρχουν και λειτουργούν φυλακές, Κληρικοί και Λαϊκοί σε μια άτυπη συνεργασία έπιδίδονται αθόρυμτα και, φυσικά, άνυστερόδουα στη διακονία των φυλακισμένων και των οικογενειών τους. Σε μερικές περιπτώσεις έχουν άφιερωθεί έ θ ε λ ο γ τ ι κ ά στο λεπτό και έπίπονο αυτό έργο Κληρικοί, που μέσα από ποικίλα έμπόδια και άρκετές δυσκολίες και παράλληλα με άλλα ποιμαντικά τους καθήκοντα έργάζονται έτσι ώστε να έχουν κερδίσει την άπόλυτη έμπιστοσύνη των φυλακισμένων και μάλιστα των νέων. Για παράδειγμα παραπέμπω στη σχετική έιδησεογραφία και στα σχόλια δλόκληρου του άθηναϊκού Τύπου που κάλυψε την πρώτη εκείνη έπίσκεψη του τότε Υπουργού Δικαιοσύνης κ. Στάθης Άλεξανδρή στις φυλακές Κορυδαλλού και ειδικότερα στο τμήμα άνηλίκων. Όποιος ένδιαφέρεται για περισσότερα και πιό συγκεκριμένα στοιχεία άς φροντίσει να πληροφορηθεί για την προσφορά της Έκκλησίας στις φυλακές Κορυδαλλού και μάλιστα ανάμεσα στα «άτίθασα» εκείνα νειάτα του τμήματος άνηλίκων. Δέν έχουν οι δημοσιογράφοι μας, που με αίσθημα ευθύνης και συγκινητική ευαισθησία γράφουν και ξαναγράφουν για την κατάσταση των φυλακών στη χώρα μας, παρά να φωτίσουν άντικειμενικά —άν θέλουν— και την πτυχή αυτή του προβλήματος για να διαπιστωθεί τί ή Έκκλησία προσφέρει χωρίς κωδωνοκρουσίες στον τόσο δύσκολο και ευαίσθητο αυτό χώρο.

Ό ρόλος της Έκκλησίας στις φυλακές είναι πρω-

ΜΙΣΑΛΛΟΔΟΞΙΑ ΤΩΝ ΠΟΙΜΕΝΩΝ;

Τοῦ π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ
Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλολ., Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

3) Ἐσωτερικὸ δίκτυο πληροφοριῶν.

Ὁ ἀνώτατος λειτουργὸς τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας τῆς Βάδης, KLAUS - MARTIN BENDER ἀνέφερε χαρακτηριστικὰ γι' αὐτὲς τὲς ομάδες πὼς οἱ πληροφορίες δὲν κυκλοφοροῦν ἔξω ἀπὸ αὐτές. Τὸ «δίκτυο πληροφοριῶν» εἶναι ἐσωτερικὸ καὶ εἶναι τόσο «πυκνόν», ὥστε δύσκολα μπορεῖ κάποιος νὰ διαρρεύσῃ. Ἀκόμη καὶ ἡ ἐνημέρωσις πού ἀναφέρεται σὲ συναθροίσεις ἢ ἄλλες ἐκδηλώσεις δὲν γίνεται ἀντιληπτὴ πραγματοποιεῖται προσωρικὰ.

Οἱ ομάδες ἀποφεύγουν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας. Μία ἀπ' αὐτὲς μπορεῖ ἄριστα νὰ ἔχῃ 60-80 ἄτομα, νὰ λειτουργῇ κανονικὰ σὲ μιὰ περιοχὴ καὶ κανέναν νὰ μὴ ἔχῃ τίποτε ἀντιληφθῇ. Ὅλα κυκλοφοροῦν σ' αὐτὸ τὸ «ἐσωτερικὸ δίκτυο» οἱ πληροφορίες, οἱ οικονομικὲς δοσοληψίες, ἡ ἀλλαγὴ διευθύνσεως τῶν ἐνδιαφερομένων...

4) Μέθοδος δημιουργίας νέων κοινοτήτων.

Πὼς σχηματίζονται αὐτὲς οἱ ομάδες; Σὰν πρῶτος στόχος τίθεται ἡ δημιουργία «ἐπιπέδου συμπαθείας», ὅχι μόνο γιὰ ἄτομα, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὲς παραδοσιακὲς ἐκκλησιαστικὲς κοινότητες, π.χ. σὲ μιὰ εὐαγγελικὴ ἢ ρωμαιοκαθολικὴ ἐνορία. Κατόπιν προχωροῦν στὴν ὀργάνωσι καὶ λειτουργίᾳ ἐνδὸς «Βιβλικοῦ Κύκλου» στὰ πλαίσια τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος, κατὰ προτίμησιν στὸ Ἑνοριακὸ Κέντρο. Ὑποτίθεται πὼς αὐτὸ γίνεται γιὰ λογαριασμὸ τῆς ἐνορίας! Ὅμως τὰ μέλη τοῦ κύκλου αὐτοῦ ἐντάσσονται ταυτόχρονα καὶ σὲ μιὰ εὐρύτερη ὀργάνωσι, σὲ μιὰ «ἱεραποστολικὴ κίνησι» πού ἡ ἑδρα τῆς βρίσκεται σὲ γειτονικὴ χώρα, π.χ. τὴν Ἑλβετία.

Στὸ Βιβλικὸ Κύκλον τίθεται συστηματικὰ τὸ ζήτημα τοῦ νηπιοβαπτισμοῦ καὶ ἄλλα δογματικὰ ἐπὶ μαχα θέματα. Μὲ τὸν καιρὸ χαλαρώνεται ὁ σύνδεσμος τῶν μελῶν μὲ τὴν κοινότητα ἀπὸ τὴν ὁποία προέρχονται.

ταρχικῆς σημασίας καὶ σὲ καμμιά περίπτωσι ἐπιτρέπεται νὰ ὑποτιμᾶται ἀπὸ τὸν οἰονδήποτε. Ὅμως, ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ σημειώσω μὲ ταπεινὴν καὶ σεβασμὸ ὅτι: Ἡ ποιμαντικὴ διακονία τῆς Ἐκκλησίας στίς φυλακὰς εἶναι ἀνάγκη νὰ ὀργανωθῇ περισσότερο σὲ ἐπίπεδο ἐπιτελικὸ (ἐννοῶ Ἱερὰς Συνόδου), γιατί ἐνῶ στὴν ἔκτασιν τῆς εἶναι ἀξιόλογη στὴ δομὴ τῆς εἶναι ἀδιάρθρωτη.

Ἡ ταπεινὴ μου πρότασις εἶναι:

α) Νὰ ὀρισθῇ ἐπίσημα σύνοδος τοῦ ἔτους τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν Πολιτεία (Υπουργεῖο Δικαιοσύνης)

Σὰν ἀποτέλεσμα ἔρχεται ἡ ἔδρα μιᾶς νέας αἵρετικῆς ομάδος, πού ἀποκόπτεται ἀπὸ τὴ συγκεκριμένη ἐνορία, ἀφοῦ παρασύρει ἄρκετὸ ἀριθμὸ μελῶν τῆς.

Ὁ κ. BENDER περιέγραψε ὡς ἐξῆς τὴν κατάστασιν τὴν Ἐκκλησία του: «Ἐχομε ὅλο καὶ περισσότερες δυσκολίες καὶ πρέπει δυστυχῶς νὰ πῶ ὅτι ἡ Ἐκ-

THIS IS A VERY SERIOUS SITUATION

Do you have friends who would stand for righteousness to help us and the persecuted religious minority in Greece? They too can speak up and be a part of history in the making.

If you will send us their names and addresses on the special response card provided, we'll send them complete information on the trial and how they can get involved!

Please send my friends information about this trial in Greece. Together we will PRAY and SPEAK UP to help keep Don and Alan out of prison!

Νά, τί διαδίδουν οἱ φίλοι τῆς «Ἑλληνικῆς Ἱεραποστολικῆς Ἐνώσεως» γιὰ τὴν Ἑλλάδα σὲ παγκόσμιον κλίμακα: Στὴν Ἑλλάδα διώκονται οἱ θρησκευτικὲς μειονότητες.

κκλησία τῆς χώρας μας σὰν ἐκκλησιαστικὴ διοίκησι παραβλέπει τὲς δυσκολίες. Ὑπάρχουν πολλὲς ἐκθέσεις, ἀλλὰ κανέναν σαφὲς λόγον καὶ τελικὰ τὸ πρόβλημα ἀφήνεται νὰ ἀντιμετωπισθῇ σὲ τοπικὸ ἐπίπεδο, ἀπὸ τὴ συγκεκριμένη ἐνορία».

Μία ἄλλη μέθοδος πού χρησιμοποιοῦν οἱ ἀκρατεῖς προτεσταντικὲς αἵρέσεις εἶναι οἱ μεγάλες εὐαγγελιστικὲς ἐκδηλώσεις γιὰ «μαζικὸ εὐαγγελισμό», ὅπως ἡ

γιὰ μιὰ πῶς μελετημένη καὶ ὁπωσδήποτε ἀποτελεσματικότερη παρουσία καὶ προσφορὰ τῆς Ἐκκλησίας στὸ χωρὸ τῶν φυλακῶν καὶ στίς οἰκογένειες τῶν φυλακισμένων.

β) Νὰ κληθεῖ καὶ ἡ Ἐκκλησία νὰ μετᾷσχει ἐνεργὰ καὶ ἰσότιμα στὴ συζήτησι καὶ στίς ἀποφάσεις γιὰ τὴν ἐπικείμενη ἀλλαγὴ τοῦ σωφρονιστικοῦ συστήματος.

γ) Ὅσοι Κληρικοὶ καὶ Λαϊκοὶ ὀρισθοῦν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία γιὰ νὰ διακονήσουν στὸ ἔργο τῶν φυλακῶν νὰ ἔχουν κάποια εἰδικὴ κατάρτισι καὶ ἐμπειρία καὶ ὁπωσδήποτε νὰ τοὺς γίνεται σοβαρὴ καὶ προσεγμένη σχετικὴ ἐπιμόρφωσι.

Η ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑ ΤΩΝ ΙΕΡΕΩΝ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Από το Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Οικονομικών (Γενικό Λογιστήριο του Κράτους) απεστάλη προς όλα τα Δημόσια Ταμεία και το Υπουργείο Παιδείας το καιωτέρω έγγραφο (αρ. πρωτ. 15808/409/11.2.87) που αφορά στη μισθοδοσία των ιερέων - εκπαιδευτικών. Το παραθέτουμε αυτούσιο για πλήρη ενημέρωση των ενδιαφερομένων, επειδή και στο πρόσφατο παρελθόν είχαμε δημοσιεύσει στον «Εφημέριο» σχετική είδησεογραφία.

Εδάγγ. Λέκκος

«Από ερωτήματα που περιήλθαν στην Υπηρεσία μας διαπιστώθηκε ότι για τη μισθοδοσία των ιερέων - εκπ/κών εφαρμόζονται από όρισμένες υπηρεσίες διαφορετικές διατάξεις με αποτέλεσμα να δημιουργείται μισθολογική ανισότητα και σύγχυση μεταξύ των ιερέων - εκπ/κών.

«Σχετικά με το ανωτέρω θέμα σας γνωρίζουμε τα εξής:

»1. Μετά την έκδοση της αριθ. 111624/4076/20.11.85 κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΦΕΚ 730/Β/85) με την οποία καθορίστηκε η μισθοδοσία των ιερέων - εκπ/κών προέκυψε θέμα τροποποίησής της.

»Με το αριθ. 28227/988/14.3.86 έγγραφό μας σας γνωρίζουμε ότι μέχρι την όριστική επίλυση του θέμα-

τος της μισθοδοσίας των Ιερέων - Εκπ/κών θα ισχύσει το πρό της απόφασης αυτής μισθολογικό καθεστώς των ιερέων - εκπ/κών.

»2. Επειδή δὲν ἐπὶ ἤθε τροποποίηση τῆς ἐν λόγω ἀπόφασης, ἡ ὁποία στὴ συνέχεια κυρώθηκε με τὸ Ν. 1643/86 καὶ λόγω τῆς ὑπάρχουσας ἐκκρεμότητας γιὰ ἐπίλυση, ἀπὸ τὸ Ἀνώτατο Εἰδικὸ Δικαστήριον, τῆς διαφορῆς πού προέκυψε μεταξύ Σ.τ.Ε. καὶ Ἐλ. Συνεδρίου γιὰ τὸ ὅριο ἀποδοχῶν τῶν ιερέων - εκπ/κῶν (πού ἀναλυτικὰ σὰς γνωρίζαμε με τὸ ἀριθμ. 64195/2002/14.7.86 ἔγγραφό μας, συστήθηκε ἡδὴ στὸ Υπουργεῖο Οἰκονομικῶν Ἐπιτροπὴ πού θὰ ἐξετάσει τὸ ὅλο θέμα τῆς μισθοδοσίας τῶν ιερέων - εκπ/κῶν στὸ σύνολό του.

»3. Μέχρι τὴν τυχόν διαφορετικὴ ρύθμιση τὴν ὁποία θὰ σὰς γνωστοποιήσουμε ἀμέσως μόλις ἀποφασισθεῖ, θὰ ἐφαρμόζετε γιὰ τὴ μισθοδοσία τῶν ιερέων - εκπ/κῶν (ὅπως ἀκριβῶς ἔχουμε γνωρίσει με ἔγγραφό μας σὲ ὁρισμένες υπηρεσίες) τὶς διατάξεις τῆς ἀριθμ. 111624/4076/85 Κ.Υ.Α. (ΦΕΚ 730/Β/85) πού κυρώθηκε με τὸ Ν. 1643/86 καὶ τὶς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 23 τοῦ Ν. 1400/83.

»4. Στὶς περιπτώσεις πού, ἀπὸ ἐλέγχους, προκύψει ὅτι Δ/ντὲς τῶν Δημ. Ταμείου δὲν ἐφαρμόζουν τὶς ἀνωτέρω διατάξεις θὰ ἐλεχθοῦν αὐστηρά.

Ὁ Γενικὸς Γραμματέας

Γεώργιος Ἀδαμόπουλος»

ονομαζόμενη «Ἡμέρα τῆς Ἐκκλησίας» (KIRCHENTAG), στὴν ὁποία λαμβάνουν μέρος χιλιάδες λαοί. Τὰ μέλη τῶν ὁμάδων δραστηριοποιοῦνται στὰ πλαίσια αὐτῶν τῶν ἐκδηλώσεων με πρῶτο στόχο τὴ δημιουργία «ἐπιπέδου συμπαθείας». Σχηματίζονται φίλεις, ἀνταλλάσσονται διευθύνσεις...

Ἔτσι, γιὰ παράδειγμα, ἓνας κύκλος νέων ἀπὸ τὴ Βάδη θρέφθηκε στὴν Ἑλβετία γιὰ ἓνα Σαββατοκύριακο, με σκοπὸ νὰ παρακολουθήσουν ἓνα ἐκπαιδευτικὸ σεμινάριο. Ὅμως ἐκεῖ εἶχε δραστηριοποιηθεῖ σ' αὐτὸ τὸ χρόνο ὁ λεγόμενος «Οἰκουμενικὸς» ἢ καὶ «Διαδογματικὸς» Κύκλος. Μετὰ τὴ δημιουργία τοῦ «πεδίου συμπαθείας», νεαρὰ συνεργάτρια τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Καρλσρούης προσκλήθηκε ἐκεῖ πρὶν ἀπὸ τὸ γάμο της, γιὰ τέσσαρες ἑβδομάδες, με σκοπὸ νὰ ἀποκτήσει «Βιβλικὲς - Θεολογικὲς δάσεις». Σ' αὐτὸ τὸ διάστημα τέθηκε κάτω ἀπὸ τὴν πίεσι τῆς ὁμάδος. Τὴν τοποθέτησαν σὲ διπλὸ δωμάτιο, μαζί με εἰδικὰ ἐκπαιδευμένη συνεργάτρια, πού εἶχε ἐντολὴ νὰ τὴν παραινέσῃ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία στὴν ὁποία ἀνῆκε.

Σ' αὐτὸ τὸ παράδειγμα βλέπουμε ἀκριβῶς ὅτι τὸ σύστημα προσηλυτισμοῦ τῶν ἀκράιων εὐαγγελικῶν

προτεσταντικῶν ὁμάδων δὲν ἔχει καμμία σχέση με τὴ χριστιανικὴ μαρτυρία. Ἡ φιλικὴ ἀτμόσφαιρα, τὸ «ἐπίπεδο συμπαθείας», ἀποδίδει στὸ νὰ δεχθῇ τὸ ὑποψήφιο θύμα τὴν προσφορά γιὰ ἐκπαίδευσι. Ἐνα τέτοιο «φροντιστήριον» ἢ «σχολή» γιὰ «ἐμβάθυνσι τῆς πίστεως» εἶναι σὲ χρῆση ἀπὸ πολλὰς ὁμάδες· ὀνομάζεται «Σχολὴ Μαθητείας» ἢ «Βιβλικὴ Σχολή» καὶ καταπιάνεται ἰδιαίτερα με τὸ βάπτισμα, με τελικὸ στόχο τὴν ἄρνησι τοῦ νηπιοβαπτισμοῦ καὶ τὴν ἐσωτερικὴ ἀποξένωσι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία.

Φυσικὰ αὐτὸ σημαίνει ἄρνησι τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος, στὴν ὁποία ἀνῆκε κανεὶς, ὅταν αὐτὴ δέχεται τὸ νηπιοβαπτισμό. Δὲν εἶναι τυχαῖο τὸ γεγονὸς ὅτι καὶ στὴ χώρα μας παρουσιάζονται τέτοιες ὁμάδες «Ἱεραποστόλων», πού μάλιστα παριστάνουν καὶ τοὺς ὀρθοδόξους. Ἄν ὅμως μελετήσῃ κανεὶς τὰ ἐντυπὰ τους, θὰ τὸ διαπιστώσῃ αὐτό: Δὲν καταφέρνουν ἀνοικτὰ ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας μας, καταπιάνονται με τὸ νηπιοβαπτισμό καὶ τὴ λεγόμενη «ἀναγέννησι»!

Δὲν χρειάζεται λοιπὸν οἱ ποιμένες νὰ φοβηθοῦν πῶς θὰ κατηγορηθοῦν γιὰ μισαλλοδοξία ἂν ἀντιμετωπίσουν αὐτὲς τὶς ὁμάδες. Ἐπιτελοῦν τὸ καθήκον τους, πού εἶναι καθήκον φρουροῦ!

Ο ΠΟΡΦΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

(† 16 Ὀκτωβρίου 1986) *

Τοῦ κ. ΣΠΥΡ. Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ

Σεβασμιώτατε ἅγιε Ἱεραπόλεως καὶ Ἐξάρχου τοῦ Παναγίου Τάφου,

Κύριοι Καθηγηταί,

Ἀγαπητοὶ φοιτηταὶ καὶ φοιτήτριά,

Ἐχουν περάσει δύο μῆνες ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού με πίστη ἀκράδαντη στὸν Θεὸ καὶ με τὴν ἐλπίδα στὴν ἀνάσταση καὶ τὴν αἰώνια ζωὴ κοιμήθηκε οὐσίως ὁ Κ υ ρ ῖ ος ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Πορφυρουπόλεως καὶ Ἐξάρχος τοῦ Παναγίου Τάφου στὴν Κωνσταντινούπολη¹ Ἰωάννης, ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυ-

1. Ὅπως εἶναι γνωστὸ στὴν Κωνσταντινούπολη ὑπάρχουν καὶ λειτουργοὶν τρία Μετόχια τοῦ Παναγίου Τάφου, τὰ ὁποῖα καὶ συγκροτοῦν τὴν ἐκεῖ Ἐξάρχεια τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων. Οἱ νοὶ καὶ τῶν τριῶν Μετοχίων τιμοῦνται στὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου. Αὐτὰ δὲ εἶναι: α) Ἁγίου Γεωργίου στὸ Φανάρι· β) Ἁγίου Γεωργίου στὸ Νεοχώρι καὶ γ) Ἁγίου Γεωργίου Κρηνοῦ στὴ νῆσο Χάλακη.

* Ἐκφωνήθηκε τὴν 18η Δεκεμβρίου 1986 κατὰ τὴν τέλεση, στὸ Παρεκκλήσιο τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, μνημοσύνου τοῦ ἀοιδίου Ἐπισκόπου ἀπὸ τοὺς φοιτητὰς τοῦ Τμήματος Ποιμαντικῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχαν φιλοξενηθεῖ ἀπὸ αὐτὸν κατὰ τὴν προσκυνηματικὴ τους ἐκδρομὴ στὴν Κωνσταντινούπολη (20 - 29 Μαρτίου 1986). Γιά τὴν πατρικὴ φιλοξενία πού ἔτυχαν καντὰ του οἱ φοιτηταί, μετὰ τὴν ἐπάνοδό τους στὴν Ἀθήνα, ἀπηθύοναν στὸν ἀείμνηστο τὴν ἀκόλουθὴ ἐπιστολή:

Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Ἐπισκόπῳ
Πορφυρουπόλεως καὶ Ἐξάρχῳ
τοῦ Παναγίου Τάφου ἐν Κωνσταντινουπόλει
Κυρίῳ Κυρίῳ ΙΩΑΝΝΗ

Σεβασμιώτατε,

Οἱ Δ/εἰς φοιτηταὶ τοῦ Τμήματος Ποιμαντικῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, οἱ κοινωνήσαντες τῆς εὐτυχοῦς μετὰ τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος συναντήσεως, κατὰ τὴν προσκυνηματικὴν αὐτῶν ἐκδρομὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐκφράζομεν διὰ τῆς παρούσης ἐπιστολῆς τὰς ἀπὸ καρδίας εὐχαριστίας μας διὰ τὴν πατρικὴν Σας ὑποδοχὴν καὶ τὴν στοργικὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην Σας.

Σεβασμιώτατε,

Ἡ μεθ' ὧν ἐπικοινωνία, ἔστω καὶ ὀλιγόλεπτος, κατέστησεν εἰς ἡμᾶς ἔτι φανεράν τὴν τῆς πίστεως δύναμιν καὶ τὴν τοῦ μαρτυρίου κραυγάζουσαν μαρτυρίαν. Ἡ δὲ συμπόρευσις ὧν μεθ' ἡμῶν καὶ ἡ ἄνοδος εἰς τὴν πάντοτε δι' ἡμᾶς λειτουργοῦσαν γεραρὰν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης, τὴν εἰς Ἑμμοῦς συμπερεῖσιν ἐσυμβόλιζεν.

Διὰ πάντα τὰ ἀνωτέρω, ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ τὴν

χῆς τοῦ ὁποίου καὶ τελεῖται κατὰ τὴν ὥρα αὐτὴ τὸ ἱερὸ τοῦτο μνημόσυνο ἀπὸ τοὺς φοιτητὰς τοῦ Τμήματος Ποιμαντικῆς οἱ ὁποῖοι στὴν περυσινὴ ἐκδρομὴ τους², με ἐπικεφαλῆς τὸν ὁμιλοῦντα, στὰ ἅγια χώματα τοῦ Βυζαντίου, εἶχαν τὴν εὐκαιρίαν καὶ τὴ χαρὰ νὰ τὸν γνωρίσουν.

Ὁ κατὰ κόσμον Φώτιος Οἰκονομίδης³, γεννήθηκε στὴν Κωνσταντινούπολιν τὸ 1910 ἀπὸ γονεῖς εὐσεβεῖς Στυλιανὸν καὶ Καλλιόπην. Τὰ πρῶτα γράμματα τὰ διδάχθηκε στὴν ἀκμάζουσα τότε Ἀστικὴ Σχολὴ τῆς μεγαλὸνυμης Κοινότητος τοῦ Γαλατᾶ, καὶ ἀκολούθως σπούδασε στὴν Ἐθνικὴ Σχολὴ Γλωσσῶν καὶ Ἐμπορίου στὸ Πέραν.

Ὁ ἀοίδιμος μητροπολίτης, τότε Ἰμβρου καὶ Τενέδου, καὶ κατόπιν Δέρκων, Ἰάκωβος, διεπίστωσε τὴν ἰδιαιτέρην ἀγάπην καὶ κλίσην τοῦ Φωτίου πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἔτσι, μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του ἀπὸ τὴς σχολῆς πού προανέφερα, τὸν κάλεσε πλησίον του καὶ κατόπιν πολυετοῦς συστηματικῆς καὶ τελείας καταρτίσεως αὐτοῦ περὶ τὰ Ἐκκλησιαστικά, τὸν χειροτόνησε Διάκονο τὰ Χριστούγεννα τοῦ 1941 καὶ τοῦ ἔδωκε τὸ μοναχικὸ ὄνομα Ἰωάννης, καὶ πρεσβύτερο μετὰ 22 ἡμέρας, στίς 17 Ἰανουαρίου 1942 καὶ τὸν διώρισε Ἀρχιερατικὸ Ἐπίτροπο τῆς Μητροπόλεως τοῦ Ἰμβρου καὶ Τενέδου.

Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1941 με σύσταση καὶ εἰσήγησιν

2. Ἀπὸ 20 - 29 Μαρτίου 1986.

3. Τὰ βιογραφικὰ στοιχεῖα τοῦ ἀοιδίου Ἐπισκόπου Ἰωάννου προέρχονται ἀπὸ τὸ «Μοναχολόγιον τῆς Ἀγιοταφίτικῆς Ἀδελφότητος» (σελ. 188), ἔχουν δὲ ἐκδοθῇ ὑπὸ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΔΗΜ., Ἐκλογὴ καὶ χειροτονία τοῦ Ἐπισκόπου Πορφυρουπόλεως Ἰωάννου, ἐν «Νέα Σιών», τόμ. ΟΓ' (1981), σελ. 217 - 218 (βλ. καὶ Ἀνάπτυο: Ἐν Ἱεροσολύμοις 1981, σελ. 20 - 21).

διὰ τοῦ παραδείγματος ὧν διδασκαλίαν, Σὰς εὐχαριστοῦμε θερμῶς, εὐχόμενοι υἱκῶς, ἐπὶ ταῖς ἐγγιζούσαις ἁγίαις ἑορταῖς τῶν Παθῶν καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, εὐφρόδουνον Πάσχα ἐν υγείᾳ καὶ δυνάμει πολλῇ.

Μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ

Ὁ Συνοδὸς Καθηγητῆς Σπυρίδων Δημ. Κοντογιάννης

Ἡ Ἐπιτροπὴ Δ' ἔτους

Διάκονος Δημήτριος Ἀργυρὸς

Ἰωάννα Πηγῇ

Βασιλικὴ Ἀγορίτσα

Τῆς Ἀκολουθίας τοῦ μνημοσύνου προέστη ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἱεραπόλεως καὶ Ἐξάρχος τοῦ Παναγίου Τάφου ἐν Ἑλλάδι κ. Εἰρηναῖος.

του Γέροντά του πρὸς τὸν αὐδιδμο Πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων Τιμόθεο, ὁ Ἰωάννης διορίζεται ἡγούμενος στὴν Μονὴ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου τοῦ Κρηνοῦ στὴν περίφημη νῆσο Χάλκη καὶ κατατάσσεται στὸ μοναχολόγιο τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος. Στὶς 11 Φεβρουαρίου τοῦ 1948 ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Τιμόθεος ἀπονέμει στὸν ἱερομόναχο Ἰωάννη τὸ ὀφφίκιο τοῦ Πρωτοσυγγέλλου σὲ ἐπιβράβευση τῶν ἐξαιρετικῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν κόπων του, ἐνῶ στὶς 25 Ἀπριλίου τοῦ 1952 τὸν χειροθετεῖ ὁ ἴδιος Πατριάρχης Ἀρχιμανδρίτη στὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὴν 21ην Ὀκτωβρίου τοῦ 1954 τὸν προάγει μὲ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ ἀπόφαση, ἀπὸ ἡγούμενο τῆς Μονῆς τοῦ Ἀγίου Γεωργίου Χάλκης, σὲ Πατριαρχικὸ Ἐπίτροπό του στὴν Κωνσταντινούπολη.

Τὴν 1η Νοεμβρίου 1959 ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἰωάννης συνόδευσε τὸν αὐδιδμο Οἰκουμενικὸ Πατριάρχῃ Ἀθιναγόρα κατὰ τὴν ἐπίσκεψή του στὰ Πατριαρχεῖα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ἐνῶ τὸν Ἰανουάριό τοῦ 1964 συνόδευσε καὶ πάλι τὸν ἀείμνηστο Ἀθιναγόρα στὰ Ἱεροσόλυμα γιὰ τὴν συνάντησή του μὲ τὸν πάπα τῆς Ρώμης Παῦλο τὸν ΣΤ'.

Οἱ ἐκκλησιαστικὲς ὑπηρεσίες τοῦ Ἰωάννου στὴν Κωνσταντινούπολη ἐκτιμῶνται ἰδιαίτερα καὶ στὰ Ἱεροσόλυμα, γιαντὸ καὶ ὁ αὐδιδμος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Βενέδικτος στὶς 29 Ἰανουαρίου τοῦ 1969, μὲ Συνοδικὴ ἀπόφαση, ὀνομάζει τὸν Ἰωάννη Μιτροφόρο Ἀρχιμανδρίτη. Τέλος, τὴν 16η Ἰουλίου τοῦ 1981, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων μὲ εἰσήγηση τοῦ σημερινοῦ Πατριάρχου τῆς Ἀγίας Γῆς Μακαριωτάτου Διοδώρου ἐξέλεξε τὸν Ἰωάννη Ἐπίσκοπο Πορφυρουπόλεως⁴. Ἡ χειροτονία τοῦ Ἰωάννου ἔγινε στὴν Κωνσταντινούπολη στὶς 27 Ἰουλίου, στὸν ναὸ τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος Χρυσοκεράμου (Κουζ-

4. Τὸ «Πρακτικὸ» τῆς ἐκλογῆς σὲ Ἐπίσκοπο Πορφυρουπόλεως τοῦ Ἰωάννου ἀπὸ τὸν «Κώδικα Πρακτικῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου» τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1966, (σελ. 499), βλ. ἐν ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΔΗΜ., β.π., σελ. 201-202 (καὶ σελ. 5-6 στὸ Ἀνάτυπο).

ΕΚΚΛΗΣΙΣ

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Διορθόδοξου Κέντρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπευθύνει θερμὴν ἐκκλησίαν εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον, ὅπως ἔλθῃ ἀρωγὸς εἰς τὸν ἐμπλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κέντρου διὰ τῆς ἀποστολῆς παντὸς εἶδους συγγράμματος ἀναφερομένου εἰς τὴν Θεολογίαν καὶ γενικώτερον εἰς τὸ ἀντικείμενον μελέτης πασῶν τῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν.

Διεύθυνσις: Διορθόδοξον Κέντρον Ἐκκλησίας Ἑλλάδος, Ἰασίου 1, 115 21 Ἀθήναι.

γουντζουκίου)⁵ κατόπιν παρακλήσεως τοῦ Πατριάρχου Διοδώρου πρὸς τὴν σεπτῇ Κορυφῇ τῆς Ὁρθοδοξίας, τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχῃ Δημήτριον⁶, ἀπὸ τοὺς μητροπολίτας Χαλκηδόνος Μελίτων, Μελιτηνῆς Ἰωακείμ καὶ Φιλαδελφείας Βαρθολομαῖο καὶ τοὺς Ἀρχιεπισκόπους τοῦ Θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων Σεβαστείας Κορνήλιο καὶ Ἰορδάνου Παλλάδιο.

Ὁ Ἐπίσκοπος Ἰωάννης μέχρι τῆς δόσιας κοιμῆσεώς του, τὴν 16ην παρελθόντος Ὀκτωβρίου, ἐξακολούθησε νὰ ἀσκῇ τὰ καθήκοντά του ὡς Ἐξαρχος τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων στὴν Κωνσταντινούπολη,

Ὁ Ἐπίσκοπος Ἰωάννης ἀναδείχθηκε «πιστὸς οἰκονόμος τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ»⁷, φύλακας ἄριστος τῆς θείας «πρακτικῆς»⁸ καὶ διακόνου τῆς Ἐκκλησίας μὲ συνέπεια καὶ ὑψηλὴ καὶ ἀγίας τοῦ ἀποστολῆς. Ἀνέπτυξε μὲ ζῆλο καὶ ἐνθουσιασμό πολυσχιδὴ ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἐθνικὴ δράση, σὰν πνευματικὸς, καὶ μὲ δυνάμη εἶχε, καὶ ἐθνικὸς ἡγέτης στὴν συνοριακὴ σκοπιά τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς Ρωμοσύνης, τὴν Χάλκη, καὶ ἀνάλωσε τὴν ζωὴ του στὴ μακρὰ, γόνιμη καὶ καρποφόρο διακονία τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν συνανθρώπων του, τὰ βάρη τῶν ὁποίων μὲ πολλὴ ἀγάπη καὶ μεγάλη προθυμία ἐβάστασε. Γιαντὸ καὶ τὸν ἐκτιμοῦσαν καὶ τὸν τιμοῦσαν ἰδιαίτερος καὶ ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία καὶ ἡ ὁμογένεια τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ ἀείμνηστος Ἐπίσκοπος Ἰωάννης, ἔγινε ὁ τύπος τῶν πιστῶν «ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ»⁹. Ὑπῆρξε ὁ εὐγενὴς, ὁ πρᾶος, ὁ ἀπλὸς, ὁ ἀδόλος, ὁ χρηστοθήκης, ὁ ἔξοχος Ἱεράρχης τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ὁ τρόπος του ὑπῆρξε ἀφιλάργυρος, ἐνῶ πάντοτε ἐφήρμοξε τὸ Γραφικὸ «ἡ φιλαδελφία μενέτω» τῆς φιλοξενίας καὶ πατρικῆς ἀγαθότητος καὶ στοργῆς ἐτύχαμε καὶ οἱ ἐκδρομεῖς ὅταν τὸν ἐπισκεφθῆκαμε στὴν Μονὴ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου στὴν Χάλκη πέρσι.

Τὸν αὐδιδμο καὶ μακαριστὸ Ἐπίσκοπο Ἰωάννη χαρακτηριστὶκὰ καὶ ἡ εὐθύτητα καὶ ἡ τιμιότητα τοῦ χαρακτῆ-

5. Τὰ σχόλια τοῦ ἑλληνοφώνου Τύπου τῆς Κωνσταντινουπόλεως (Ἑφημερίδες «Ἠχώ» καὶ «Ἀπογευματινὴ») γιὰ τὴν ἐκλογὴ καὶ χειροτονία τοῦ μακαριστοῦ Ἰωάννου βλ. ἐν ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΔΗΜ., β.π., σελ. 219-223 (σελ. 22-26 στὸ Ἀνάτυπο).

6. Τὰ σχετικὰ τηλεγραφήματα καὶ τὴν ἀλληλογραφία μεταξὺ τῶν δύο Πατριαρχῶν γιὰ τὴν χειροτονία τοῦ ἀειμνήστου Ἰωάννου βλ. ἐν ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΔΗΜ., β.π., σελ. 204-207 καὶ 214-217 (σελ. 7-10 καὶ 17-20 στὸ Ἀνάτυπο).

7. Α' Κορινθ. δ', 1.

8. Α' Τιμόθ. στ', 1.

9. Α' Τιμόθ. ε', 12.

10. Ἐβρ. ιγ', 1-2.

ρα, ἡ ἄκαμπτη καὶ ἀπόλυτη ἐμμονὴ στὶς ἱερὲς παραδόσεις τοῦ Γένους, ὁ ἐθνικὸς προσανατολισμὸς, ἐνῶ δὲν ἐπέτρεπέ ποτε στὸν ἑαυτὸ του συμβιβασμοὺς καὶ ὑποχωρήσεις ἔναντι ὁποιουδήποτε, ἀγωνιζόμενος καὶ βαδίζων μὲ θάρρος πάντοτε πρὸς τὴν ἐκπλήρωση τοῦ χρέους.

Γιὰ ὅλα αὐτὰ δοκίμασε πολλὰς πικρίες στὴν τεσσαρακονταπενταετὴ ἱερατικὴ του διακονία, καὶ «θ λ ι β ὀ μ ε ν ο ς, κ α κ ο υ χ ο ὗ μ ε ν ο ς, ἀ δ ι κ ο ὗ μ ε ν ο ς»¹¹ κάμφθηκε στὸ τέλος καὶ ἐγκαταλείφθηκε ἀπὸ τὴν ὑγεία.

Ὁ ταπεινὸς καὶ ἀπλὸς καὶ ἀγαθὸς —μὲ τὴν σκωπτικὴ ἔννοια γιὰ πολλοὺς—, ἀλλὰ καὶ μέγας γιὰ τὸν Χριστὸ «π α π α - Γ ι ά ν ν η ς» —τοῦ ἄρρεσε αὐτὴ ἡ προσφώνηση ἰδιαίτερα— διατήρησε μέχρι τὴν ὑστατη πνοή του πλήρη διαύγεια, ὀρθὴ κρίση καὶ σκέψη κρυστάλλινη, ἀπόλυτη ψυχραιμία καὶ αὐτοκυριαρχία καὶ ἰδιαίτερος ἐπέδειξε πίστη ἀκλόνητη στὸν Θεὸ καὶ ὑπομονὴ ἀκατάβλητη στοὺς φρικτοὺς πόνους τῆς καταραμένης ἀρρώστιας, τοῦ καρκίνου¹², ἀναμένοντας τὴν λύση τους μὲ δυνατὴ ἐλπίδα καὶ χαρὰ κατὰ Θεὸν «ἴ ν α σ ὺ ν Α ὕ τ ῶ δ ι ά π α ν τ ὅ ς ε ἴ ν α ι ὁ π ε ρ π ο λ λ ῶ μ ᾱ λ λ ο ν κ ρ ε ῖ σ σ ο ν»¹³, δο-

θέντος ὅτι «δ ι κ α ί ω ν ψ υ χ α ἰ ἐ ν χ ε ι ρ ῖ Θ ε ο ὦ»¹⁴.

Ὁ Θεὸς ἤθελε τὸν Ἐπίσκοπο Ἰωάννη, καὶ μετὰ τὴν πρὸς Αὐτὸν ἐκδημία του, νὰ παραμένη διαπαντὸς ἐκεῖ, στὴ Βασιλεύουσα Πόλῃ, φρουρὸς τῆς Χάλκης τοῦ ἀκοίμητος, εὐλογητῆς καὶ ἐνισχυτῆς τῆς ἀπὸ τὸν τάφο, δόξα καὶ τιμὴ διηνεκῆς τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τῶν πιστῶν του, πλησίον τῶν ὁποίων σωματικῶς ἤδη ἀναπαύεται.

Εἶθε, ὁ Κύριος, ὁ Ὅποιος, ὅπως ὁ ἀοίδιμος εἶχε τονίσει κατὰ τὴν ὥρα τῆς χειροτονίας του, «ἐ κ ρ ι ν ε ν ὅ π ω ς φ ω τ ί σ η τ ῇ ν δ ὕ σ ι ν κ α ἰ ὅ χ ι τ ῇ ν ἀ ν α τ ο λ ῇ ν, ὅ π ω ς χ ρ ω μ α τ ί σ η τ ὸ λ υ κ ὀ φ ω ς τ ῆ ς ζ ω ῆ ς τ ο υ π ε ρ ι σ σ ὴ τ ε ρ ο ν ἀ π ὸ τ ὸ λ υ κ α υ γ ῆ ς»¹⁵ νὰ τὸν ἀναπαύσῃ ἐκ τῶν κόπων αὐτοῦ καὶ νὰ τὸν καταστήσῃ «ἐ π ἰ π ο λ λ ῶ ν»¹⁶, ὡς δοῦλο του «ἀ γ α θ ὸ ν κ α ἰ π ι σ τ ὸ ν»¹⁷.

Ναί, ἀγαπητοί μου, ὁ σεβάσιμος Γέροντας Ἐπίσκοπος Ἰωάννης διήνυσε τὸ ἐπὶ τῆς γῆς στάδιο τῆς ζωῆς του καὶ ἀγωνίσθηκε καὶ ἐπάλαψε κατὰ τῶν πολλῶν ὁρατῶν καὶ τῶν ἀοράτων ἀντιπάλων καὶ νικητῆς μετέβη γιὰ νὰ λάβῃ ἀπὸ τὸν ἀγωνοθέτη Θεό, τὸν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό, τὸν ἡτοιμασμένο στέφανο τῆς αἰώνιας δόξας καὶ μακαριότητος καὶ νὰ εὐφρανθῇ μετὰ τῶν Ἁγίων καὶ τῶν Ὁσίων. Γιατὶ «τ ο ῖ ς ἀ θ λ ῆ σ α σ ι κ α ἰ τ ὸ ν β ί ο ν τ ε τ ε λ ε κ ὀ σ ι, ἀ π ὸ κ ε ι τ α ι ὁ τ ῆ ς δ ι κ α ι ο σ ὺ ν η ς σ τ έ φ α ν ο ς, ὃ ν ἀ π ο δ ὴ σ ε ι Κ Ὑ ρ ι ο ς ἐ ν ἐ κ ε ἴ ν η τ ῇ ἡ μ έ ρ α»¹⁸. Ὅσοι τὸν γνώριζαν εἶναι μάρτυρες τοῦ ἀγῶνα του καὶ τῆς νίκης του.

Τοῦ δοῖον καὶ μακαριστοῦ Ἐπισκόπου Πορφύρου πόλεως Ἰωάννου εἶη τὸ μνημόσυνον αἰώνιον καὶ ἐν εὐλογίαις. Ἀμήν.

14. Σοφία Σολομώντος γ', 1.

15. Βλ. τὸν χειροτονητήριον λόγον τοῦ ἀειμνήστου ἐν ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ ΣΗΓΥΡΙΑΩΝΟΣ ΔΗΜ., ὁ.π., σελ. 212 (καὶ σελ. 15 στὸ Ἀνάτυπο).

16. Ματθ. κε', 21.

17. Ματθ. κε', 21.

18. ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΒΑΡΒΑΡΑΣ, Ἁγίου Νεκταρίου Πενταπόλεως παρρησιαστικὴ ἐπιστολή, ἐν «Ἐ φ η μ έ ρ ι ο ς», τόμος ΔΔ' (1986), σελ. 360.

19. Ἡ πνευματικὴ γνωριμία μου μὲ τὸν ἀοίδιμο χρονολογεῖται ἀπὸ τὸ ἔτος 1966.

11. Ἐδρ. ια', 37.

12. Ἡ ἀσθένεια τοῦ ἀοιδίμου ἡ ὁποία καὶ τὸν καταταλαιπώρησε διήρκεσε ἀπὸ 27 Ἰουλίου μέχρι τῆς ὁσίας κομῆσεώς του (16 Ὀκτωβρίου 1986).

13. Φιλίπ. α', 21 - 23.

ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΣ

τοῦ ψυχωφελεστάτου καὶ θαυμαστοῦ βιβλίου
ὀνομαζομένου

ΠΕΡΙ ΜΙΜΗΣΕΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

μὲ στόχασες πνευματικαῖς καὶ κατάνυξιν
εἰς κάθε κεφάλαιον

Ἡ «Μίμησις» αὐτὴ τοῦ Χριστοῦ διαφέρει θεατικῶς ἀπὸ ὅλες τὶς μέχρι τώρα μεταφράσεις εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Εἶναι ἡ πληρεστερά, ἀπὸ ὀρθοδόξου ἐπόψεως.

Ἀνατύπωσης καλαίσθητος κατὰ τὸ πρωτότυπον ἐκδόσεως Ἑνετίας, ἔτους 1770. Μὲ ἔγκρισιν καὶ εὐλογίαν τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας.

Σελίδες 532, ἐξώφυλλον εἰς τετραχρωμίαν, ὀρχ. 800 (πλέον ταχυδρομικά).

Κεντρικὴ διάθεσις: Ἀ π ο σ τ ο λ ι κ ῇ Δ ι α κ ο ν ί α, Ἱασιῶν 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλ. 722.8008.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Μαυσέως Μοναχού, Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ ΚΑΙ Η ΕΡΗΜΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ, έκδ. «Τήνος», Αθήνα 1987, σελ. 142.

Ο γνωστός αγιορείτης μοναχός π. Μαυσεύς, παρά την ευθραυστήν υγεία του, δεν αναπαύεται ούτε ύπνώτει. Μολονότι εξέρχεται στον κόσμο για «λόγους υγείας», ετοιμάζει κείμενα πνευματικά, με τα οποία δίνει ευκαιρίες επικοινωνίας πνευματικής σε πολλούς κοσμικούς και κληρικούς ακροατές του — στην Αθήνα, Θεσσαλονίκη και σε πνευματικά κέντρα άλλων ελληνικών πόλεων. Μια επιλογή από αυτές τις όμιλίες αποτελεί και το βιβλίο του, που με πολλήν επιμέλεια εξέδωκαν οι εκδόσεις «Τήνος»: α) «Η κοινωνία της ερήμου και η ερημία των πόλεων», β) «Η δύναμη της προσευχής», γ) «Η ζωή της προσευχής», δ) «Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς, ο άριστος των πιστών οδηγός», ε) «Γάμος και Μοναχισμός», στ) «Η ζωή ενός αγιορείτου Μοναχού» και ζ) «Διέξοδος στη μοναξιά του σύγχρονου ανθρώπου».

Ο ποιητικός και θεολογικός λόγος του π. Μαυσεύς θέλγει και κατανύσσει τον αναγνώστη, απλώνοντας πολλές γέφυρες επικοινωνίας μεταξύ του αγωνιώδους και άγχωμένου κόσμου των πόλεων και της ήρεμης κοινωνίας των ιερών μοναστηριών μας και της σωζούσης Εκκλησίας γενικότερα. Πράγμα εξαιρετικά ωφέλιμο, ιδιαίτερα για τις νεαρές ηλικίες, που παλεύουν μέσα στη μοναξιά τους και τα χίλια δύο αδιέξοδα που τους συνθλίβουν. Ένα βιβλίο, που έχει πράγματι ένα μήνυμα να μας φέρει. Και που το φέρνει με έναν τρόπο υποδειγματικό.

Π. Β. Π.

Ν. Θ. Μπουγάτσου

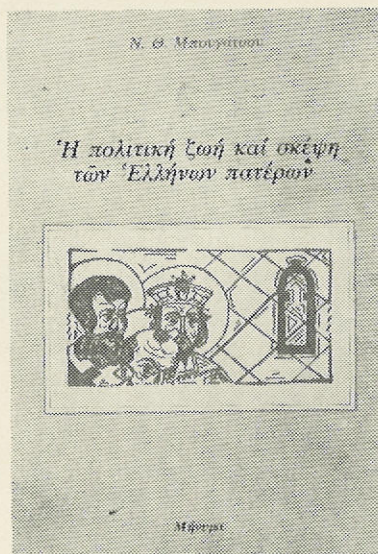
Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Οι εργασίες του κ. Ν. Θ. Μπουγάτσου γύρω από την προσφορά των Πατέρων σε όλους τους το-

μείς της ζωής και του πνεύματος, είναι πάντοτε πρωτότυπες, έντυπωσιακές και ρηξικέλευτες.

Μια τέτοια σύντομη μελέτη, που ανοίγει πράγματι νέους δρόμους στην ορθόδοξη θεολογία είναι κι αυτή, που παρουσιάζει, για πρώτη φορά, τί λέει η Εκκλησία στον σπουδαίο αυτόν, καίριο τόμα, που λέγεται «πολιτική».

Στη θρησκευτική, καθημερινή ζωή, είναι αλήθεια πως συχνά υπάρχει μια ευνόικη τάση για σιωπή. Ούτε ως έννοια - θεωρία, ούτε ως πράξη, ούτε ως ήθικη και πνευματική δεοντολογία, θίγεται συχνά το θέμα!

Κι όμως με σαφήνεια, καθώς μας πείθει ο κ. Ν. Μπουγάτσος, έχει μιλήσει η Εκκλησία για αυτό το ζήτημα. Τα Ευαγγέλια, ο Απόστολος Παύλος, οι Πατέρες, η Παράδοση έκαναν βασικές τοποθετήσεις. Και εκφράστηκαν με σαφήνεια για τις σχέσεις των πιστών με την εξουσία, την πολιτική, τους άρχοντες, τις κοινωνικές σχέσεις.

Το μικρό βιβλίο του κ. Ν. Μπουγάτσου είναι βέβαια μια αρ-

χή που θέτει το έρεθισμα, το πρόβλημα. Κάνει την πρόκληση!

Στον πρόλογό του μάλιστα ζητάει «Οι θεολόγοι... να υποδείξουν το ορθόδοξο χριστιανικό πνεύμα στον σύγχρονο Έλληνα Ορθόδοξο». Όσοι ήδη αυτή η μελέτη του αγγίζει το θέμα με ευθύνη και επιστημονική ικανότητα, κατευθυντήριες γραμμές, παρμένες από την πηγή των Πατέρων. Και αποτελεί πράγματι θετική συμβολή γιατί ο καθένας μπορεί να διαπιστώσει τη βαθύτερη πολιτική και κοινωνική σκέψη εκείνων που διαμόρφωσαν την ιδεολογία και την πράξη του χριστιανικού πολιτισμού, όπου εφαρμόστηκε με συνέπεια στην ιστορία και στις μέρες μας.

«ΣΥΝΑΞΗ»

Έκδοση σπουδής στην Ορθοδοξία

Στην «Πίστη και ποίηση» είναι αφιερωμένο το 20ο τεύχος του τριμηνιαίου περιοδικού «Σύναξη» που ίδρυσε ο Παν. Νέλλας.

Άρθρα, μελέτες, ποιήματα, έχουν ως σκοπό στο τεύχος αυτό να δείξουν ποιά είναι η σχέση της πίστης με την ποίηση. Και το κατορθώνουν με τον καλύτερο τρόπο, γιατί η νέα διεύθυνση έχει επιστρατεύσει εξαιρετικές συνεργασίες.

Ανάμεσα στους συνεργάτες που δημοσιεύουν στοχασμούς, αναλύσεις και ποιήματα είναι και οι: Όλγα Βότση, Ματθαίος Μουντές, Στέλιος Ράμφος, Π. Λιαλιάτσης, Σωτήρης Γουνελάς, Ζ. Καρέλλι, Νικ. Καρούζος, Π. Β. Πάσχος, Ν. Γ. Πεντζίκης, Δημήτρης Φερούσης, Κυριάκος Χαραλαμπίδης κ.ά.

Πρόκειται, πράγματι, για ένα τεύχος που «έπιχειρεί να αποδείξει με τα κείμενά του, την ειδική χαρισματική διάσταση που συνδέει την ποίηση και την ποιητική έκφραση με τη μυστικότερη περιοχή της καρδιάς».

Γεωργίου Β. Μαυρομαμάτη
Η ΘΥΡΑ ΤΟΥ ΕΛΕΟΥΣ

«Η θύρα του έλεους» είναι κατὰ τὸν συγγραφέα «Τὸ Μυστήριον τῆς Μετανοίας καὶ Ἐξομολογήσεως». Καὶ τὸ βιβλίο «Ἀφιερώνεται σὲ κάθε Ὁρθόδοξον ψυχὴν ποὺ ἐπιζητᾷ τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου».

Μὲ ἄλλα λόγια πρόκειται γιὰ μιὰ εἰκονογραφημένη ἔκδοση στὴ σειρά «Ἐκκλῆκευμένα θέματα Ὁρθοδόξου Πίστεως» ποὺ γίνεται μὲ τὴν ἐπιμέλεια τοῦ κ. Γιάννη Παπαχρόνη καὶ σχέδια τοῦ κ. Κώστα Ξενόπουλου.

Στὸ βιβλίο αὐτὸ πραγματοποιεῖται ἡ ἐπιθυμία τῶν ἐκδόσεων «Τέρτιος» νὰ δοθεῖ ἡ πατερικὴ διδασκαλία γιὰ τὸ μεγάλο αὐτὸ Μυστήριον. Γι' αὐτὸ καὶ περιλαμβάνει στὸ τέλος τὴν Ἀκολουθία τῶν Ἐξομολογουμένων καὶ πλούσια σχόλια. Ἔτσι τὸ καθιστοῦν μοναδικὸ ἐργαλεῖο ὄχι μόνον ἐνημέρωσης καὶ σπουδῆς. Μὰ καὶ πλούσιος οἰκοδομῆς καὶ ἐλπίδας ποὺ κάνει πιὸ συνειδητὴ καὶ προ-

σιτὴ τὴν προσέγγιση αὐτὴ, τοῦ πολυσήμαντου Μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας μας.

*

ΧΑΡΕΙΤΕ ΓΙΑ ΤΗ
ΔΕΥΤΕΡΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑ

Τοῦ ἴδιου συγγραφέα εἶναι καὶ τὸ βιβλίο αὐτὸ ποὺ ἀνεφέρεται στὸ σπουδαῖο, γιὰ τὴν ὀρθόδοξη συνειδηση, θέμα τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὁ σ. δὲν ἀναλύει μόνον τὸ ζή-

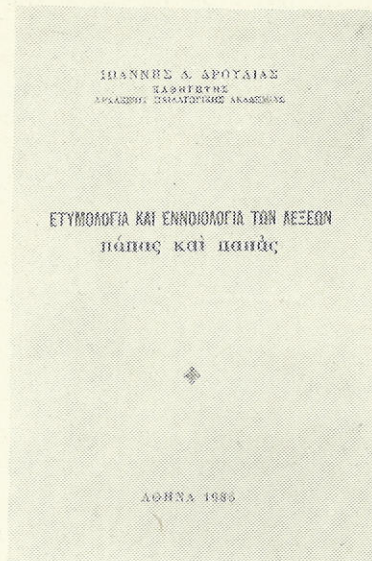
τημα καὶ ἐπιστρατεύει πλούσιες πηγές τῆς ἁγίας Γραφῆς, τῆς Παράδοσης καὶ τῆς Πατερικῆς σκέψης. Μὰ καὶ μὲ τὸν τρόπο ποὺ τὸ παρουσιάζει, γεμίζει ἐλπίδα καὶ ἀληθινὴ χαρὰ τὰ στήθη τοῦ ἀναγνώστη.

Γιατί, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ πλούσια γνωστικὰ στοιχεῖα ποὺ παραθέτει, δίνει καὶ τὸ μέγεθος τῆς προσμονῆς καὶ τῆς προσδοκίας μὲ τέτοιο τρόπο, ὥστε πραγματικὰ τὸ βιβλίο αὐτὸ νὰ ἀναδείχνεται σὲ ἀπαραίτητο ἐγκόλπιο γιὰ καθένα χριστιανό. Ἀλλωστε «Ἀφιερώνεται στοὺς πιστοὺς Ὁρθοδόξους Χριστιανούς, ποὺ ἀποδέχονται τὴν «μακαρία ἐλπίδα» καὶ ἀγαποῦν «τὴν ἐπιφάνεια» τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Ἰωάννου Δ. Δρούλια
ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ
ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ
πάπας καὶ παπάς.

Ἀναλογίζεται κανεὶς τὸ πόσο φτωχὴ θὰ ἦταν ἡ Χριστιανικὴ Γραμματεία μας σὲ κείμενα, ἀναλύσεις, ἐρμηνεῖες καὶ σημασιολογήσεις ἂν δὲν ὑπῆρχαν κάποιοι ἀθόρυβοι, ἀφοσιωμένοι μὲ πάθος στὸ ἔργο τοῦ ἐπιστητοῦ τους καὶ συνειδητοὶ ἀνθρωπῶν σὰν τὸν συγγραφέα - καθηγητὴ Ἰ. Δ. Δρούλια.

Τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ «ἀνάτυπου αὐτοῦ εἶναι ὑποσημειώσεις, παραπομπές καὶ βιβλιογραφία. Ποὺ σημαίνει, ὅτι ὁ σ. ἔχει μπροστά του ὅλες τὶς παραμέ-

τρους τοῦ θέματος. Καὶ τότε ἀποτολμᾷ νὰ τὸ παρουσιάσει μὲ τὴν ἀριστοτελικὴ φειδῶ τοῦ «γράφειν καὶ ἀναλύειν». Ἔτσι ἀκριβῶς, ὅπως προσιδιάζει σὲ εὐαίσθητα

κείμενα ποὺ τὰ ζημιώνει ἡ πολυγραφία καὶ πολυλογία.

Ὁ κ. Δρούλιας ὅμως ἔχει ἐμπειρὴ γραφίδα καὶ κατορθώνει στὴ μονογραφία του αὐτὴ νὰ δώσει ἀκριβῶς αὐτὸ ποὺ εἶναι ἀναγκαῖο καὶ τοποθετεῖ, ξεκαθαρίζει τὸ ὅλο ζήτημα.

Παρόλα αὐτὰ τὸ γράψιμο παραμένει ζωντανό. Διαφωτίζει τὸ κύριο ζήτημα καὶ προσφέρει στὸ μελετητὴ ποὺ θὰ ἤθελε περισσότερα, πλούσια τὴ βιβλιογραφία καὶ τὶς πνευματικὲς προκλήσεις.

Νικολάου Παν. Βασιλειάδης
ΠΟΤΕ ἙΜΨΥΧΟΥΤΑΙ ΤΟ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΕΜΒΡΥΟ;

Ὡς «ῥα μηδὲν τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς» χαρακτηρίζει ὁ ἐμπειρος καὶ πολυγραφώτατος συγγραφέας κ. Ν. Π. Βασιλειάδης τὸ πελώριο θέμα τῆς δημιουργίας τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς καὶ συνείδησης. Καὶ παρουσιάζει ὅλη τὴν προβληματικὴ στὶς πολιτικές, νομικὲς καὶ ἠθικὲς παραμέτρους του, ὥστε νὰ ἀποδείχνηται μὲ ἀδιάσειστα στοιχεῖα, τὸ πόσο «ἡ ἀμβλωση ἢ ὀρθότερα ὁ φόνος τοῦ ἀγέννητου παιδιοῦ, εἶναι πράξη καθαρὰ ἀνῆθικη, ἐγκληματικὴ καὶ ἐθνικὰ ἐπιζήμια. Κοντὰ σ' αὐτὰ εἶναι καὶ πράξη, ποὺ φανερώνει ἀκόμη μιὰ φορὰ καὶ μὲ τρόπο πανηγυρικό τὴν ἀντίφαση καὶ τὴν ἀφασία, ἀπὸ τὶς ὁποῖες εἶναι κυριευμένος ὁ «πολιτισμός» μας...».

Πολλὰ ἔχουν γραφεῖ, κατὰ καιροὺς, γιὰ τὸ σημαντικὸ αὐτὸ ζήτημα - πρόβλημα ποὺ ἀπασχολεῖ ὅλες τὶς κοινωνίες. Ὅμως ὁ κ. Βασιλειάδης μὲ τρόπο εὐληπτο καὶ θεολογικὸ κατανηγτὸ δίνει ὅλη τὴν Πατερικὴ θέση, τὴν ἠθικὴ εὐθύνη, τὴν εὐαγγελικὴ ἐρμηνεία, καθὼς καὶ τὴν κατὰλληλὴ βιβλιογραφία γιὰ μιὰ σαφερὴ προσέγγιση τοῦ θέματος.

Ἔτσι σὲ βάθος καὶ πλάτος παρουσιάζεται ὅλη ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας περὶ ψυχῆς, δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου, ἐμφύχωσης τοῦ ἀνθρώπινου ἐμβρύου, ὥστε μὲ τρόπο ἐπαγωγὸ καὶ συστηματικὸ νὰ καταλήγει ὁ σ. στὴν ἴδια ἀπόφαση - διακήρυξη 2.000 εἰδικῶν γυναικολόγων καὶ μαιευτῶν ὅτι «πραγματικὴ γέννηση εἶναι ἡ σύλληψη». Καὶ ὅτι «Ὅτε τὸ σῶμα προηγείται τῆς ψυχῆς οὔτε ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος. Ἡ ἀρχὴ καὶ τῶν δύο εἶναι ἐν ταῖς τῆς γενέσεως ἀφορμαῖς συνισταμένη», ὅπως ἔγραψε ὁ Ἁγίος Γρηγόριος Νύσσης.

Φς

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

‘Από τὴν ἐποχὴ τοῦ «ἤλοις προσηλώθη»
κινητὸ συνεργεῖο αἱμοληψίας ξεκινάει
ἀπὸ τὸν Γολγοθᾶ!

ΠΟΛΥΣ λόγος γίνεται τελευταῖα γύρω ἀπὸ τὸ
θέμα τῆς αἱμοδοσίας. Ἔργο πολιτισμοῦ, σωτήριο γιὰ
τὴν ἀνθρωπότητα. Σ’ ὅλα τὰ κράτη ἔχουν ἰδρυθεῖ
τράπεζες αἵματος. Σώζονται ζωές, ἀρπάζονται ἀπὸ
τὸ σιόμα τοῦ θανάτου ἀμέτρητες ὑπάρξεις.

Υπάρχει ὅμως κάποια ἄλλη Τράπεζα αἵματος, μὲ
αἱμοδοτὴ ὄχι πιά ἀνθρώπο καὶ ὠφελιμότητα ἀσύγ-
κριτα μεγαλύτερη. («Ἠπλώσε τὰς παλάμας» πάνω σιὸ
Σταυρό. Μὲ τὸ αἷμα Του «ιάθη τὸ μέγα τραῦμα, ὁ
ἀνθρώπος» ὅπως ψάλλει ὁ ὑμνογράφος. Εἶναι τὸ ἀν-
τίδοτο πὸν λέγεται ἁμαρτία. Κάτι πὸν θυμίζει τὴν πε-
ρίπτωση τοῦ πελεκάνου. Ζωογονεῖ τὰ μικρά του, διὰ
τὰ πλῆξει φίδι φαρμακερό. «Ὡσπερ πελεκάν τετρω-
μένος τὴν πλευράν Σου Λόγε, Σὸς θανάτῳ παῖδας
ἐξώσας, ἐπιστάξας ζωτικὸς αὐτοῖς κρουνοῦς».

Ἡ μεγάλη Θυσία, πὸν ἐφάπαξ προσφέρθηκε σιὸ
Γολγοθᾶ, ἐξακολουθεῖ νὰ τροφοδοτεῖ τὸν ὁργανισμό
τῆς ἀνθρωπότητας. Ὁ Ἑσταυρωμένος Αἱμοδοτὴς,
ζωογονεῖ πάντοτε τὶς ἀναιμικὲς φλέβες τῆς ψυχῆς
μὲ τοὺς ζωτικὸς χρυσοῦς.

Δεῖπνος Μυστικός, σιὸν ὁποῖο μᾶς καλεῖ ὁ Θεῖος
Ἀμφιτρώων: «Ὁ τρώγων Μου τὴν σάρκα καὶ πίνων
Μου τὸ αἷμα, ἐν Ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ! Κα-
ταδέχεται νὰ γίνῃ τροφή μας! Ἀσύλληπτο μυστήριο!
ξεπερνᾷ τὰ ὅρια τοῦ παρόντος καὶ ἀνοίγει τὶς πύλες
τ’ οὐρανοῦ...

Ἡ Ἀνάστασις τῶν προβληματισμῶν.

Ἡ ΑΝΑΣΤΑΣΗ τοῦ Χριστοῦ ἀγγίζει — ἄς ἐπι-
τραπῇ ἡ ἔκφραση — περισσότερο τοὺς Ἕλληνες. Εἴ-
τε σιὴ Μητροπολιτικὴ Ἑλλάδα κατοικοῦν, εἴτε συγ-
καταλέγονται σιὴν ἄλλῃ Ἑλλάδα, τῶν ἀποδήμων, πα-
νηγυρίζουν καὶ συμμετέχουν καὶ μὲ τὸ τελευταῖο τοὺς
κύτταρο σιὴ νίκη τοῦ θανάτου, σιὴ νίκη τοῦ Θεάν-
θρωπου Χριστοῦ. Οἱ Ρωμαῖοί, ἀπὸ τὴ θόρυβα Μακεδο-
νία μέχρι τὴ νότια Κρήτη καὶ ἀπὸ τὴ Δέσφο ὡς τὴν
Κεφαλλονιά, ἐξωτερικεύουν ποικιλόμορφα τὰ λαμ-
πρότακα αἰσθήματα καὶ συναισθήματα πὸν τοὺς κα-
τακλύζουν. Δὲς καὶ ἀντικρύζουν τὸ «κενὸ Μνημεῖον»,
λὲς καὶ ἀκοῦν ἐκθαμβοὶ «νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς
δεξιotoῖς, τοῦ Μνημείου, περιβεβλημένον στολὴν λευ-
κὴν» νὰ τοὺς λέει: «Ἰησοῦν ζητεῖτε, τὸν Ναζαρινόν,
τὸν Ἑσταυρωμένον; Ἡγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε...».

Ἄς προσέχουμε ὅμως. Ὁ γιορτασμός τῆς Ἀνα-
στάσεως δὲν εἶναι μόνο «πανηγύρι». Εἶναι καὶ προ-
βληματισμός εὐθύνης τοῦ καθενός, εὐθύνης ποικιλό-
μορφης. Ὁ καθένας ἄς ρίξει μιὰ ματιὰ σιὸ διελθὶ
τῆς καρδιάς του καὶ ἄς τὸ ἐξημερεύσει προσωπικά...

Μέλλον ἐναντίον παρελθόντος.

ΕἶΝΑΙ τουλάχιστον ἀπαράδεκτο. Ἡ πάσης φύ-
σεως ἀπωθημένη μαρτία κάποιων νέων, νὰ ἐκδηλώ-
νεται βανδαλιστικά. Εἶναι πέρα γιὰ πέρα ἀπογοη-
τευτικὸ τὸ φαινόμενο, τὸ μέλλον τῆς πατρίδος μας νὰ
προπηλακίζει τὸ παρελθόν. Καὶ ἐξηγοῦμαι:

Μιὰ φευγαλέα ἔστω ματιὰ σὲ χώρους καὶ σύμβολα
καθαρώς πνευματικά, εἶναι ἀρκετὴ γιὰ νὰ θλίψει.
Ἐξωτερικὰ Ναῶν, ἀδριάντες καὶ προτομὲς ἡρώων,
Δασκάλων τοῦ Γένους, πρωτοπόρων τῶν Γραμμάτων
καὶ τῶν Τεχνῶν, εὐεργετῶν τῆς ἀνθρωπότητας, σὲ
πλατεῖες, δημόσιους κήπους, προπύλαια πνευματικῶν
ἰδρυμάτων, ὑποφέρουν ἀπὸ τὸ «παραφιλολογικὸν» μέ-
ρος κάποιων νεαρῶν. Τὸ τί γράφεται σιὸ... πάλαι πο-
τὲ λευκὸ μάρμαρο τῶν ἀπεικονίσεων τοὺς, κυριολε-
κτικά εἶναι ἀκατονόμαστο. Δὲν χρειάζεται νὰ πᾶμε
μακριά. Οἱ ἀδριάντες τῶν προπυλαίων τοῦ Καποδι-
στριακοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἡ προτομὴ τοῦ κορυφαίου
γιατροῦ Γ. Ν. Παπανικολάου (ἐφευρέτη τοῦ σωτή-
ριου «πέσι Παπ») σιὸ προαύλιο τῆς Ἱατρικῆς σιὸ
Γουδί, μαρτυροῦν τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές. Καὶ ρω-
τᾶμε:

— Ποιὸ θὰ εἶναι τὸ μέλλον μιᾶς χώρας, διὰ τὸ
νέοι τῆς πὸν θὰ τὸ σαρκώσουν, σπιλώνουν — γιὰ νὰ
μὴν ποῦμε τίποτα χειρότερο — τὸ παρελθόν καὶ τὰ
σύμβολά του, κατὰ τρόπο ἐμετικό;

Κωνσταντινούπολη καλημέρα(;)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ. Βόσπορος. Θερα-
πειά. Ὁ κοιμητηριακὸς ναῖσκος τῶν ἁγίων Κωνσταν-
τίνου καὶ Ἑλένης δὲν ἔχει πιά τζάμια, δὲν ἔχει κα-
λὰ - καλὰ ἀγιογραφίες, δὲν ἔχει πιά στασίδια. «Ὁλ’
αὐτὰ ὑποχώρησαν κάτω ἀπὸ τὴ θία τῶν λουστῶν καὶ
τῶν πελέκεων κάποιων «ἀγνώστων». Δὲν ἔκλεισε ἀ-
κόμη χρόνος, ἀπ’ τὸν περυσινὸ Μάη, πὸν ξέσπασαν
οἱ βανδαλισμοὶ σιὸ ἐλληνικὸ κοιμητήριο τῶν Θερα-
πειῶν. Δίγες ἡμέρες πρὶν οἱ «ἀγνώστοι» χτύπησαν
πάλι καὶ ὄχι μόνο τὸ Ναό. Κατέστρεψαν ὅσα μνήμα-
τα εἶχαν γλιτώσει τὴν πρώτη φορὰ καὶ — τὸ χειρότε-
ρο — πολλὰ ἀπ’ αὐτὰ ἀφοῦ τ’ ἀνοίξαν, τὰ γέμισαν
ἀπορρίματα...

Καῦμένη Κωνσταντινούπολη! Τὸ θαῦμα καὶ ὁ θρῶ-
λος τοῦ Βυζαντίου, μετασχηματίστηκαν σὲ δράμα καὶ
θρῆνο καθημερινό.

— Κουράγιο πατέρες καὶ ἀδελφοὶ τῆς Πόλης.
«Σώπασε Κυρὰ - Δέσποινα... πάλι μὲ χρόνους, μὲ
καιρούς...».